

TREBALL DE FI DE GRAU
GRAU EN DRET
DEPARTAMENT DE DRET PRIVAT
DRET CIVIL

REGULACIÓ ACTUAL SOBRE EL
DRET AL NOM: LES NOVES
LIMITACIONS DEL TÍTOL VI DE
LA LLEI 20/2011

ALUMNA: JANINA HOMS PLANAS

CURS 2022-2023 | TUTOR: JOSEP SOLE FELIU

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	3
ABREVIATURES	4
RESUM	5
PARAULES CLAU	5
ABSTRACT	5
CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ:	6
1. DRET AL NOM, DRETS HUMANS I DRETS DE LA PERSONALITAT	6
1.1. Drets Humans	6
a) <i>Dret al nom i drets lingüístics</i>	8
b) <i>Evolució de l'ús de la llengua Catalana en els Registres Civils a Espanya</i>	9
2. Dret al nom com a dret de la personalitat	12
2.1. Principals característiques presents en els drets de la personalitat	14
2.2. Dret al nom i els drets fonamentals	15
2.3. Tutela jurídica referent als drets de la personalitat	20
CAPÍTOL 2: EL DRET AL NOM O EL DRET A LA IDENTITAT PERSONAL.	23
1. Origen històric del dret al nom o el dret a la identitat personal	23
2. Conceptes	25
2.1. Nom propi	25
2.2. Cognoms	27
2.4. Nom estranger	27
2.3. Pseudònim	28
3. Característiques comunes entre el nom propi i els cognoms	28
4. Regim jurídic general de la identitat personal	30
a) <i>Disposicions comunes entre el nom propi i els cognoms</i>	33
5. Tutela del dret al nom o identitat personal	34
CAPÍTOL 3: EL DRET AL NOM PROPI	36
1. Regim jurídic del nom propi	36
2. Principi general de la lliure elecció del nom propi i les seves limitacions ...	36
3. Canvi de nom	39
3.1. Canvi de nom per raó de identitat sexual	44
CAPÍTOL 4: ELS COGNOMS	52
1. Règim jurídic dels cognoms	52
2. Principis jurídics referents a la imposició dels cognoms i les seves limitacions legals	52
3. El canvi de cognoms	58
3.1. Definició	58
3.2. Supòsits de canvi de cognoms	58
a) <i>Canvi de cognoms per llei</i>	59
b) <i>Canvi de cognoms per voluntat del interessat</i>	62

c) Autorització del canvi de cognoms o identitat en circumstàncies excepcionals, provinent d'una Ordre del Ministeri de Justícia 69

CAPÍTOL 5: DRET A POSAR UN NOM ESTRANGER.....75

- 1. Règim jurídic general dels noms i cognoms de les persones estrangeres 75**
- 1.1. Nom de les persones estrangeres..... 77**
- 2. Cognoms de les persones estrangeres 78**
  - 2.1. Règim aplicable als estrangers nacionalitzats els quals ostenten només la nacionalitat espanyola..... 78*
  - 2.2. Règim aplicable als ciutadans comunitaris, plurinacionals espanyols 84*
  - 2.3. Supòsits d'interès especial..... 88*

CAPÍTOL 6: FORMES DIFERENTS D'INDIVIDUALITZACIÓ DE LES PERSONES: EL PSEUDÒNIM I ELS TÍTOLS NOBILIARIS 93

- 1. El pseudònim 93**
  - 1.1. Definició 93*
  - 1.2. Regulació del pseudònim i la seva vinculació amb els drets d'autor 95*
- 2. Els títols nobiliaris 96**
  - 2.1. Definició i naturalesa dels títols nobiliaris 96*
  - 2.2. Contextualització històrica de l'origen dels títols nobiliaris 97*
  - 2.3. Característiques dels títols nobiliaris i principals diferències entre els títols nobiliaris i el dret al nom 100*
  - 2.4. Règim jurídic actual dels Títols nobiliaris i la seva relació amb el Registre Civil 102*

CONCLUSIONS 107

BIBLIOGRAFIA..... 110

LEGISLACIÓ..... 113

- 1. Normes, Declaracions, Convenis i Tractats internacionals: 113**
  - Nacions unides:..... 113
  - Comissió internacional de l'Estat Civil 113
  - Consell d'Europa:..... 114
  - Unió Europea:..... 114
- 2. Legislació Espanyola: 114**
  - Direcció general dels registres i del notariat 115
- 3. Legislació Autònoma: Catalunya: 116**

JURISPRUDÈNCIA 116

- Tribunal Europeu de Drets Humans:..... 116
- Tribunal de Justícia de la Unió Europea:..... 116
- Tribunal Constitucional: 116
- Tribunal Suprem:..... 117
- Audiències Provincials:..... 117
- Direcció General dels Registres i del Notariat: 117

ANNEXOS 119

- Annex 1: formularis: canvi de nom i canvi de cognoms 119**

Annex 2: formularis: sol·licitud canvi de nom per raó d'identitat sexual (majors i menors de 16 anys).....	121
Annex 3: sol·licitud de registre del nom comercial oepm.....	126
Annex 4: enquesta personal	127
.....	128
Annex 5: recull de respostes a l'enquesta personal.....	129

AGRAÏMENTS

Al Catedràtic Josep Sole Feliu, tutor del meu Treball de fi de grau, que des del principi m'ha donat ànims, suport, orientació i la confiança, i m'ha ajudat amb tots els recursos dels quals disposava.

I també a la resta de professors que m'han assessorat i ajudat al llarg de la realització del meu treball, guiant-me en aquells temes més específics i fent-me plantejar noves visions i conclusions.

També, m'agradaria donar les gràcies, a la meva família i amics, per acompanyar-me i animar-me en els moments més complicats durant la realització d'aquest treball.

I finalment, m'agradaria agrair, a totes aquelles persones que en certa manera han contribuït a la realització del meu treball, dedicant un moment de les seves vides per aportar el seu granet de sorra al meu treball.

ABREVIATURES

BOE	Butlletí Oficial de l'Estat
CC	Codi Civil Espanyol
CCCat	Codi Civil Català
CDFUE	Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea
CE	Constitució Espanyola
CEPDH	Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans
CIEC	Comissió Internacional de l'Estat Civil
CSE	Carta Social Europea
DGRN	Direcció General dels Registres i Notariat
DGSJFP	Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública ¹
DUDH	Declaració Universal dels Drets Humans
LO	Llei orgànica
LO 1/1982	Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret al honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge
OEPM	Oficina Espanyola de Patents i Marques
ONU	Organització de les Nacions Unides
Op, cit.	Obra citada
PIDCP	Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics
PIDESC	Pacte internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals
RC	Registre Civil
RDL	Real Decret Llei
RDGRN	Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat

¹ La antiga DGRN, l'any 2020 va canviar la seva denominació per: Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública. És a dir, independentment de la forma que l'anem denominant al llarg del treball, sempre ens referirem al mateix òrgan del Ministeri de Justícia.

RRC	Reglament Registre Civil
TC	Tribunal Constitucional
TEDH	Tribunal Europeu dels Drets Humans
TJUE	Tribunal de Justícia de la Unió Europea
TS	Tribunal Suprem
UE	Unió Europea

RESUM

El present treball té com a objectiu l'aproximació del dret a la identitat personal o dret al nom, juntament amb l'anàlisi de les seves limitacions, en tots els possibles supòsits que se'ns poden presentar, i també pretén realitzar un estudi tenint en compte les resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat.

Així doncs, les regulacions que tracta tots aquests aspectes són: d'una banda, la Llei 20/2011 de 21 de juliol, del Registre Civil -d'ara endavant LRC- i, d'altra banda, comptarem amb el Decret de 14 de novembre de 1958 pel qual s'aprova el Reglament de la Llei del registre civil -d'ara endavant RRC-.

PARAULES CLAU

Nom, nom propi, cognoms, jurisprudència, drets humans, drets de la personalitat, pseudònim, identitat personal, títols nobiliaris, personalitat, identitat, integritat física, integritat moral.

ABSTRACT

The aim of this paper is to approach the right to personal identity or the right to a name, together with an analysis of its limitations, in all the possible cases that may arise, and it also aims to carry out a study taking into account the resolutions of the Directorate General of Registries and Notaries.

Thus, the regulations that deal with all these aspects are: on the one hand, Law 20/2011 of 21 July, on the Civil Register - hereinafter LRC - and, on the other hand, the Decree of 14 November 1958 approving the Regulations of the Law on the Civil Register - hereinafter RRC-.

CAPÍTOL 1: INTRODUCCIÓ:

SUMARI: 1. Dret al nom com a dret humà i dret fonamental 1.1. Drets humans a) dret al nom i drets lingüístics b) Evolució de l'ús de la llengua Catalana en els Registres Civils a Espanya. 2. Dret al nom com a dret de la personalitat 2.1. Principals característiques presents en els drets de la personalitat 2.2. Tutela jurídica referent als drets de la personalitat 3. Principals diferències entre els drets fonamentals i els drets de la personalitat.

1. DRET AL NOM, DRETS HUMANS I DRETS DE LA PERSONALITAT

Sobre la naturalesa jurídica del dret al nom, sempre ha existit i de fet, existeix una forta discrepància doctrinal sobre si el nom, es pot considerar un dret fonamental, o, simplement, un dret de la personalitat.

1.1. Drets Humans

Els drets humans son tot aquell conjunt de drets que tenim les persones bàsicament pel sol fet d'existir, només per tenir la condició d'éssers humans. En el nostre cas -com a ciutadans europeus i per pertànyer a les Nacions Unides-, Pel que fa a l'àmbit comunitari i de les Nacions Unides, aquests es recullen en: la Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH)², Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP)³, Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC)⁴, el Sistema Europeu, que engloba tant, Conveni Europeu dels Drets Humans (CEDH)⁵, Carta Social Europea (CSE)⁶, com la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (CDFUE)⁷.

Les característiques que comparteixen aquests drets són les següents:⁸

---

² Instrument de Ratificació del Conveni per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, fet a Roma el 4 de novembre de 1950, i esmenat pels Protocols addicionals números 3 i 5, de 6 de maig de 1963 i 20 de gener de 1966, respectivament, *Butlletí oficial de l'Estat*, núm. 243, de 10 d' octubre de 1979.

³ Instrument de Ratificació d' Espanya del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, fet a Nova York el 19 de desembre de 1966, *Butlletí oficial de l'Estat*, núm. 103, de 30 d' abril de 1977.

⁴ Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Guernsey, 16 desembre 1966. Disponible a: <https://www.amnistiacatalunya.org/edu/docs/nu-economics-i-cultural.html>

⁵ Instrument de Ratificació del Conveni per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, fet a Roma el 4 de novembre de 1950, i esmenat pels Protocols addicionals números 3 i 5, de 6 de maig de 1963 i 20 de gener de 1966, respectivament. *Butlletí Oficial de l'Estat*, 243, de 10 d' octubre de 1979.

⁶ Instrument de Ratificació, de 29 de abril de 1980, de la Carta Social Europea, feta a Túrri de 18 de octubre de 1961, *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm.153, de 26 de juny de 1980.

⁷ Carta dels Drets Fonamentals de la UE. Diari Oficial de la UE, núm. 83, de 30 de març de 2010.

⁸ OXFAM INTERMÓN. (s. d.) *Las principales características de los derechos humanos*. Disponible a:

a) D'una banda, són considerats com a drets universals: fent referència al fet que aquests, són inherents a la condició del fet de ser persona, independentment de la nacionalitat, l'origen, el color de pell, la religió... Ergo, ignoren totes aquells atributs que no es corresponguin amb la condició de ser considerat éssers humans. Així ho estableixen els articles 1 i 2 de la DUDH:

Artículo 1.- "Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos y, dotados como están de razón y conciencia, deben comportarse fraternalmente los unos con los otros."

Artículo 2.- "1. Toda persona tiene todos los derechos y libertades proclamados en esta Declaración, sin distinción alguna de raza, color, sexo, idioma, religión, opinión política o de cualquier otra índole, origen nacional o social, posición económica, nacimiento o cualquier otra condición. 2. Además, no se hará distinción alguna fundada en la condición política, jurídica o internacional del país o territorio de cuya jurisdicción dependa una persona, tanto si se trata de un país independiente, como de un territorio bajo administración fiduciaria, no autónomo o sometido a cualquier otra limitación de soberanía."

b) Altrament són considerats com inalienables: ja que existeix la incompatibilitat tant pels governs, com de les autoritats, de ser negats a cap individu, arran que aquests es conceben com inherents a la condició d'ésser humà.

c) Per altra banda, aquests són irrenunciables: és a dir, existeix la impossibilitat envers les persones de despendre's d'aquests -fins i tot de manera voluntària-, consegüentment, no són alienables.⁹

d) A més, són considerats com drets indivisibles: per tant, tots els drets englobats pels convenis internacionals mencionats anteriorment, estan connectats entre ells alhora que tenen la mateixa rellevància. En conseqüència, podem concloure que aquests no se'ls pot ordenar de manera jeràrquica o bé, ser exercits de forma aïllada. En aquest sentit, s'hi pronuncien els articles 28 a 30 de la DUDH – considerats pel seu redactor com una estructura unida: ¹⁰

---

https://blog.oxfamintermon.org/las-principales-caracteristicas-de-los-derechos-humanos/?tc_alt=81933&n_o_pst=n_o_pst&qad=1&qclid=Cj0KCQjw0tKiBhC6ARIsAAOXutldwMaezVhpQXg93sL6Bj2w2qkwR_CEnRde5iFLTHBeTn6B6tPVvAaAuPEEALw_wcB

⁹ AMNISTIA INTERNACIONAL. (s. d.) *La Declaració Universal del Drets Humans*. Disponible a: <https://www.amnistiacatalunya.org/edu/cat/historia/dh-caracteristiques.html>

¹⁰ Instrument de Ratificació del Conveni per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, fet a Roma el 4 de novembre de 1950, i esmenat pels Protocols addicionals números 3 i 5, de 6 de maig de 1963 i 20 de gener de 1966, respectivament. *Butlletí Oficial de l'Estat*, 243, de 10 d' octubre de 1979.

Artículo 28: *“Toda persona tiene derecho a que se establezca un orden social e internacional en el que los derechos y libertades proclamados en esta Declaración se hagan plenamente efectivos.*

Artículo 29.1.- *“Toda persona tiene deberes respecto a la comunidad, puesto que sólo en ella puede desarrollar libre y plenamente su personalidad.2. En el ejercicio de sus derechos y en el disfrute de sus libertades, toda persona estará solamente sujeta a las limitaciones establecidas por la ley con el único fin de asegurar el reconocimiento y el respeto de los derechos y libertades de los demás, y de satisfacer las justas exigencias de la moral, del orden público y del bienestar general en una sociedad democrática.3. Estos derechos y libertades no podrán, en ningún caso, ser ejercidos en oposición a los propósitos y principios de las Naciones Unidas.*

Artículo 30.- *“Nada en esta Declaración podrá interpretarse en el sentido de que confiere derecho alguno al Estado, a un grupo o a una persona, para emprender y desarrollar actividades o realizar actos tendentes a la supresión de cualquiera de los derechos y libertades proclamados en esta Declaración.”*

Tal com hem establert anteriorment, els drets humans són aquells inherents a les persones sense possibilitat de ser discriminades per les seves condicions personals. Arribats a aquest punt, hem de posar èmfasi a la distinció entre els DDHH i els drets fonamentals. En un primer terme, els drets humans són entesos com unes exigències ètiques amb vocació immanent cap a la positivació jurídica. Ans al contrari, els drets fonamentals sí que formen part de l'ordenament jurídic, atès que aquests sí que els podem trobar a la CE, concretament al seu títol I, capítol segon. Amb tot això, podríem arribar a la conclusió que els drets humans, es poden concretar en els ordenaments jurídics amb els drets fonamentals.¹¹

a) Dret al nom i drets lingüístics

Està clar que el llenguatge és una qüestió essencial per la societat, la cultura, i de fet, és un factor clau a l'hora d'expressar la identitat de les persones. El dret a la llengua, doncs, el podríem definir com el dret a expressar-se i comunicar-se en la llengua pròpia, per tant, és un dret abstracte i genèric, que es concreta en una sèrie de drets lingüístics, que són aquelles manifestacions o vies de desenvolupament, del dret a la llengua, que es pot dividir en els següents drets: el dret a expressar-se i ser atès en la llengua pròpia davant dels poders públics,

---

¹¹ SORIANO DIAZ, “Derechos lingüísticos y derechos fundamentales”, *Persona y Derecho*, núm 41, 1999, pp 197-209. <https://doi.org/10.15581/011.32150> Pàg.200.

el dret a rebre un ensenyament en la llengua pròpia i el dret a ser informat en la llengua pròpia en els mitjans de comunicació social.¹²

Els drets lingüístics podrien ser considerats com drets humans, gràcies al progressiu enriquiment de les llibertats públiques. De fet, l'autor SORIANO DÍAZ¹³ considera:

“El conjunto de los derechos lingüísticos podrían ser considerados como manifestación del derecho al libre desarrollo de la personalidad, contemplado en el art. 10.1 de la Constitución. La lengua es un elemento constitutivo de la personalidad de un pueblo. Aseguran algunos sociolingüistas que una lengua esconde un significado del mundo, y que cuando una lengua muere, muere también una interpretación del mundo. Si no se respeta la lengua propia, no puede haber un libre desarrollo de la personalidad del individuo”.

Certament, aquests tindrien dificultats per ser catalogats com a drets fonamentals en el nostre ordenament jurídic, per tal de poder gaudir de la protecció especial indicada pel constituent respecte el contingut essencial, les garanties processals, la reserva legal....¹⁴ Per enllestir aquest epígraf, considero que la postura de SORIANO DÍAZ, és la més escaient, per poder d'annexar els drets lingüístics amb el dret al nom, ja que tots dos es podrien ser considerats com drets de la personalitat, tal com analitzarem més endavant.

b) Evolució de l'ús de la llengua Catalana en els Registres Civils a Espanya

Hem de tenir en compte que d'entre les 6.000 llengües que es parlen mundialment, si atenim al seu nombre de parlants, el català es trobaria entre els llocs 70 i 100. A més, hem de tenir en compte que en l'àmbit estatal, és a dir, a l'Estat Espanyol, el català és la segona llengua que té més nombre de parlants. Per tant, el Català en cap moment, no es pot considerar com una llengua minoritària atenent a la definició establerta anteriorment. El que sí que hem de tenir en compte és que actualment el català és la llengua oficial de Catalunya, entenem com a llengua oficial, aquella llengua que és exigida per l'administració d'un territori, així com a l'escola i altres nivells oficials de l'estat. A hores d'ara, a Espanya, existeix una gran diversitat lingüística, el que hem de tenir clar és que la llengua oficial i a la vegada la llengua majoritària del nostre territori és el

---

¹² Derechos lingüísticos y derechos fundamentales. Pàg.199. Op.cit.

¹³ Derechos lingüísticos y derechos fundamentales. Pàg.203. Op.cit.

¹⁴ Derechos lingüísticos y derechos fundamentales. Pàg. 200. Op.cit.

castellà, però al costat d'aquesta llengua hem de tenir en compte que el català el valencià, el gallec, l'èuscar i l'occità se'ls hi ha atorgat la condició de llengües cooficials dins l'Estat Espanyol. Per tant, aquesta condició de cooficialitat que se'ls hi ha atorgat, signifiquen que aquestes són oficials en els mateixos termes.¹⁵

Aquesta cooficialitat no sempre ha estat present a l'Estat, ja que hi ha hagut moments durant la història on el català no estava permès. Així doncs, anem a mirar aquesta evolució amb deteniment, per arribar a la situació actual per entendre millor de la manera com s'ha arribat a la situació actual.

L'àmplia pràctica d'utilitzar la llengua catalana per als registres de noms en els corresponents assentaments en els registres parroquials era generalitzada a Catalunya, amb poques excepcions, ja que alguns registres parroquials utilitzaven el llatí. Això va continuar essent així, fins al Decret de Nova Planta, després del qual tots els registres van ser obligats a estar i, per tant, traduir-se en castellà per ajustar-se al règim vigent. Així doncs, en aquest període, es va produir la prohibició del català en els registres i l'ensenyament.¹⁶

Després de la ratificació de Constitució de l'any 1869, les llibertats dels ciutadans es van ampliar, permetent una major regulació i llibertat en l'elecció dels noms propis. Aquest canvi constitucional, al costat de la Carta Magna, també va facilitar la secularització de l'Estat -separació entre l'església i l'Estat Espanyol-, que va propiciar la implantació dels Registres Civils. Aquests registres establien una població il·limitada, per tant, estaven inclosos els concitadans de fe catòlica i aquells els quals no professaven cap religió, amb la finalitat de recaptar tributs, sobretot els militars i fiscals. Tot i que els noms catalans estaven permesos als registres civils, sempre es requeria una traducció al castellà si era possible, donant lloc a un doble registre de noms en català i castellà.¹⁷

L'any 1938, mentre el franquisme arribava al poder, es tornava a fer efectiva la castellanització del Registre Civil. Aquest moviment va comportar la revocació

---

¹⁵ PLATAFORMA PER LA LLENGUA (s.d.). És el català una llengua minoritària? I minoritzada?. <https://www.plataforma-llengua.cat/campanyes/llengua-minoritaria-o-minoritzada/>

¹⁶ POU PUJOLRAS I BOSCH CAPDEVILA, "El nom propi i la llengua catalana", *Revista de Llengua i Dret*, núm 29, 1998, pp. 107-146. Disponible a: <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/689/n29-pou-bosch-ca.pdf> Pàg.114.

¹⁷ El nom propi i la llengua catalana. Pàg.115. Op. cit.

de totes les llibertats que havien estat concedides als ciutadans, gràcies a les anteriors constitucions, la de 1869 i la de 1931. Es van imposar moltes restriccions polítiques i religioses i es va obligar la gent a utilitzar noms castellans. Només es permetien els noms catalans que poguessin ser traduïts "autènticament", però aquest era un procés difícil i en gran part inaccessible. En conseqüència, la Direcció General de Registres i Notarials va elaborar una llista de denominacions aprovades i va establir els criteris necessaris perquè un nom es consideri "autèntic". Malgrat això, inscriure noms en llengües regionals continuava sent un repte. Quan es tractava de noms estrangers, la llengua espanyola només permet documentar-ne la traducció.¹⁸

Els noms registrats durant la Segona República van ser considerats il·legals i invalidats amb efecte retroactiu per la legislació del nou Règim Franquista. Això requeria un canvi de nom en un termini de seixanta dies, o l'oficial del Registre Civil assignaria un nou nom en funció de la data de naixement de la persona inscrita en català. A falta d'aquesta informació, l'Oficial imposaria el nom del sant per al dia de la nova inscripció, ajustat per alinear-se amb els ideals del franquisme. Només amb la caiguda de la dictadura i la creació d'un govern democràtic a Espanya es va produir un canvi significatiu pel que fa a les convencions de denominació. Aquest nou règim democràtic permetia a les persones registrar el seu nom en qualsevol de les llengües regionals parlades a Espanya, sense l'obligació de proporcionar una traducció al castellà, si fos necessari.¹⁹

Durant la transició a la democràcia a Espanya, els ciutadans tenien l'oportunitat de canviar el seu nom de manera gratuïta si el seu registre original es va produir durant l'època de la dictadura. A més, si un estranger volgués registrar el seu nom, podia fer-ho en la seva llengua materna o en castellà, amb traducció. Tanmateix, uns criteris estrictes asseguraven que el canvi de nom no comprometés la dignitat d'una persona ni contravingués les lleis espanyoles sobre la nomenclatura legal. Malgrat això, les autoritats van intentar exercir discreció per no restringir indegudament les sol·licituds de canvi de nom.²⁰

---

¹⁸ El nom propi i la llengua catalana. Pàgs. 117-118 Op. cit.

¹⁹ "El nom propi i la llengua catalana. Pàg. 119. Op. cit.

²⁰ "El nom propi i la llengua catalana. Pàg. 119-122. Op. cit.

2. Dret al nom com a dret de la personalitat

Abans d'analitzar diferents postures que contempla la doctrina respecte el dret al nom com a dret de la personalitat, primer hem de saber què són i en què consisteixen aquests drets de la personalitat. Així doncs, segons la doctrina, els drets de la personalitat són aquells drets els quals es poden englobar com a aquells drets inherents a la persona, entenent aquesta com a subjecte de relacions jurídiques i, per tant, en conseqüència, essent la mateixa subjecta de determinats drets però també donant compliment a un seguit d'obligacions.

En aquest punt, el vessant del dret que s'ocupa a regular concretament aquestes situacions és el Dret Civil, que és l'encarregat de regular les relacions personals o patrimonials entre les persones privades -tant les persones naturals o físiques com les jurídiques-, amb la finalitat de protegir la seva integritat personal, des de dues perspectives: tant en la perspectiva "física" de la persona -referent als drets de la vida, la integritat física i psíquica- com també, en la perspectiva "espiritual" de la persona, que engloba la protecció, la intimitat, la imatge i la identitat o dret al nom. Per tant, els drets de la personalitat són aquells drets subjectius que tenen com a objectiu protegir la integritat personal de la persona titular d'aquests drets, tant en un pla tant físic, com moral. Hem de tenir en compte, però que, els codis civils actuals – ni el CC ni el CCCat- no ens proveeixen de cap significat referent al concepte de dret de la personalitat, així com tampoc hi trobem cap mena de referència a quins drets s'associen als drets de la personalitat, per tant, aquests drets de la personalitat no estan formats per una enumeració de drets *numerus clausus*, sinó que es tractarà d'un llistat de drets molt ampli. En aquest punt, és important destacar que és evident que existeix una gran diversitat dels drets a la personalitat, i que cadascun d'aquests drets gaudeix d'una autonomia pròpia envers els altres, ja que l'objectiu i les característiques de cadascun dels drets són heterogènies i, per tant, això pot provocar haver d'establir unes mesures diferents per a la seva protecció.²¹

Un cop finalitzats els aclariments pertinents, comencem la matèria d'aquest epígraf, és a dir, el nom com a dret de la personalitat.

---

²¹ VAQUER ALOY, A. (COORDINADOR), *Dret civil: part general i dret de la persona*, 5^a, Barcelona, Atelier, 2022. Pàgs. 247-248.

Comencem doncs amb LINACERO DE LA FUENTE, la qual inclou el nom entre els drets de la personalitat, amb tot el que això significa, destacant el seu caràcter ambivalent, és a dir, que alhora el dret al nom és reconegut per una gran part de la doctrina com un dret de la personalitat, però al mateix temps, és una obligació de Dret públic que permet la identificació de les persones, i per aquest motiu l'administració és l'encarregada de resoldre aquests conflictes.²² De fet, els criteris de la Jurisprudència espanyola, segueixen aquesta mateixa línia i destaquen la importància del nom i els cognoms de les persones físiques com un dret de la personalitat i alhora com un instrument d'individualització dins les relacions socials.²³ De fet la Sentència del Tribunal Suprem (TS) 645/2020, de 30 de novembre ²⁴, reproduïx de manera molt semblant el precepte 50 LRC, de la següent manera:

“Como derecho de la personalidad y tutela de la identidad personal, el ordenamiento jurídico garantiza y atribuye a las personas físicas, como medio de individualización en las relaciones sociales y por elementales exigencias de seguridad en el tráfico jurídico, un nombre y apellidos, que las designa e identifica. La Ley del Registro Civil 20/2011, de 21 de julio, afirma en su Exposición de motivos que “[...] El nombre y apellidos se configura como un elemento de identidad del nacido derivado del derecho de la personalidad y como tal se incorpora a la inscripción de nacimiento. Con el fin de avanzar en la igualdad de género se prescinde de la histórica prevalencia del apellido paterno frente al materno permitiendo que ambos progenitores sean los que decidan el orden de los apellidos”. ”

BATLLE, per la seva banda, conclou que el dret al nom és el primer dret que té cada persona, és a dir, el primer dret que té tota persona és exigir que la resta de persones el reconeguin com a tal, és a dir, com una persona diferent de la resta. De la mateixa manera també creu que el nom és una de les formes de distingir les persones, i això comporta que aquest dret prové de la personalitat, per tant, a conseqüència de tot l'exposat el dret al nom és considerat un dret de la personalitat. Sempre tenint present però, que el dret a la personalitat i la personalitat en si mateixa, ja que són coses molt diferents, tot i estar molt units.²⁵

---

²² LINACERO DE LA FUENTE. *El nombre y los apellidos*. Madrid, Tecnos, 1992. Pàg. 269.

²³ LINACERO DE LA FUENTE, M., *Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares*, 2ª, València, Tirant lo Blanch, 2022. Pàg. 270.

²⁴ STS (Sala de lo Civil) de 30 de novembre de 2020 645/2020 [ECLI:ES:TS:2020:4482]

²⁵ BATLLE. “El derecho al nombre”, *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, Año LIII. Septiembre de 1931. Pàgs. 284-285.

A tall de conclusió, hem de destacar que el nom com a dret de la personalitat és la tessitura majoritària de la doctrina i jurisprudència actuals, ja que està generalment admesa que el nom és un dels béns de la personalitat. El nom és la primera necessitat d'una persona, per tal d'individualitzar-la, perquè sense aquesta individualització no serien possibles les relacions jurídiques, pel fet que aquestes necessiten que existeixin subjectes determinats..²⁶

2.1. Principals característiques presents en els drets de la personalitat

Les característiques principals que presenten tots els drets de la personalitat són molt semblants als trets característics dels drets fonamentals, de fet comparteixen algunes característiques, aquests trets característics dels mencionats drets de la personalitat són els següents:²⁷

a) Primerament, es tracten de drets que formen part de l'esfera individual de les persones. Tot i que hem de tenir present que aquests drets es veuen limitats, sobretot quan xoquen amb altres drets fonamentals i fins i tot es poden veure eliminats en alguns casos, ja que predominen els drets fonamentals.²⁸

b) En un segon pla, trobem que aquests drets són inherents a la persona, per tant, es té possessió d'aquests, pel simple fet de ser considerat persona.²⁹

c) En tercer lloc, es tracten de drets innats: aquests drets de la personalitat s'adquireixen pel simple fet de ser persones, sense necessitat de complir cap altre requisit.

d) D'altra banda, aquests són irrenunciables: ergo, el seu titular no pot prescindir-ne. De manera que es consideraria, invàlid qualsevol renúncia respecte aquests.

---

²⁶ FERNÁNDEZ PÉREZ, E.A., El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado, Tesis doctoral, Universidad de Sevilla, Sevilla. 2015. Pàg. 370. Disponible: <https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/32106/TESIS%20definitiva.pdf;sequence=1> (Data de consulta: 27.04.2023).

²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² VAQUER ALOY, A. (COORDINADOR), *Dret civil: part general i dret de la persona*, 5^a, Barcelona, Atelier, 2022. Pàgs. 247-248.

e) Alhora, i relacionat amb les característiques de ser innats i irrenunciables, trobem que aquests drets són considerats com imprescriptibles: és a dir, els drets de la personalitat ni s'adquireixen ni es perden per la prescripció.³⁰

f) Tot seguit, aquests són absoluts: per consegüent, tenen efectes *erga omnes* -enfront tothom- juntament amb un poder directe i immediat respecte del dret que el pretengui danyar.³¹

g) En últim lloc, hem de destacar que els drets de la personalitat no són valorables econòmicament, però hem de tenir en compte que davant una lesió d'aquests drets, aquesta podrà ser indemnitzada a través de la quantitat de diners en què s'estimi pertinent depenent de la lesió produïda. Tot i que d'altres vegades aquesta reparació es pot realitzar a través de diferents mecanismes. Una conseqüència del fet que aquests drets de la personalitat no siguin valorables econòmicament, comportaria que aquests drets siguin intransmissibles, és a dir, que no es podrien dur a terme negocis amb tals drets, ja que aquests serien nuls.³²

2.2. Dret al nom i els drets fonamentals

La Constitució espanyola (CE) no conté cap menció explícita al nom, com de la mateixa manera tampoc proclama el dret al mateix, ni la protecció d'aquest dret, a diferència d'altres Constitucions de països del nostre entorn com és el cas d'Itàlia, Portugal o Alemanya, que el citen d'una forma més o menys directa. Però, la jurisprudència del Tribunal Constitucional (TC) ha declarat la existència de tal dret de manera "indirecta" és a dir, considerant-lo inclòs en el dret de la intimitat personal i familiar i de la pròpia imatge, a la vegada relacionant-lo amb el de la dignitat humana i lliure desenvolupament de la personalitat.^{33 34}

---

³³ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàgs.708-709. Op.cit.

³⁴ DE MIGUEL BÁRCENA, J., GAVARA DE CARA, J.C. I CAPODIFERRO CUBERO, D., *El control judicial de los medios de comunicación*, 1ª, Barcelona, J.M Bosch, 2015. Pàg. 345

Si acudim a l'art. 18 CE, tenint en compte que es troba a la secció dels drets "fonamentals", reconeix amb línies molt generals el que s'entén per dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la mateixa imatge, drets que deriven directament de la dignitat humana dirigida a la protecció de la moral de les persones, concepte que ha estat desenvolupat per la Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la mateixa imatge (LO/1982), hem de tenir present, però que els tres drets mencionats anteriorment se'ls dona un tractament unitari, que comporta una evident problemàtica a l'hora de delimitar els conceptes dels mateixos drets. Comparteixo la opinió d'ORDÁS ALONSO:³⁵

“Si bien, desde mi punto de vista, pese al empleo en singular del término «derecho» tanto en los arts. 18.1 y 20 CE como en la rúbrica de la LO 1/1982, no cabe duda de que se trata de tres derechos distintos y diferenciados que actúan sobre diferentes ámbitos de la personalidad, lo que no impide que una misma conducta implique una agresión simultánea a los tres o a dos de ellos, pero su contenido no es coincidente. Es, por tanto, posible vulnerar el derecho a la propia imagen en caso de difundirse unas imágenes que permitan la identificación de la persona fotografiada, sin entrañar ello una intromisión en la intimidad; del mismo modo que no es infrecuente que la intromisión ilegítima en el derecho al honor o a la intimidad de una persona se realice mediante el empleo de su imagen. En consecuencia, no cabe sino afirmar el carácter autónomo del derecho a la propia imagen en un triple sentido: autonomía nominal, pues tiene un nomen iuris propio; autonomía conceptual y de contenido, como se deriva de diferentes pronunciamientos del Tribunal Constitucional y del Tribunal Supremo; y autonomía legal, pues no sólo se recoge en el art. 18.1 CE, sino que se regula con singularidad, no exenta de insuficiencia, en la LO 1/1982.

De fet, ni la CE ni la LO/1982 ens proveeixen d'una definició, ni tan sols una aproximació, del que s'ha d'entendre com a pròpia imatge, com tampoc del que s'ha d'entendre d'honor o intimitat, sinó que merament es limiten a tipificar, sense profunditzar massa aquelles conductes que originen intromissions il·legítimes. Podem, però realitzar una aproximació al que significa el dret a la mateixa imatge a través de la sentència del TC (sala segona) 167/2013, de 7 d'octubre³⁶, ja que aquesta sentència entén que la declaració de filiació no matrimonial, s'ordena la

---

³⁵ Imposición al menor del apellido paterno: igualdad, derecho a la propia imagen, interés del menor. Pàg. 48-49. Op. Cit.

³⁶ STC (Sala Segona) Sentència 167/2013, de 7 d'octubre de 2013. Recurs d' empara 614-2010. Promogut per la senyora Mireia L. Q. respecte de les Sentències de l' Audiència Provincial de Barcelona i un Jutjat de Violència sobre la Dona declaratives de filiació no matrimonial. Vulneració del dret a la pròpia imatge: resolucions judicials que no ponderen suficientment l'interès del menor a seguir mantenint el seu primer cognom matern, pel qual era conegut en els àmbits familiar, social o escolar. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 267, de 7 de novembre de 2013.

inscripció al RC dels cognoms d'un menor, fent constar en un primer terme el cognom del pare i com a segon cognom el de la mare, aquest pronunciament considera que això constitueix una vulneració de la mateixa imatge del menor, establert a l'article 18.1 CE. Hem de destacar la definició de GITRAMA GONZALEZ, del dret a la mateixa imatge, establint-lo com la reproducció i representació de la figura humana en forma visible i reconeguda.³⁷ En aquest punt també hem d'incidir en la definició que fa el TC, acotant el dret a la imatge a la representació de l'aspecte físic d'una persona de manera que permeti la seva identificació, per tant, l'aspecte físic engloba en un primer element l'esfera personal de tot individu, ja que és un instrument bàsic d'identificació i projecció exterior i un factor essencial per al seu reconeixement com un subjecte individual. El TS s'ha pronunciat també sobre la mateixa qüestió i confirmant el sentit del TC, establint que s'acostuma a referir el dret a la mateixa imatge a la representació gràfica de la figura humana visible i reconeguda mitjançant un procediment mecànic o tècnic de reproducció.³⁸ Un cop establert el que significa el dret a la mateixa imatge, hem d'aclarir si dins del dret de la mateixa imatge hi té cabuda el dret al nom, en aquest punt podem afirmar, gràcies a l'article 7.6 de la LO/1982, que el dret al nom si té cabuda dins del dret de la mateixa imatge:

Artículo 7.- Tendrán la consideración de intromisiones ilegítimas en el ámbito de protección delimitado por el artículo segundo de esta Ley (...) 6. La utilización del nombre, de la voz o de la imagen de una persona para fines publicitarios, comerciales o de naturaleza análoga. (...)”.

De fet, jurisprudència del TC, s'ha establert en el mateix sentit, com són les sentències 117/1994, de 25 d'abril³⁹ i 167/2013⁴⁰, de 7 d'octubre, les quals estableixen:

---

³⁷ GITRAMA GONZÁLEZ, M., “Imagen, derecho a la propia”, en Nueva Enciclopedia Jurídica Seix, T. IX, Barcelona, 1962. Pág. 307.

³⁸ “Imposición al menor del apellido paterno: igualdad, derecho a la propia imagen, interés del menor”. Pág. 73. Op. Cit.

³⁹ STC (Sala segona) Sentència 117/1994, de 25 d'abril de 1994. Recurs d'empara 2016/1990. Contra la sentència de la Sala primera del TS per la que es declara no haver-hi lloc al recurs de cassació interposat contra la dictada per la Audiència Territorial de Barcelona, en els autos de protecció civil del dret al honor, a la intimitat i a la pròpia imatge. Suposada intromissió en l'àmbit protegit per l'article 18 CE: efectes de la revocació del consentiment prestat per la recurrent.

⁴⁰ STC (Sala Segona) Sentència 167/2013, de 7 d'octubre de 2013. Recurs d'empara 614-2010. Promogut per la senyora Mireia L. Q. respecte de les Sentències de l'Audiència Provincial de Barcelona i un Jutjat de Violència sobre la Dona declaratives de filiació no matrimonial. Vulneració del dret a la pròpia imatge: resolucions judicials que no ponderen suficientment l'interès del menor a seguir mantenint el seu primer cognom matern, pel qual era conegut en els àmbits familiar, social o escolar. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 267, de 7 de novembre de 2013.

STC 117/1994: “el derecho a la propia imagen, reconocido por el art. 18.1 de la Constitución al par de los del honor y la intimidad personal, forma parte de los derechos de la personalidad y como tal garantiza el ámbito de libertad de una persona respecto de sus atributos más característicos, propios e inmediatos como son la imagen física, la voz o el nombre, cualidades definitorias del ser propio y atribuidas como posesión inherente e irreductible a toda persona”.

STC 167/2013: “La inclusión del derecho al nombre dentro del conjunto de derechos de la persona y, más concretamente, en el ámbito del derecho fundamental a la propia imagen del artículo 18.1 CE, ya se expresó en nuestra STC 117/1994, de 25 de abril, y en el mismo sentido ha venido siendo reconocido tanto por el Tribunal de Justicia de la Unión Europea como por el Tribunal Europeo de Derechos Humanos. Más concretamente, en relación con los apellidos, la Sentencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea de 22 de diciembre de 2010 (C-208/09, Sayn-Wittgenstein, ap. 52) expresa que el apellido de una persona es un elemento constitutivo de su identidad y de su vida privada, cuya protección está consagrada por el artículo 7 de la Carta de los derechos fundamentales de la Unión Europea, así como por el artículo 8 del Convenio europeo para la protección de los derechos humanos y de las libertades fundamentales. Aunque el artículo 8 de dicho Convenio no lo mencione expresamente, el apellido de una persona afecta a su vida privada y familiar al constituir un medio de identificación personal y un vínculo con una familia. En el mismo sentido se había pronunciado el Tribunal Europeo de los Derechos Humanos en las Sentencias Burghartz c. Suiza de 22 de febrero de 1994, ap. 24, y Stjerna c. Finlandia de 25 de noviembre de 1994, ap. 37.”

Deixant de banda la jurisprudència actual, pel que fa a la doctrina, diferents autors es basen a analitzar el contingut de l'article 7.6 LO 1/1982, d'aquests n'hi ha que creuen que el dret a la mateixa imatge, a més de l'aspecte físic, inclouen també altres elements que converteixen en recognoscible al subjecte (p. ex. el nom o la veu d'una persona). Però, en canvi, hi ha un altre sector de la doctrina que considera que el dret fonamental de la mateixa imatge establert a l'article 18.1 CE comprèn la imatge en sentit estricta, per tant, només englobaria la imatge d'una persona, és a dir, la representació gràfica de la figura humana. Comparteixo la visió que exposa ORDÁS ALONSO, quan estableix: ⁴¹

“Desde mi punto de vista, el derecho al nombre es un derecho de la personalidad de carácter autónomo, idea en la que parece insistir la STC 167/2013 al referirse, en el Fundamento Séptimo, al «derecho del menor a su nombre» o a «su derecho fundamental al nombre como integrante de su personalidad» y que tiene su reconocimiento legal en el art. 50.1 de la nueva Ley del Registro Civil. Es más, el art. 7.6 LO 1/1982 no puede ser utilizado para incluir el nombre dentro del

---

⁴¹ Imposición al menor del apellido paterno: igualdad, derecho a la propia imagen, interés del menor. Pàg. 77. Op.cit.

contenido del derecho a la propia imagen, sino que el tenor del precepto no hace sino apoyar la tesis de la existencia de un derecho al nombre con carácter autónomo («del nombre, de la voz o de la imagen»), conteniendo una previsión con la que se trata de evitar que cualquier rasgo o atributo que haga identificable a una persona sea utilizado sin su consentimiento para fines distintos de los permitidos por la ley. Dicho de otro modo, la tutela civil de los derechos de la personalidad contenida en la LO 1/1982 se extiende no sólo a la imagen, sino a otros atributos de la persona que, al igual que acontece con la imagen física de la misma, constituyen instrumentos básicos de identificación y proyección exterior y factor imprescindible para su reconocimiento como sujeto individual”.

En aquest punt, també m'agradaria destacar el que estableix VERDERA SERVER⁴² i ORDÁS ALONSO⁴³ i que de fet mostra el panorama actual quan a la diversitat d'interpretacions referents al reflex constitucional del dret al nom:

“desde mi punto de vista, el derecho al nombre como derecho autónomo tiene su reflejo constitucional en la dignidad de la persona y el libre desarrollo de su personalidad (art. 10.1 CE), pero no se encuentra expresamente mencionado en los arts. 14 a 29 del texto constitucional, lo que determina que se sitúe al margen de la protección otorgada por el recurso de amparo”.

Pel que fa a la vinculació amb l'article 10 CE proclama la dignitat de la persona el lliure desenvolupament de la personalitat juntament amb els drets inviolables que li són inherents, a més del respecte a la llei i als drets dels altres, com a fonament de l'ordre polític i la pau social. Hem de tenir present la situació que ocupa aquesta disposició dins del text normatiu de la Carta Magna, aquest es troba dins del Títol I, fet que té una posició privilegiada envers la majoria dels preceptes constitucionals -servint com a introducció dels preceptes que el segueixen-, tot i que no està en el nivell més alt de protecció, reservat pels articles 14 a 29, inclosos en el Capítol Segon de la Secció 1°, per tant, tècnicament l'article 10 de la CE no el podríem considerar com un dret fonamental.⁴⁴ Destaquem a REDONDO GARCÍA, autora la qual, a diferència dels autors mencionats fins ara, es mostra partidària de reconèixer la protecció constitucional del dret al nom, argumentant que l'article 10 CE, encara que proclama la dignitat de la persona i el lliure desenvolupament de la personalitat com un dels fonaments de l'ordre polític i pau social, no reconeix cap dret

---

⁴² BERCOVITZ RODRÍGUEZ I CANO, R. (DIRECTOR), *Comentarios al Código Civil tomo I*, 1^a, València, Tirant lo Blanch, 2013. Pàg. 1134

⁴³ Imposición al menor del apellido paterno: igualdad, derecho a la propia imagen, interés del menor. Pàg. 53. Op. cit.

⁴⁴ MERINO NORBERTO, M. (12/2003). Sinopsis del artículo 10 CE. Disponible a: <https://app.congreso.es/consti/constitucion/indice/sinopsis/sinopsis.jsp?art=10&tipo=2>

fonamental autònom. No obstant, senyala que el TC ha establert la connexió existent entre el nostre sistema de drets fonamentals i els Tractats i Convenis internacionals, els quals algun reconeixen el dret al nom, ratificats per Espanya, els quals es refereix l'apartat segon del article 10 CE. Aquesta autora entén que els drets que formen part de la nostra Constitució han de ser invocats encara que no estiguin recollits de forma específica, ja que considera que el nom forma part dels drets de la personalitat. Aquesta autora també lamenta que la nostra jurisprudència no hagi admès la existència del dret al nom com a dret fonamental.⁴⁵

Segons la distinció realitzada a hores d'ara, hi hauria drets del ciutadà enfront l'Estat que serien els Drets fonamentals establerts a la CE i, per altra banda, tindríem els drets a la personalitat que es correspondrien amb els drets que té cada persona enfront de les altres. És evident, que aquesta diferència no exclou la coincidència de les dues categories, és a dir, que un mateix dret es pugui classificar a la vegada com a dret fonamental i com a dret de la personalitat. Però, el cert, és que no és una realitat del tot verdadera, ja que molts drets de la personalitat es troben recollits com a drets fonamentals per la CE - a excepció del dret al nom o a la identitat personal – i hem de recordar que la CE és la norma suprema de l'Estat i conseqüentment és un cos normatiu directament aplicable, per tant, des d'aquesta visió només podríem parlar de dret de la personalitat quan no ho ha sigut classificat com a dret fonamental pel legislador.⁴⁶

Per finalitzar aquest epígraf, i tenint en compte tot l'explicat fins ara, hem de tenir clar que el dret al nom actualment no es pot considerar un dret fonamental, de fet, gran part de la doctrina i també la jurisprudència considera que és un dret de la personalitat. Des del meu criteri, és possible que atenent a l'evolució de la societat, així com de la doctrina i la jurisprudència és més que possible que en un futur pròxim el dret al nom pugui ser considerat com a dret fonamental, a causa de les conseqüències d'ordre públic i component personal que comporta.⁴⁷

2.3. Tutela jurídica referent als drets de la personalitat

---

⁴⁵ REDONDO GARCÍA, A. M.: "El derecho constitucional al nombre", *Revista Jurídica de Castilla León*, núm. 7. Octubre 2006, pp. 68-80. Pàgs. 77-78

⁴⁶ Sistema de Derecho Civil I. Pàg.300. Op.cit.

En un inici, la tutela dels drets de la personalitat girava al voltant dels Convenis i Tractats internacionals (p. ex. DUDH, CEPDH...), matèria de dret públic. Posteriorment, i com a producte de l'evolució de la societat, aquesta tutela es va anar estenent a l'àmbit estatal, concretament en el Dret Civil, gràcies a la configuració d'aquestes normes s'atorga a aquests drets de la personalitat una tutela més adequada, encaminada sobretot a l'aspecte patrimonial, com seria el cas de la indemnització pels danys i perjudicis, o bé també les mesures preventives o la fi del dany.⁴⁸

Tal com hem dit anteriorment, els drets de la personalitat com que no considerats drets fonamentals, no estan protegits d'una manera específica i concreta per l'ordenament jurídic espanyol.

Així doncs, a diferència dels drets de la personalitat, els drets que són considerats com a drets fonamentals, ubicats a primera Secció del Capítol II del primer títol de la CE, se'ls hi confereix una tutela específica, concretament l'article 53 de la Constitució espanyola estableix que els drets fonamentals, només poden ser regulats per una llei orgànica, que aquesta en tot moment, haurà de respectar el contingut essencial d'aquests drets que són objecte de regulació, i com a conseqüència aquesta llei orgànica, només estarà facultada per desenvolupar-los en aquells aspectes no essencials. Com ja hem explicat anteriorment, en els ordenaments jurídics actuals -coincidint amb alguns autors- la tutela dels drets de la personalitat gaudeix d'una protecció major, de caràcter constitucional- que la que li atorga el dret civil, ja que adquireix una vinculació constitucional, tal com estableix l'article 10 CE *"la dignitat de la persona, els drets inviolables que li són inherents, el lliure desenvolupament de la personalitat" com "fonaments de l'ordre polític i de la pau social"*.⁴⁹

Concretament, el punt segon de l'article 10 de la CE estableix que:

" les normes relatives als drets fonamentals i a les llibertats que la CE reconeix s'han d'interpretar seguint la DUDH i els tractats i acords internacionals sobre les mateixes matèries, que hagin sigut ratificats per Espanya".

De la mateixa manera, en l'ordenament jurídic espanyol, s'estableix que els ciutadans poden demanar la protecció dels drets de la personalitat, en una

---

⁴⁸ Dret civil: part general i dret de la persona. Pàg. 246. Op.cit.

⁴⁹ Dret civil : part general i dret de la persona. Pàg.247-248 Op.cit.

primera instància a través de la jurisdicció ordinària – és a dir, havent obtingut una sentència de primera instància, una altra de segona instància (Audiència Provincial) i per últim una sentència del TS-, només llavors, els ciutadans poden reclamar una tutela constitucional davant del TC mitjançant el recurs d'amparo.⁵⁰

Els drets de la personalitat, a causa de les seves múltiples vessants, públiques i privades, gaudeixen de protecció des de diferents àmbits, un d'aquests és la protecció civil, referent als danys i perjudicis -tant materials com morals-, a través de l'exercici de l'acció d'indemnització de l'article 1902 CC⁵¹, consistent en la satisfacció pecuniària en cas de violació d'aquests drets, o fins i tot s'arriben a preveure instruments de tutela de caràcter preventiu, dirigits a prevenir futures lesions. Tot i que també els drets de la personalitat, gaudeixen de protecció en els àmbits penal i administratiu, com pots ser la lesió més greu d'un dret de la personalitat que pot desencadenar la comissió d'un delictes, tipificat en el Codi Penal, o quan aquesta conducta lesiva comporti una infracció administrativa.⁵²

Per tant, i per donar fi a aquest epígraf, podem observar que la persona es constitueix com el centre del dret, i com a resultat s'estableixen un seguit de mecanismes per la protecció dels drets de la personalitat.

---

⁵⁰ Dret civil: part general i dret de la persona. Pàg. 247-248. Op.cit.

⁵¹ L'article 1902 del Real Decret de 24 de juliol de 1889 per el que es publica el Codi Civil, disposa: *"El que por acción u omisión causa daño a otro, interviniendo culpa o negligencia, está obligado a reparar el daño causado."*

⁵² Dret civil: part general i dret de la persona. Pàg. 248. Op.cit.

CAPÍTOL 2: EL DRET AL NOM O EL DRET A LA IDENTITAT PERSONAL

SUMARI: 1. Origen històric del dret al nom o el dret a la identitat personal 2. Conceptes 2.1. Nom propi 2.2. Cognoms 2.3. Nom estranger 2.4. Pseudònim 3. Característiques comunes entre el nom propi i els cognoms 4. Règim jurídic general del nom 4.1 Règim Internacional 4.2. Règim Estatal a) Disposicions comunes entre el nom propi i els cognoms 5. Tutela del dret al nom o identitat personal

En el nostre país, no existeix una expressió exacta per definir el nom civil de les persones, llavors amb el "nom" podem fer referència tant al nom propi com als cognoms. Per això, per evitar possibles confusions, utilitzarem la paraula "nom" per designar el nom complet, "nom propi" per al nom personal i els "cognoms" per referir-nos al nom familiar o comú dels germans de doble vincle.⁵³

1. Origen històric del dret al nom o el dret a la identitat personal

Es diu que *"la necessitat de donar-se un nom va sorgir gairebé simultània a l'home"*⁵⁴, de fet la necessitat de diferenciar-nos d'entre els altres, hi ha sigut sempre, fins i tot en aquelles fases de la història menys evolucionades. Així doncs, va ser a Roma on el nom va començar a adquirir un desenvolupament major⁵⁵, així doncs, els romans van ser els primers que van idear i aplicar un sistema d'identificació de les persones que estava fonamentat al voltant de tres noms *tria nomina* amb el principal objectiu d'identificar correctament a les persones, fonamentalment distingir a les persones dels patricis i aquelles persones notables de l'Imperi. Per consegüent, aquest sistema d'identificació de les persones, estava estructurat a través de: *praenomen* – entès com al nom propi-, el *nomen* – el qual es referia a una denominació comuna de totes les famílies- i el *cognomen* – el qual seva principal funció era individualitzar, dins la denominació comuna de totes les famílies-. De vegades, dins d'aquest sistema *tria nomina* s'hi afegia *l'argomen*, que era una designació de caràcter honorífic.

56

---

⁵³ PUIG BRUTAU. *Compendio de Derecho Civil*. Volumen I. Bosch Casa Editorial. Barcelona, 1987. Pàgs. 231-232.

⁵⁴ AMADES, J., *La màgia del nom*, 1^a, Barcelona, Deriva Editorial, 1992. Pàg.17.

⁵⁵ El nom propi i la llengua catalana. Pàg.109. Op. Cit.

⁵⁶ El nom propi i la llengua catalana. Pàg. 110. Op. Cit.

Fins a finals del segle XVIII, principis del XIX – any 1800 aproximadament-s'havia considerat que el nom era un aspecte de la vida de caràcter privat. Durant l'edat mitjana, tota la població medieval gaudia de nom i cognom, per tant, per diferenciar les persones de la noblesa, dels plebeus van optar per afegir-se un segon cognom, el procedent de la mare, utilitzant la lletra "i" entre aquests dos. Aquesta tendència es va continuant estenent pel Regne d'Espanya, de fet, a finals d'aquesta època, era un fet comú que la gent gaudís de dos cognoms, tot i que no hi havia cap mena de registre oficial d'aquests, sinó que existien els registres parroquials. Per tant, l'evolució del nom es va donar a través del costum, estretament lligat al funcionament dels registres eclesiàstics, aquest fet, juntament amb els costums dels catòlics, d'imposar noms del santoral romà als fills, va aconseguir dotar de certesa i estabilitat el nom individual, ja que en aquesta època, la intervenció de l'autoritat pública va ser molt fragmentària.⁵⁷

No va ser fins al segle XIX – que abasta des de 1801 fins a l'any 1900-, gràcies a l'aparició de l'Estat liberal a Espanya -amb la Constitució de 1869-, ja que aquest va propiciar la creació dels Registres Civils, els quals els jutges municipals eren els seus encarregats. Aquesta creació va ser fruit de la secularització total de l'estat, per tant, va ficar de relleu la necessitat de tenir un registre més sofisticat i precisos que els registres parroquials que fossin capaços d'englobar tant els ciutadans que professaven la religió catòlica, com també els laics. Llavors tal com passa actualment existia l'obligació d'inscriure el naixement així com de la mateixa manera era obligatori establir el nom del nadó atenent els criteris de la legislació vigents aleshores. Per tant, els criteris de l'elecció del nom s'havien d'adaptar a les necessitats del registre i no al revés. Durant la segona meitat del mateix Segle -concretament l'any 1870- promulgant la llei i el Reglament del Registre civil, tot i que en termes molt simples – seguint l'exemple de França-, per tant, des d'aquell moment queda establert per norma que els Espanyols tenim dos cognoms.⁵⁸ Per tal causa, en aquest moment històric es produeix la intervenció del dret públic en la regulació del nom, ja que hi havia un interès per establir una norma que fixes amb detall el règim que havia de

---

⁵⁷ El nom propi i la llengua catalana. Pàg.111-112. Op. cit.

⁵⁸ PARDEIRO, (02/05/2022). "Desde cuando existent los apellidos y por qué en España usamos dos", La Razón, 2022. (Data de consulta 14.04.2023) <https://www.larazon.es/cultura/historia/20220502/mgobulmhybecloumkuzobl632y.html>

subjectar-se el nom. Hem de tenir en compte, que l'existència d'aquest registre de persones era un instrument adient per a garantir una seguretat jurídica.⁵⁹

2. Conceptes

Abans d'entrar en matèria, convé explicar alguns conceptes importants vinculats a la designació legal de tot individu. Aquesta està formada per dos elements: un primer element que seria el nom -nom individual, nom de pila o el nom propi- i un segon element format pels cognoms -és a dir, format pel nom de família o patronímic-.⁶⁰

2.1. Nom propi

En la Instrucció de la DGRN de 23 de setembre de 2018, s'estableix que el dret al nom és un dret de la personalitat, de la següent manera:

”Así, el art. 50 de la mencionada Ley del Registro Civil de 2011 consagra el derecho al nombre, estableciendo que «toda persona tiene derecho a un nombre desde su nacimiento». Dicho derecho queda configurado como un derecho de la personalidad, según se interpreta de forma generalizada, algo que por lo demás resulta de diversos tratados internacionales suscritos por España, especialmente por lo que aquí interesa el art. 7 de la Convención de los Derechos del Niño, adoptada por la Asamblea General de las Naciones Unidas el 20 de noviembre de 1989 y ratificada por España el 30 de noviembre de 1990.”

Per tant, es reconeix el dret al nom per primera vegada en la normativa registral, com un dret de la “personalitat” que es té des del naixement, donant compliment als diferents tractats internacionals citats anteriorment.⁶¹

Podríem definir el nom de la següent manera, tal com exposa LUCES GIL⁶²:

“Signe verbal estable, usat per la designació de les persones en la generalitat de les seves relacions jurídiques i socials, d'obligada constatació registral, al qual el

---

⁵⁹ El nom propi i la llengua catalana. Pàg.111. Op. cit.

⁶⁰ GUÍAS JURÍDICAS. (s.d). *Nombre civil*. Recuperat de https://guiasjuridicas.laley.es/Content/Documento.aspx?params=H4slAAAAAAAAEAC1OwU7DMAz9GnJE6QoHDrM05YDEEB0R4uqmprXI4pE4ZeHryegsWfZ7frbfd8ZYLJ7FQBaO9AuObrLWn21QqQQO5WhszKgExmS0AicZ_MDO7HZ3F0QrWhjrhOOEsSu1ExbwB0ymafSDSgv_vMBKMwhx6CBu92iazOOHvkTTtveNWjGmKjDvNGMQVAvNy3NN2fSQEqWeg0T2T3V1ZP6yQ7_xtpzQ7FFggwclM1YjCSG65RUq6GklfwvpdL6yXRap30YJb_9YOV_rAll9eAzT1ecfAumO1yABAAA=WKE (Data de consulta: 14.04.2023)

⁶¹ Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàg. 269. Op.cit.

⁶² LUCES GIL, F., *Derecho Registral Civil*, 4ª, Barcelona, Bosch, 1991. Pàg. 128

dret atorga l'adequada protecció per raó de l'interès públic en la individualització de les persones”

D'aquestes referències en podem extreure que el nom és una paraula que té el principal objectiu d'individualitzar i identificar, a la persona entre els seus semblants, evitant de tal forma la confusió entre aquests (tal com estableix l'article 50.2 LRC). A més, el nom també compte amb un interès general, és a dir, l'interès públic. A conseqüència d'aquest fet la regulació del nom és assumida pels poders públics per poder identificar tots els membres de la comunitat, fet que explica dues coses, la primera referent a les limitacions a la llibertat d'elecció del nom – tant les restriccions a la lliure imposició del nom al fill com el manteniment del principi d'immutabilitat del nom inscrit- per ajudar a la identificació, i la segona referent a l'obligació d'inscripció dels noms tant per part dels ciutadans com de l'administració, tal com hem esmentat anteriorment. A causa de la concepció del dret al nom com a dret de la personalitat, aquest s'interpreta com un instrument d'individualització de la persona, per tant, és considerat com un element inseparable i inherent a la personalitat d'un subjecte, amb l'objectiu d'individualitzar la denominació d'una persona i com a conseqüència, es considera com a objecte d'interès públic.⁶³

Quan parlem del dret al nom, podria fer-nos pensar que existeix un dret al nom o un dret sobre el nom propi, que permetés el seu ús exclusiu. Així doncs, hem de percebre, el nom com un signe identificador de cada persona, sobre el qual no té cabuda el dret d'ús exclusiu sobre aquest -p. ex. pensem en la propietat industrial i el Dret de la competència Mercantil, on els noms gaudeixen del dret a l'exclusiva-. En altres paraules, i incidint en el que hem explicat anteriorment, quan parlem del dret al nom, com que no són reconeguts de manera expressa com a drets fonamentals, alguns autors defensen que no existeixen violacions concretes per aquest dret a la identitat personal, ja que tenen la visió que no existeixen atacs específics que tinguin el dret al nom com a objecte. Aquestes violacions potser tindrien millor cabuda dins del dret a la mateixa imatge, o fins i tot es podrien considerar com casos d'enriquiment patrimonial indeguts a causa d'un ús comercial de la identitat.⁶⁴

---

⁶³ El nom propi i la llengua catalana. Pàg.111. Op. cit.

⁶⁴ Sistema de Derecho Civil I. Pàg.206-207 Op.cit.

2.2. Cognoms

Com hem esmentat anteriorment, els cognoms formen el segon element que compon la designació legal de les persones. Per tant, en certa manera defineixen la història genealògica que té un determinat individu, en altres paraules, els cognoms són aquell element que forma part de la designació legal d'una persona que tracen les seves arrels de procedència familiar.⁶⁵

Normalment, l'ordre dels cognoms està compost, en primer lloc, el cognom del pare i tot seguit el cognom de la mare, de fet així ho estableixen l'article 109 del CC i l'article 194 del RRC. També es troben regulats al CCCat, concretament en l'Article 235-2, el qual atorga la facultat dels pares d'establir de comú acord l'ordre dels cognoms en la inscripció del naixement o de l'adopció del primer fill.⁶⁶

Per exemple, una noia que es diu Carola i el seu pare es diu Pere Homs Felip i la seva mare es diu Concepció Planas Romera, doncs la seva designació legal atenent al ordre anterior, seria Carola Homs Planas: Homs com a primer cognom, pertinent al pare i Planas com a segon cognom, provinent de la mare.

2.4. Nom estranger

Ara que ja sabem el concepte de nom, i el que això comporta, procedim a explicar el concepte d'estranger, ja que posteriorment serà objecte d'estudi en el seu corresponent capítol. Així doncs, segons la RAE⁶⁷, el concepte d'estranger és pot arribar a definir de tres maneres diferents:

“Que es o viene de país de otra soberanía.”

“Natural de una nación con respecto a los naturales de cualquier otra.”

“Toda nación que no es la propia.”

Si profunditzem una mica més el concepte, la Llei Orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social,⁶⁸ en el seu article 1 s'estableix el concepte d'estranger de la següent manera:

---

⁶⁵ Concepto Definición. (s.d). Apellido. Disponible a: <https://conceptodefinicion.de/apellido/>

⁶⁶ Dret civil: part general i dret de la persona. Pàgs. 273-274 . Op.cit.

⁶⁷ Diccionari RAE, voz: “extrangero”. Disponible a: <https://dle.rae.es/extranjero> (Data de consulta: 3.02.2023)

⁶⁸ Llei Orgànica 4/2000, de 11 de gener, sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social , “*Butlletí oficial de l'Estat*”, núm. 10, de 12 de gener de 2000. Disponible a: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2000-544> (Data de consulta: 3.02.2023)

Artículo 1.- *“Delimitación del ámbito.1. Se considera extranjero, a los efectos de la aplicación de la presente Ley, a los que carezcan de la nacionalidad española.2. Los nacionales de los Estados miembros de la Unión Europea y aquéllos a quienes les sea de aplicación el régimen comunitario se regirán por la legislación de la Unión Europea, siéndoles de aplicación la presente Ley en aquellos aspectos que pudieran ser más favorables.”*

2.3.Pseudònim

Segons el diccionari de la Real Acadèmia Espanyola⁶⁹, el pseudònim es podria definir com aquell nom utilitzat per una persona en un determinat camp o àmbit d'actuació, en comptes d'utilitzar el seu nom verdader. Especialment, són usats pels escriptors o els artistes.

Ergo el pseudònim és un nom fictici, diferenciat del nom propi, que les persones trien de forma voluntària per anomenar-se amb aquest en determinats àmbits, tant artístics com literaris, per tal d'amagar el nom propi. Hem de tenir en compte, que el pseudònim no té una regulació legal, només hi fa referència la Llei de la Propietat intel·lectual. Però la doctrina jurídica espanyola, admet que quan aquest pseudònim obté tanta importància com per arribar a identificar a una persona, se'l pot arribar a protegir amb els mateixos mecanismes que disposem quant a el nom propi, és a dir, es podrien arribar a utilitzar els drets de reclamació i impugnació.⁷⁰

3. Característiques comunes entre el nom propi i els cognoms

Tal com hem esmentat abans, la designació legal d'una persona està formada pel nom propi i els cognoms, aquests dos elements compateixen unes característiques principals:⁷¹

a) Primerament hem de ressaltar que tant el nom propi com els cognoms, tenen un caràcter indisponible i irrenunciable i intransmissible, és a dir, no es poden dur a terme negocis amb el dret el nom, però aquest requisit no condiona el fet que el nom pugui ser explotat amb l'objectiu de tenir beneficis econòmics -p. ex.

---

⁶⁹ Diccionario RAE: voz "Pseudónimo". Disponible a: <https://www.rae.es/dpd/seud%C3%B3nimo> (Data de consulta: 14.4.2023).

⁷⁰ Dret civil : part general i dret de la persona. Pàg.274 Op.cit.

⁷¹ Dret civil : part general i dret de la persona. Pàg.274-275 Op.cit.

en els àmbits de la propietat industrial i el Dret de la competència Mercantil, on els noms gaudeixen del dret a l'exclusiva.⁷²

b) Els noms i els cognoms són dos elements inestimables en diners, millor dit, no són susceptibles de ser valorats econòmicament.⁷³

c) De la mateixa manera tant el nom com els cognoms gaudeixen de la imprescriptibilitat, d'una altra manera, el nom mai es podrà perdre per la seva manca d'ús.⁷⁴

d) El nom propi i els cognoms tenen una eficàcia *erga omnes*: són oposables enfront de la resta de persones, amb la possibilitat d'obtenir una indemnització i reparació pels perjudicis que es poden causar en el cas de l'article 1902 CC, on hi hagi hagut ús indegut per una altra persona del nom objecte de la infracció. Malgrat que el dret el nom no és considerat com a dret fonamental, l'ús dels seus dos elements -nom propi i cognoms- compten amb una protecció *erga omnes*, així doncs, la persona titular d'aquest dret té la facultat d'exigir a l'Administració o a qualsevol particular tant l'acció de reconeixement com poden interposar una acció d'impugnació.⁷⁵

e) Els dos elements -nom propi i els cognoms- tenen un caràcter immutable, és a dir, no es podran canviar llevat d'aquells casos en què la llei permeti el canvi de nom o cognoms.⁷⁶

f) Aquesta designació legal de les persones, té un caràcter obligatori, que ve imposat per normes de naturalesa imperativa, que creen una obligació de designació del nom propi i dels cognoms en el moment d'inscriure el naixement. Per tant, és una obligació legal registrar el nom propi i dels cognoms però també és perceptiu consignar el nom en les condicions fixades per la LRC i el RRC. Però, aquesta també afecta a l'Estat, que té l'obligació de registrar de forma adequada als ciutadans i proporcionar-los la publicitat dels elements d'identitat

---

⁷² Dret civil : part general i dret de la persona. Pàgs.274-275. Op.cit.

⁷³ Nombre civil. Op. Cit.

⁷⁴ ⁶¹ ⁶² Dret civil : part general i dret de la persona. Pàgs.274-275. Op.cit.

registrats, atenint-nos als criteris legals pertinents.⁷⁷ De fet, aquesta obligació, es constata a l'article 170 del RRC:

Artículo 170.- En la inscripción de nacimiento constará especialmente:1.º La hora, fecha y lugar de nacimiento. En los partos múltiples, de no conocerse la hora exacta de cada uno, constará la prioridad entre ellos o que no ha podido determinarse.2.º Si el nacido es varón o mujer y el nombre impuesto.3.º Los padres, cuando legalmente conste la filiación.4.º El número que se asigne en el legajo al parte o comprobación.5.º La hora de inscripción.”

Tal com hem pogut observar, es tracta de característiques similars a les que presentaven els drets de la personalitat en tant que el dret al nom és un dels que configura aquest conjunt de drets.

4. Regim jurídic general de la identitat personal

Començarem aquest epígraf analitzant les normes que regeixen la identitat personal, en un primer terme des del plànol internacional i en un segon des del vessant estatal.

4.1. Regim jurídic internacional

Referent al règim jurídic internacional, és a dir, a la regulació internacional, cal destacar que, a diferència de la regulació estatal, aquesta sí que regula explícitament el dret al nom, tot i que de manera molt escassa, en una sèrie de convenis internacionals, els quals coincideixen que el dret al nom, és aquell dret que tenen tots els individus a tenir un nom propi i que aquest sigui reconegut per les diferents autoritats i administracions dels diferents estats que hagin ratificat aquests convenis, utilitzant com a fonament la defensa i el reconeixement de la dignitat humana.⁷⁸

De l'estudi d'aquestes regulacions internacionals ens ha permès comprovar que el dret al nom ha estat proclamat en diverses Declaracions, Convencions i Convenis com són: la Declaració dels Drets del Nen (1959 i 1989), el Pacte internacional dels Drets Civils i Polítics de 1966 entre d'altres. La igualtat entre sexes en el règim de l'atribució dels cognoms també ha estat proclamada per la

---

⁷⁷ DE PREPERIER, R.S., "El Derecho a la identidad en el Derecho internacional privado". *Foro Jurídico*, núm.11, 2010, pp. 39-46. Recuperat a partir de <https://revistas.pucp.edu.pe/index.php/forojuridico/article/view/18572>

⁷⁸ El nom propi i la llengua catalana. Pàg.112 . Op. cit.

Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona de 1979,⁷⁹ i també en diferents Convenis de la Comissió Internacional de l'Estat Civil.⁸⁰ D'aquestes, convindria destacar, primerament l'article 24.2 del Pacte internacional de Drets Civils i Polítics, adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides, de 16 de desembre de l'any 1966, en vigor des de l'any 1976, exposa:

*Artículo 24. 1.- "Todo niño tiene derecho, sin discriminación alguna por motivos de raza, color, sexo, idioma, religión, origen nacional o social, posición económica o nacimiento, a las medidas de protección que su condición de menor requiere, tanto por parte de su familia como de la sociedad y del Estado. 2. Todo niño será inscrito inmediatamente después de su nacimiento y deberá tener un nombre. 3. Todo niño tiene derecho a adquirir una nacionalidad."*⁸¹

En un segon terme, destacaríem, el tercer principi de la Declaració dels Drets Universal de l'Infant o també coneguda com la Declaració de Ginebra sobre els Drets de l'Infant, adoptat per les Nacions Unides, datat del 20 de novembre de l'any 1959⁸², on es manifesta el següent:

Principio núm.3.- "El niño tiene derecho desde su nacimiento a un nombre y a una nacionalidad."

En tercer lloc, hem d'incloure-hi la Convenció sobre els Drets de l'Infant, adoptada per la Assemblea General de les Nacions Unides, l'any 1989 i en vigor des del 2 de setembre del 1990⁸³, de fet, en aquest conveni internacional podem trobar-hi diferents disposicions normatives les quals fan referència al dret al nom, en l'àmbit dels drets de l'infant:

Artículo 7: "1. El niño será inscrito inmediatamente después de su nacimiento y tendrá derecho desde que nace a un nombre, a adquirir una nacionalidad y, en la medida de lo posible, a conocer a sus padres y a ser cuidado por ellos. 2. Los

---

⁷⁹Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona de 1979, nacions unides, 1979. <https://www.amnistiacatalunya.org/edu/pdf/docs/conv-fem-cat.PDF>

⁸⁰ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado". Pàgs.708-709. Op.cit.

⁸¹ Instrumento de Ratificación de España del Pacto Internacional de Derechos Civiles y Políticos, hecho en Nueva York el 19 de diciembre de 1966. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 130, de 30 d'abril de 1977. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-10733>

⁸² Declaració dels Drets Universal de l'Infant de 20 de novembre de l'any 1959, a Ginebra. Disponible a: <https://web.archive.org/web/20130926070812/http://www.un.org/cyberschoolbus/humanrights/resources/child.asp>

⁸³ Instrumento de Ratificación de la Convención sobre los Derechos del Niño, adoptada por la Asamblea General de las Naciones Unidas el 20 de noviembre de 1989. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 313, de 31 de desembre de 1990. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1990-31312>

Estados Partes velarán por la aplicación de estos derechos de conformidad con su legislación nacional y las obligaciones que hayan contraído en virtud de los instrumentos internacionales pertinentes en esta esfera, sobre todo cuando el niño resultara de otro modo apátrida.

Artículo 8: "1. Los Estados Partes se comprometen a respetar el derecho del niño a preservar su identidad, incluidos la nacionalidad, el nombre y las relaciones familiares de conformidad con la ley sin injerencias ilícitas. 2. Cuando un niño sea privado ilegalmente de algunos de los elementos de su identidad o de todos ellos, los Estados Partes deberán prestar la asistencia y protección apropiadas con miras a restablecer rápidamente su identidad."

Pel que fa al Conveni per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals o altrament dit el Conveni Europeu de Drets Humans de 1959, si bé no reconeix expressament el dret al nom, el TEDH (Tribunal Europeu de Drets Humans) ha interpretat extensament l'article 8 per reconèixer-ne la protecció. Respecte a la Jurisprudència del TEDH ha declarat en diferents Sentències que encara que l'article 8 del Conveni Europeu de Drets Humans no faci referència explícita al nom, el nom d'una persona "*afecta la seva vida privada i familiar al ser un mitjà d'identificació personal i un vincle amb la família*". En termes semblants s'ha pronunciat en diferents sentències el TJUE quan els drets i llibertats reconeguts en els Tractats de la Unió Europea han impactat amb la normativa nacional dels estats membres relativa a la imposició del nom i cognoms, tot i que en aquests casos les decisions del TJUE han comportat la modificació de les regulacions estatals, per tal d'adequar-les a l'ordenament jurídic comunitari.⁸⁴

Alguns autors com per exemple PUJOLRÀS I BOSCH CAPDEVILA⁸⁵ coincideixen que aquest conglomerat de regulacions ha de ser acceptat i respectat d'una manera o altra, sempre depenent de les normes que incorporin, en el nostre cas el dret al nom, que aquestes normes són convenis i tractats internacionals -entesos com a instruments que engloben fonamentalment diversos tipus de drets i llibertats -, per tant, en conclusió, hauríem de tenir molt present, que el dret al nom, al qual fan referència aquests convenis i tractats internacionals, atorguen una certa llibertat pel que fa als pares a l'hora d'escollir el nom del seu descendent, i aquests poden estar basats en les seves creences, o bé influïts pel seu entorn sociocultural.⁸⁶

---

⁸⁴ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.710. Op.cit.

⁸⁵ El nom propi i la llengua catalana ". Pag. 134-118. Op. cit

⁸⁶ El nom propi i la llengua catalana . Pag.114-118 Op. cit

4.2.Regim jurídic estatal

La regulació del dret al nom a Espanya, es troba en una dispersió normativa, ja que es troba regulat tant en el RRC, la LRC, el CC com en el CCCat. Regulacions no són independents, és a dir, que es complementen unes a les altres. És necessari destacar un últim aspecte, que fa referència als articles 44 a 47, juntament amb l'article 49.1 i 4, ja que aquests estan en vigor des de l'octubre de 2015. Pel que fa als articles 49.2 i 53 van entrar posteriorment en vigor el juny del 2017, juntament amb la resta del títol VI de la Llei 20/2011. L'últim febrer, han estat modificats els articles 44,49,51 i 53, d'aquesta, a causa de l'aprovació de la Llei per la igualtat real i efectiva de les persones Trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, ⁸⁷que ha entrat en vigor aquest març del 2023.

a) Disposicions comunes entre el nom propi i els cognoms

Abans d'entrar a examinar amb detalls les disposicions referents al nom propi i els cognoms convé que fem referència a l'article 57 de la LRC, el qual recull les normes comunes al canvi de nom i cognoms, disposant el següent:

Artículo 57.- “Reglas comunes al cambio de nombre y apellidos. 1. El cambio de apellidos alcanza a todas las personas sujetas a la patria potestad y también a los demás descendientes que expresamente lo consientan. 2. El cambio de nombre y apellidos se inscribirá en el registro individual del interesado. Dicha inscripción tiene carácter constitutivo. 3. Los cambios señalados en los párrafos anteriores podrán ser solicitados por el propio interesado si es mayor de dieciséis años.”

Així doncs, d'una banda, tenim que el canvi de cognoms afecta a totes aquelles persones que estiguin sota la pàtria i potestat dels progenitors. D'altra banda, exposa que el canvi de nom i cognoms s'hauran d'inscriure en el RC, concretament en el registre individual de l'interessat, i que aquesta inscripció té caràcter constitutiu, és a dir, la inscripció al RC es considera a efectes legals com un requisit més de l'acte jurídic que comporta unes circumstàncies personals, per tant, sense aquesta inscripció de l'acte - el canvi de nom o cognoms- aquesta

---

⁸⁷ Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI. *Boletín Oficial del Estado*. Núm. 51, de 01 de març de 2023. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-5366>

no produeix efectes. Conseqüentment, si ens canviem el nom i el cognom sense inscriure'ls al RC, aquests no tindran efectes envers els altres.⁸⁸

Hem d'emfatitzar, que en la gran majoria les inscripcions registrals tot i que són de caràcter obligatori són declaratives, ja que tenen com a funció principal la constatació de forma pública de fets o actes o bé circumstàncies de la persona que han transcorregut i que aquests ja tenen plens efectes, independentment de la seva inscripció o no. De fet, per concretar més, les úniques inscripcions que tenen caràcter constitutiu són: el canvi de nom i cognoms -que el termini per inscriure'l caduca al cap de cent vuitanta dies des de la notificació de l'autorització-, l'adquisició derivativa de la nacionalitat espanyola i per últim les declaracions de conservació, recuperació de la nacionalitat i del veïnatge civil.

L'últim aspecte que menciona aquest article 57 de la LRC, és que els canvis tant dels noms com els cognoms, podran ser sol·licitats pel mateix interessat, si aquest és major de setze anys, fet que discutirem en el corresponent epígraf del present treball.

5. Tutela del dret al nom o identitat personal

Així doncs, ha quedat clar que el dret al nom és un dret de la persona, per tal causa, és considerat un dret de la personalitat. En aquest punt és adient de remarcar, que tot i que en el nostre ordenament jurídic intern, no es faci una referència expressa a la CE del dret al nom, aquest, compta amb dos mecanismes de tutela civil, que protegeixen l'esfera de la seva personalitat mitjançant dos tipus d'accions: en primer lloc, té l'acció d'impugnació, i en segon, disposa de l'acció de reconeixement, reclamació o afirmació del nom. Específicament, s'utilitzarà l'acció d'impugnació quan el que vulguem aconseguir sigui l'impediment que una altra persona utilitzi el nostre nom o cognoms de manera indeguda, seguint una resolució judicial que impedeixi a l'altra persona utilitzar el nom i, si és pertinent, es condemni al rescabament de danys causats. D'altra banda, s'usarà l'acció de reconeixement, reclamació o afirmació del nom, quan el que es pretengui sigui que qualsevol individu o Administració

---

⁸⁸ DERECHO UNED. (s.d). Características de las inscripciones registrales del Registro Civil.

Recuperat a partir de

<https://derechouned.com/civil/persona/8255-caracteristicas-de-las-inscripciones-registrales-del-registro-civil>

reconeguin la legitimitat de l'ús de la seva designació legal mitjançant una declaració judicial del dret a l'ús d'un determinat nom front que ho discuteix o desconeix.^{89 90}

---

⁸⁹ Dret civil : part general i dret de la persona. Pàg.249. Op.cit.

⁹⁰ GETE ALONSO I CALERA, M.C.I SOLÉ RESINA, J., Lliçons de dret civil català II, 2^a, Tirant lo Blanch València, 2018. Pàg. 37.

CAPÍTOL 3: EL DRET AL NOM PROPI

SUMARI: 1. Règim jurídic del dret al nom propi 2. Principi general de la lliure elecció del nom propi i les seves limitacions 3. Canvi de nom 3.1. Canvi de nom per raó de la identitat sexual

Ens adrecem a establir la regulació del dret al nom, ja sabem, que tots els drets poden estar regulats en un primer terme, en un plànol internacional -a tall d'exemple, per Convenis internacionals-, i en un segon, aquests també poden estar regulats en un vessant estatal.

1. Regim jurídic del nom propi

És sabut que tota qüestió que fa referència al nom i cognoms ha estat regulada pels costums fins a dates relativament recents, fins a la promulgació de les normes reguladores del RC. Aquest fet ha estat bastant comú en els països del nostre entorn, que quedava solucionada amb alguna referència del nom en el Codi Civil i en el Codi Penal. No va ser fins a la Llei i el seu corresponent Reglament del Registre Civil de 1957, s'estableix un règim jurídic del nom.⁹¹ Actualment, el nom propi es troba regulat, d'una banda, als articles: 4, 11, 49 a 54 de la *Llei del Registre Civil*. D'altra banda, el trobem regulat als articles: 206, 209, 210, 215, 217, 369, 371 del RRC. Un cop explicat el seu règim jurídic, ja podem entrar a explicar detalladament en què consisteix.

2. Principi general de la lliure elecció del nom propi i les seves limitacions

Actualment, en el nostre ordenament jurídic, prima el principi de la llibertat d'elecció del nom propi, establert a article 51 LRC, si bé, en el moment d'escollir el nom i en conseqüència inscriure'l al RC, aquesta facultat es veu privada, ja que existeixen alguns límits legals que s'han de respectar, els quals seran treballats a continuació.

L'article 50 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, exposa amb trets molt generals el dret al nom: a) Primerament, s'hi determina que tota persona té dret a tenir un nom propi des del moment del seu naixement. b) En un segon terme, estableix que les persones s'identificaran pels seus noms i cognoms. c) Tot seguit, s'exposa que l'Encarregat del RC podrà imposar un nom i cognoms

---

⁹¹ PERÉ RALUY. *Derecho del Registro Civil*. Tomo I. Madrid, Aguilar, 1962. Pàg. IX.

d'ús habitual a aquell que ja hagi nascut sempre que la seva filiació sigui desconeguda. De manera que, podem afirmar amb seguretat que ens trobem davant l'existència d'un dret públic, que tenen els ciutadans, davant l'Estat que té com a objecte l'establiment d'un nom. Per aquesta raó, s'imposa l'obligació a l'Encarregat del RC d'assignar un nom o uns cognoms a aquelles persones les quals la seva filiació no pugui ser coneguda. d) Per últim, però no menys important, si l'interessat així ho demana o el seu representant legal, l'Encarregat del RC estarà facultat per substituir el nom propi d'aquell individu sol·licitant, per aquell nom propi equivalent en qualsevol de les llengües espanyoles.⁹²

Hem de matisar, que aquest article 50 LRC, es veu complementat per l'article 193 del RRC, reafirmant la legitimació de l'Encarregat del RC per imposar el nom al nadó, així com la de realitzar la inscripció del naixement:⁹³

Artículo 193.- El Encargado hará constar en la inscripción de nacimiento el nombre impuesto por los padres o guardadores, según lo manifestado por el declarante. No expresándose nombre o siendo éste inadmisibile, el Encargado requerirá a las personas mencionadas en el párrafo anterior para que den nombre al nacido, con apercibimiento de que, pasados tres días sin haberlo hecho, se procederá a la inscripción de nacimiento imponiéndose el nombre por el Encargado.”

Seguidament, l'article 51 de la LRC exposa el principi de la lliure elecció del nom propi. En aquest article, s'estableix que el nom propi d'un individu serà elegit de manera lliure i que només estarà subjecte a complir les limitacions que estableix aquest, limitacions que sempre seran interpretades d'una manera molt restrictiva.⁹⁴

a) La primera limitació que conté aquest article 51, fa referència que en cap cas es podran posar més de dos noms simples o més d'un nom compost.

Per exemple: no podem posar a Juan Jose Miguel Angel, ja que en aquest cas estaríem parlant de dos noms compostos, però si que podríem posar Juan José o Miguel Angel.

b) La segona limitació, afirma que no està permès posar noms propis quan aquests siguin contraris a la dignitat de la persona, així com tampoc estarà permès posar aquells noms que compliquin la identificació del subjecte, per tant, en cap cas es podran posar noms confusos.

---

⁹² Sistema de Derecho Civil I. Pàg.301 Op.Cit.

^{93 94} Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàg.271 Op.cit.

Sense anar més lluny, segons la Resolució de la DGRN, de 22 d'agost de 2016 (1ª), es va acceptar la inscripció del nom de "Lobo", seguint el següent criteri: *"Por tanto, para que se deniegue un nombre propio en base a lo dispuesto en el párrafo 2º del artículo 54 de la Ley de Registro Civil, tiene que ser claramente contrario a la dignidad de la persona o inducir claramente a confusión en la identidad, cosa que no se produce con el nombre elegido por los progenitores en este caso. En nuestro caso no hay razones objetivas suficientes para denegar la imposición del nombre "Lobo" para un hombre, puesto que, el hecho de que un nombre designe a un animal no es razón suficiente, por si sola, para denegarlo como nombre propio. Así, son numerosos los casos de nombres propios de personas que se refieren a animales, tales como Paloma, Coral, León, Delfín y tantos otros. Además, existen numerosos nombres propios españoles relacionados con la etimología de Lobo, como Lope, Lupe, Lupicinio o Guadalupe (debe recordarse que San Lope o Lupo de Troyes es un santo venerado por diversas confesiones cristianas)."*

Però, en canvi no podria posar el nom de Judas⁹⁵, Caín⁹⁶, per exemple, per considerar-se perjudicial i per la possibilitat de tenir connotacions socials que puguin causar algun tipus de perjudicis al individu. Per altra banda, la DGRN, ha prohibit els següents noms per possible confusió, aquests son entre d'altres: Violeta-Parra⁹⁷, Pedro-Maradona⁹⁸, Mandarina⁹⁹, Skylab¹⁰⁰, Rey¹⁰¹.

c) La tercera i última limitació que s'imposa sobre el principi de la lliure elecció del nom propi, declara que no es podran posar aquells noms que ostentin els germans o bé germanes del subjecte nascut, quan aquests a la vegada ostentin els cognoms de manera idèntica. L'excepció a aquesta limitació es donaria en aquell cas que el germà o germana amb cognoms idèntics hagués mort, aleshores si que es podria posar el nom que ostenti algun dels seus germans o germanes i amb els quals tingui una identitat en la imposició dels cognoms.

Per altra banda, el RRC en l'article 192, complementa i concreta, l'article 51 de la LRC -mencionat anteriorment-, en els següents termes:

Artículo 192.- "No se podrán imponer más de dos nombres simples o de uno compuesto. Cuando se impongan dos nombres simples, éstos se unirán por un guión y ambos se escribirán con mayúscula inicial. Se considera que perjudican objetivamente a la persona los nombres propios que, por sí o en combinación con los apellidos, resultan contrarios al decoro. La sustitución del nombre propio por su equivalente onomástico en cualquiera de las lenguas españolas requerirá, si

⁹⁵ Resolució de la DGRN de 31 d'octubre de 1994

⁹⁶ Resolució de la DGRN de 27 de febrer de 2008

⁹⁷ Resolució de la DGRN de 17 de desembre de 1991

⁹⁸ Resolució de la DGRN de 30 de gener de 2003

⁹⁹ Resolució de la DGRN de 7 de setembre de 2001

¹⁰⁰ Resolució de la DGRN de 18 de maig de 1994

¹⁰¹ Resolució de la DGRN de 16 de març de 2008

no fuese notorio, que se acredite por los medios oportunos esta equivalencia y la grafía correcta del nombre solicitado.”

Per tant, l'article 192 RRC, reafirma que no es podran imposar més de dos noms simples o bé un de compost, i emfatitza que quan s'imposin dos noms simples, aquests s'hauran d'unir per un guió i a més s'hauran d'escriure la lletra inicial de cada nom simple en majúscules.

A tall d'exemple trobem la Resolució DGRN de 11 de maig de 2018 (32^a), la qual exposa el següent: *“No es admisible “Lluvia de Abril” porque, conforme al artículo 192 del Reglamento del Registro Civil, cuando se impongan dos nombres simples se unirán por un guion y, además, el pretendido como segundo es no solo nombre de mujer sino también apellido español y, por tanto, la inclusión entre ambos de la preposición que es parte integrante de algunos apellidos españoles tropieza con lo dispuesto en el artículo 54 de la Ley del Registro Civil respecto a los nombres que hagan confusa la identificación de la persona. (...) “III. Ciertamente los padres tienen amplia libertad para escoger para sus hijos el nombre propio que estimen oportuno y el elegido no puede ser rechazado más que cuando claramente incurra en alguna de las escasísimas prohibiciones subsistentes en la redacción de los artículos 54 LRC y 192 RRC actualmente vigente. En este caso, ni con la interpretación restrictiva que de dichos preceptos se impone resulta admisible el nombre propuesto porque, de un lado, “cuando se impongan dos nombres simples, éstos se uniran por un guión” (art. 192, I RRC) y, por tanto, no está prevista la utilización de partículas ilativas y, de otro, el nombre solicitado como segundo es también apellido español, la preposición “de” es parte integrante de algunos apellidos españoles y, en consecuencia, la unión de los dos nombres en la forma pretendida tropieza con lo dispuesto en el artículo 54 LRC respecto a los nombres que hagan confusa la identificación de la persona.”*

A més, el mateix article 192 RRC, estableix que es considera que són perjudicials pel subjecte, aquells noms propis que complementats o combinats amb els cognoms, resulten contraris. En últim terme, aquest, conclou que es podrà substituir el nom propi pel seu equivalent en qualsevol de les llengües espanyoles, però que es necessitarà, que es provi, quan sigui oportú, aquesta equivalència així com la seva gramàtica correcta.

3. Canvi de nom

Segons el Diccionari Panhispànic de l'Espanyol Jurídic ¹⁰², el canvi de nom, és podria definir de la següent manera:

---

¹⁰² Diccionario panhispanico del español Juridico. Voz: “cambio de nombre” <https://dpej.rae.es/lema/cambio-de-nombre> (Data de consulta 14.02.2023)

“El nombre propio y los apellidos solo pueden ser modificados en los casos determinados en la ley. El juez de primera instancia puede autorizar el expediente para cambiar el apellido Expósito, que indique el origen desconocido de su titular, por un apellido de uso corriente; también puede cambiar los nombres y apellidos impuestos por infracción de las normas establecidas, o el cambio de nombre por el impuesto canónicamente cuando este es el más usado habitualmente. También el Ministerio de Justicia puede autorizar los cambios de apellidos cuando estos sean contrarios al decoro u ocasionen graves inconvenientes a su titular, o para evitar su desaparición. Cuando se den circunstancias excepcionales, el Gobierno puede autorizar los cambios por RD a propuesta del Ministerio de Justicia, con audiencia del Consejo de Estado.”

D'altra banda LUCES GIL¹⁰³, entén com a “canvi”:

“En un sentido amplio se comprenden en el concepto de cambio de nombre, no sólo cualquier sustitución de los vocablos que integran el nombre individual o los apellidos por otro distinto, sino también la adición o agregación de nuevos vocablos, artículos o partículas, y la supresión de cualquiera de ellos. En todos estos casos se produce una modificación de la estructura verbal de nombre, ya sea propiamente sustitutiva –por permutación de alguno de sus elementos-, ya amplificativa –por incorporación o agregación de un nuevo elemento verbal-, o reductiva –por supresión o segregación de algún vocablo o partícula”.

Ergo, podem estipular, que el canvi de noms constitueix un tràmit, acceptat evidentment pel nostre ordenament jurídic, que atorga la facultat als subjectes d'utilitzar un nom diferent al que se li va atorgar a aquella persona en el moment de la inscripció del seu naixement o adopció.¹⁰⁴

A Espanya, actualment -tal com hem vist anteriorment- estan permesos o s'accepten la majoria dels noms propis, però sempre respectant les corresponents limitacions. Però el que si que hauríem de ressaltar, és que, a hores d'ara existeixen requisits generals, a part dels ja esmentats anteriorment, per poder-nos canviar el nom propi, com són per exemple: a) Sempre, en tots els casos, hi ha d'haver la presència de justa causa, és a dir, que hi hagi un motiu just, una causa que justifiqui el nostre canvi de nom. La justa causa més comuna, és la utilització habitual d'un nom diferent del qual consta al registre civil, en la inscripció del nostre naixement. b) A més, hem de vigilar que aquest canvi de nom, realment no perjudiqui, no afecti de manera negativa a terceres persones.

---

¹⁰³ LUCES GIL. *El nombre civil de las personas naturales en el Ordenamiento jurídico español*. Barcelona. Bosch, 1977. Pàgs. 170-171.

¹⁰⁴ Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàg. 274. Op.cit.

Aquest supòsit per canvi del nom per ús usual es troba regulat a l'article 52 LRC, atribuint alhora la facultat per autoritzar-lo a l'encarregat del RC. En aquest punt, hem de remarcar que abans de la LRC actual, aquest procediment de canvi de nom, era molt més complicat a causa de la dualitat d'òrgans intervinents. Així doncs, la nova regulació simplifica el procediment de canvi de nom propi, ja que el facultat per resoldre'l és l'encarregat del RC a través d'un simple procediment registral a la vegada que acota les causes del canvi de nom propi, pel fet que únicament és possible realitzar el canvi de nom per un altre autoritzat habitualment.¹⁰⁵

L'article 52 LRC, estableix com a requisit per justificar el canvi de nom propi per ús habitual, "l'habitualitat" entenent-la com la continuïtat de l'ús durant un determinat període de temps, del nom. Respecte al període de temps necessari perquè puguem parlar d'"habitualitat", aquests límits són molt difícils de concretar, i per tant sempre hi estarà present una certa arbitrarietat a l'hora de decidir si verdaderament hi és present, en el cas concret. Pel que fa a l'acreditació del nom sol·licitat, són vàlides les proves tan documentals - el padró municipal, targetes, factures, correu...- en general tots aquells documents que continguin la identitat de l'individu, com testificals, pel que fa a aquestes últimes, és necessari que hi existeixi una certa uniformitat, per tant, unes declaracions no poden contradir a les altres.¹⁰⁶

A manera d'exemple trobem la resolució de la DGRN de 17 de desembre de 2019, va establir que hi havia una justa causa per autoritzar el canvi de nom de Lexuri per el de Leixuri, ja que es trobava acreditat l'ús habitual d'aquest nom: *"Mediante escrito presentado el 14 de junio de 2014 en el Registro Civil de Bilbao, doña Lexuri O. C., con domicilio en la misma localidad, solicitaba el cambio de su nombre actual por Leixuri alegando que este último es el que utiliza habitualmente y por el que es conocida en todos los ámbitos. Aportaba la siguiente documentación: certificación de inscripción de nacimiento de la promotora, nacida en B. el 13 de octubre de 1992; tarjetas de embarque; tarjeta sanitaria; carnet de estudiante universitaria expedido por la U. de P. V. y correspondencia.. Notificada la resolución, desfavorable, se interpuso recurso ante la Dirección General de los Registros y del Notariado insistiendo la recurrente en su pretensión alegando que el nombre solicitado es el usado habitualmente. Con el escrito de recurso aportaba la siguiente documentación: libro de escolaridad de la enseñanza básica (años 1998 a 2004); tarjetas de embarque; documento de régimen de la Seguridad*

^{105 106} Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàg.275. Op.cit.

Social, familiares a cargo del beneficiario (año 1996); informe de alta hospitalaria; resguardo de matrícula universitaria (año 2011/2012); firma de contrato de cuenta bancaria; facturas; certificado de seguro; volantes médicos; boletín de calificación en prueba de acceso selectividad; informes clínicos; documentos bancarios; nómina; carnet de la Escuela Oficial de Idiomas; tarjeta bancaria; firma de contrato de alta en telefonía y tarjeta sanitaria. Solicita la promotora el cambio de su nombre actual, Lexuri, por Leixuri, alegando que es éste último aquel que utiliza habitualmente y por el que es conocida en todos los ámbitos, por lo que tal diferencia le ocasiona perturbaciones en su vida diaria. La encargada del registro civil denegó la pretensión por entender que no estaba suficientemente acreditado ese uso habitual. III. El encargado del registro civil del domicilio tiene facultades para aprobar en expediente el cambio del nombre propio inscrito por el uso habitualmente (arts. 209.4.º y 365 del RRC) siempre que exista justa causa en la pretensión y no haya perjuicio para tercero (cfr. 210 del RRC). Es cierto que las pruebas de uso inicialmente aportadas no eran muy numerosas, y además no acreditaban un uso consolidado en el tiempo, pues la escassa documentación aportada o bien no acreditaba la fecha o eran de fechas recientes. Precisamente por eso, el ministerio fiscal informó desfavorablemente desde el principio de las actuaciones, y la encargada compartió tal consideración y entendió que la documentación presentada no probaba suficientemente la habitualidad en la que se basaba la petición. Sin embargo, en la fase de recurso la promotora sí aporta abundante documentación que permite apreciar la existencia de una situación de hecho consolidada en el tiempo, al menos desde el año 1996, en la utilización del nombre solicitado, entendiéndose además que la pretensión no incurre en ninguna de las prohibiciones legales de atribución del nombre propio ni produce perjuicio a tercero.”

La DGRN, també va estimar que hi havia justa causa en la Resolució de 2 de febrer de 2008 (1^a), per tant va autoritzar el canvi de nom de Juan-Francisco per Zul.

En aquest punt, hem d'incidir sobre la posició de la DGRN, en la seva jurisprudència considerant que no hi ha existència “d’habitualitat” quan es tracta de nens de curta edat.

107

A tall d'exemple trobem la resolució de la DGRN de 1 de juny de 2009, on es va denegar possibilitat d'una nena -la qual tenia 8 anys- que es deia Tatiana nascuda l'any 2001, volia canviar-se el seu nom pel nom de Claudia, ja que hi havia una falta d'us habitual.¹⁰⁸

Un exemple més recent seria la resolució de 17 de desembre de 2019, on es va considerar que tampoc hi havia justa causa per autoritzar el canvi de nom a una menor de 2 anys en el moment de la sol·licitud, ja que no hi havia un motiu que ho

¹⁰⁷ ¹⁰⁸ Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàg. Op.cit.

justifiqués de forma suficient i fonamentada, en aquest cas volien canviar el nom de la nena de 2 anys la qual es deia Cristina per el nom de Icíar: *“Solicitan los promotores el cambio del nombre que consta en la inscripción de nacimiento de su hija Cristina por Icíar, alegando que es este el que la menor utiliza habitualment y por el que es conocida. El encargado del registro denegó la pretensión por entender que no concurre justa causa. (...) En ese sentido, es doctrina constante de este centro que las menciones de identidad, para poder cumplir su función de identificación y diferenciación de las personas, deben estar dotadas de estabilidad. Los progenitores disponen de amplia libertad para elegir el nombre que desean para sus hijos, por lo que no se considera que concorra justa causa cuando se trata de cambiar el nombre de una menor de tan corta edad (la afectada en este caso solo tenía dos años cuando se presentó la solicitud) sin un motivo que justifique suficientemente la conveniencia del cambio y las alegaciones del recurso en este caso, sin pruebas que las sustenten, resultan inconsistentes. Ello se entiende sin perjuicio de que, si el uso alegado se consolida en el tiempo y se acredita de modo suficiente, pueda plantearse nuevamente el cambio cuando la interessada tenga edad de juicio suficiente para prestar su consentimiento a la modificación.”*

En contraposició al criteri esmentat anteriorment, en el cas de nens adoptats, aquest canvi de nom si estaria justificat, ja que en aquests supòsits es dona compliment a uns criteris més flexibles, perquè es té la creença que el canvi de nom del menor facilita la integració d'aquest a la nova família.¹⁰⁹

Llavors, podem esbrinar fàcilment que els motius de denegació del canvi de nom per falta "d'habitualitat", són els següents: d'una banda, per no provar-se l'ús habitual del nom sol·licitat, i, d'altra banda, per no complir les normes sobre la imposició del nom, ometent els requisits establerts a la legislació registral per poder admetre el nom sol·licitat.¹¹⁰

Pel que fa al requisit de “la justa causa”, trobem nombrosa jurisprudència sobre la inadmissió de noms per part de la DGRN, sobretot quan la modificació que es pretén realitzar al nom és d'escassa importància, ja que normalment és considerada com a mínima i insignificant:¹¹¹

---

¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàgs. 275-276. Op.cit.

Com a mostra, trobem la Resolució de la DGRN de 28 d'agost del 2015 (12^a) on es demanava canviar el nom de "Khadiya" per el nom de "Khadija", així com la Resolució de la DGRN de 30 de desembre de 2016, on es demanava el canvi de "Josefa" per "Pepa".

Un altra de més recent, és la Resolució de la DGRN de 12 de desembre de 2019, on tampoc es va observar la presencia de "justa causa" per autoritzar el canvi del nom "Miriam" per el de "Miryam": *"Solicita la promotora el cambio del nombre que consta en su inscripción de nacimiento, Miriam, por Miryam, alegando que es este último el que utiliza de forma habitual. La encargada denegó la pretensión por considerar que no concurre justa causa para el cambio al tratarse de una modificación mínima de un nombre correctamente inscrito. (...) A estos efectos, es doctrina constante de este centro directivo que la justa causa no concurre cuando la modificación, por su escasa entidad, ha de estimarse objetivamente como mínima o intrascendente, porque ningún perjuicio real puede producirse en la identificación de una persona por el hecho, tan frecuente, de que llegue a ser conocida, familiar y socialmente, con una pequeña variación de su nombre oficial correctamente escrito. Esta doctrina es de directa aplicación al caso presente, en el que se solicita el mínimo cambio de Miriam por la variante Miryam, modificación que no supone más que la sustitución de una «i» por una «y», que ni siquiera comporta variación fonética alguna. Y no cabe exceptuarla, como alega la recurrente, por razones de índole ortográfica, en tanto que la grafía inscrita está perfectamente asentada en el Registro Civil español, ni por graves inconvenientes, pues la propia interesada reconoce que siempre se ha identificado con el nombre de Miryam y que es esta forma la que figura incluso en su DNI."*

En canvi, si que es va autoritzar el canvi de María Josefa pel de María José, en la Resolució de la DGRN de 11 de febrer del 2009. O de la mateixa manera, en la Resolució de la DGRN de 23 de gener de 2015, es va estimar que no hi havia cap impediment legal per autoritzar el canvi de nom de "Juan-Luís" pel nom de "Xan" nom gallec.¹¹²

3.1. Canvi de nom per raó de identitat sexual

La RAE¹¹³ defineix la "identitat" com:

"Conjunto de rasgos propios de un individuo o de una colectividad que los caracterizan frente a los demás." Així com també hi ha una segona accepció definint la identitat com: *"Conciencia que una persona o colectividad tiene de ser ella misma y distinta a las demás."*

Tant la Identitat sexual com la identitat personal, serveixen com un mecanisme d'identificació envers les altres. Aquests han estat objecte de protecció tant en el

¹¹² Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares. Pàgs. 275-276. Op.cit.

¹¹³ Diccionario RAE. Voz: "Identidad" <https://dle.rae.es/identidad> (Data de consulta: 02.03.2023)

TEDH així com en l'actual CE, en l'article 10, referent a la dignitat de la persona, com de la mateixa manera en el Conveni de protecció de Drets i Llibertats Fonamentals.¹¹⁴

Hem de destacar que el 2 de març del 2023 va entrar en vigor la nova llei referent a les persones trans i els drets de les persones LGTBI, anomenada com a *Llei 4/2023, de 28 de febrer per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI*. L'objecte d'aquesta, es troba regulat l'article 1 que determina el següent:

Artículo 1.- "Objeto: 1. Esta Ley tiene por finalidad garantizar y promover el derecho a la igualdad real y efectiva de las personas lesbianas, gais, trans, bisexuales e intersexuales (en adelante, LGTBI), así como de sus familias. 2. A estos efectos, la Ley establece los principios de actuación de los poderes públicos, regula derechos y deberes de las personas físicas y jurídicas, tanto públicas como privadas, y prevé medidas específicas destinadas a la prevención, corrección y eliminación, en los ámbitos público y privado, de toda forma de discriminación; así como al fomento de la participación de las personas LGTBI en todos los ámbitos de la vida social y a la superación de los estereotipos que afectan negativamente a la percepción social de estas personas. 3. Asimismo, la Ley regula el procedimiento y requisitos para la rectificación registral relativa al sexo y, en su caso, nombre de las personas, así como sus efectos, y prevé medidas específicas derivadas de dicha rectificación en los ámbitos público y privado."

Així doncs, l'apartat tercer és el que més ens interessa, el qual estableix que aquesta llei, a banda dels objectius mencionats anteriorment, també preveu: d'una banda, els procediments com, d'altra banda, els requisits actuals, per la rectificació registral, relativa al nom i sexe de l'interessat. De la mateixa manera preveu mesures més específiques, tant en els àmbits privats com els àmbits públics. L'assumpte de la rectificació registral ocupa un capítol –"*Capítulo I: rectificación registral de la mención relativo al sexo de las presonas y adecuación documental*"- dins del títol II –"*título II: Medidas para la igualdad real y efectiva de las personas trans*"- de la mencionada llei, on s'ubiquen els articles 43 a 51. El primer article, que s'ocupa de regular la rectificació registral, és l'article 43,¹¹⁵ concretament, s'encarrega de codificar la legitimació, en conseqüència, estableix

---

¹¹⁴ BENAVENTE MOREDA, P. (2013), "Identidad y contexto inmediato de la persona (identidad personal, el nombre de la persona, identidad sexual y su protección)", *Anuario de la Facultad de Derecho de la Universidad Autónoma de Madrid*, núm. 17, pp. 105-162

¹¹⁵ L'article 43 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, estableix el següent: "*Artículo 43. Legitimación.: 1. Toda persona de nacionalidad española mayor de dieciséis años podrá solicitar por sí misma ante el Registro Civil la rectificación de la mención registral relativa al sexo. 2. Las*

que tots els nacionals espanyols majors de setze anys podran sol·licitar per ells mateixos -a través d'una declaració de voluntat- la rectificació del sexe en el RC. De la mateixa manera faculta als menors de setze anys i majors de 14 per presentar la sol·licitud per ells mateixos, encara que, en el procediment hauran de comptar amb els seus representants legals, ergo, hauran d'estar assistits pels pares o els qui ostentin la potestat parental. Si no hi hagués acord entre els progenitors o els altres possibles representants legals del menor, es nomenarà un defensor judicial. Altrament, aquest precepte, autoritza a les persones que tenen alguna discapacitat per demanar la rectificació registral, sempre comptant amb les mesures adequades d'acompanyament. Per acabar, aquelles persones que siguin menors de catorze anys, però majors de 12 també podran demanar una autorització judicial – comportant un procediment judicial- per la modificació de la menció registral del sexe, seguint els termes de la *Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la Jurisdicció Voluntària*.¹¹⁶

Per la seva banda, l'article 44 de la Llei 4/2023¹¹⁷, és el que es fa càrrec de regular el procediment per la rectificació registral de la menció relativa al sexe,

---

personas menores de dieciséis años y mayores de catorce podrán presentar la solicitud por sí mismas, asistidas en el procedimiento por sus representantes legales. En el supuesto de desacuerdo de las personas progenitoras o representantes legales, entre sí o con la persona menor de edad, se procederá al nombramiento de un defensor judicial de conformidad con lo previsto en los artículos 235 y 236 del Código Civil. 3. Las personas con discapacidad podrán solicitar, con las medidas de apoyo que en su caso precisen, la rectificación registral de la mención relativa al sexo. 4. Las personas menores de catorce años y mayores de doce podrán solicitar la autorización judicial para la modificación de la mención registral del sexo en los términos del capítulo I bis del título II de la Ley 15/2015, de 2 de julio, de Jurisdicción Voluntaria.”

¹¹⁶ Llei 15/2015, de 2 de juliol, de Jurisdicció Voluntària. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 158, de 03 de juliol de 2015.

¹¹⁷ L'article 44 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, estableix el següent: “*Procedimiento para la rectificación registral de la mención relativa al sexo. 1. La rectificación de la mención registral del sexo se tramitará y acordará con sujeción a las disposiciones de esta ley y de conformidad con lo establecido en la normativa reguladora del Registro Civil para los procedimientos registrales. 2. La solicitud de iniciación de procedimiento para la rectificación registral de la mención relativa al sexo podrá presentarse por la persona legitimada ante la persona encargada de cualquier Oficina del Registro Civil. 3. El ejercicio del derecho a la rectificación registral de la mención relativa al sexo en ningún caso podrá estar condicionado a la previa exhibición de informe médico o psicológico relativo a la disconformidad con el sexo mencionado en la inscripción de nacimiento, ni a la previa modificación de la apariencia o función corporal de la persona a través de procedimientos médicos, quirúrgicos o de otra índole. 4. Recibida la solicitud se citará a la persona legitimada para que comparezca, asistida por sus representantes legales en el supuesto del artículo 43.2 de esta ley. En dicha comparecencia, la persona encargada del Registro Civil recogerá su manifestación de disconformidad con el sexo mencionado en su inscripción de nacimiento y su solicitud de que, en consecuencia, se proceda a la correspondiente rectificación. En la comparecencia se deberá incluir la elección de un nuevo nombre propio, salvo cuando la persona quiera conservar el que ostente y ello sea conforme a*

disposant que la rectificació de la menció registral del sexe es tramitarà i s'acordarà seguint dues lleis: en un primer terme, seguirà les seves pròpies disposicions, a la vegada que donarà compliment la normativa del Registre Civil, en referència als procediments registrals.

La sol·licitud d'iniciació del procediment, podrà ser presentada per la persona legitimada davant qualsevol Oficina del RC. A diferència de l'anterior regulació, la rectificació registral de la menció relativa al sexe, en cap cas podrà estar condicionada a l'exhibició d'un informe mèdic o bé psicològic que reculli la disconformitat amb el sexe que consta en la inscripció de naixement. De la mateixa manera, tampoc caldrà la modificació de l'aparença corporal de la persona com a requisit previ.¹¹⁸

---

los principios de libre elección del nombre propio previstos en la normativa reguladora del Registro Civil. En esta comparecencia, también podrá incluir la petición de traslado total del folio registral cuando a su inscripción de nacimiento le sea aplicable la Ley de 8 de junio de 1957, sobre el Registro Civil. 5. En esta comparecencia inicial, la persona encargada del Registro Civil informará a la persona solicitante de las consecuencias jurídicas de la rectificación pretendida, incluido el régimen de reversión, así como de las medidas de asistencia e información que estén a disposición de la persona solicitante a lo largo del procedimiento de rectificación registral en los ámbitos sanitario, social, laboral, educativo y administrativo, incluyendo medidas de protección contra la discriminación, promoción del respeto y fomento de la igualdad de trato. Igualmente, pondrá en conocimiento de la persona legitimada la existencia de asociaciones y otras organizaciones de protección de los derechos en este ámbito a las que puede acudir. 6. De tratarse de personas menores de dieciocho años y mayores de catorce, todos los intervinientes en el procedimiento tendrán en consideración en todo momento el interés superior de la persona menor, a quien se dará audiencia en los casos del artículo 43.2 de esta ley. La persona encargada del Registro Civil le facilitará la información sobre las consecuencias jurídicas de la rectificación solicitada y toda la información complementaria que proceda en un lenguaje claro, accesible y adaptado a sus necesidades. 7. Tras la información facilitada por la persona encargada del Registro Civil, la persona legitimada suscribirá, de estar conforme, la comparecencia inicial reiterando su petición de rectificación registral del sexo mencionado en su inscripción de nacimiento. 8. En el plazo máximo de tres meses desde la comparecencia inicial reiterando la solicitud de rectificación inicial, la persona encargada del Registro Civil deberá citar a la persona legitimada para que comparezca de nuevo y ratifique su solicitud, aseverando la persistencia de su decisión. 9. Reiterada y ratificada nuevamente la solicitud, la persona encargada del Registro Civil, previa comprobación de la documentación obrante en el expediente, dictará resolución sobre la rectificación registral solicitada dentro del plazo máximo de un mes a contar desde la fecha de la segunda comparecencia. 10. La resolución será recurrible en los términos previstos en la normativa reguladora del Registro Civil, mediante la interposición de recurso de alzada ante la Dirección General de Seguridad Jurídica y Fe Pública. 11. Cuando se trate de personas con discapacidad, en el procedimiento de rectificación registral de la mención relativa al sexo, se garantizarán los medios y recursos de apoyo, materiales y humanos, incluidas las medidas de accesibilidad y diseño universales, que resulten precisas para que reciban la información, formen y expresen su voluntad, otorguen su consentimiento y se comuniquen e interactúen con el entorno de modo libre.”

¹¹⁸ L'article 4 de la Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones disposava: "Requisitos para acordar la rectificación. 1. La rectificación registral de la mención del sexo se acordará una vez que la persona solicitante acredite: a) Que le ha sido diagnosticada disforia de género. La acreditación del cumplimiento de

Un cop feta la sol·licitud, se citarà a la persona sol·licitant de la rectificació, per tal que comparegui. En aquesta compareixença, l'Encarregat del RC serà l'encarregat de recollir la seva disconformitat en quant el sexe inscrit a la seva inscripció de naixement, juntament amb la sol·licitud i l'elecció del seu nom propi -si és que no vol conservar el que utilitzava anteriorment-, per poder procedir a la corresponent rectificació. En el cas que el subjecte es vulgui canviar el nom, aquest es regirà pel principi de lliure elecció del nom propi (art. 51 LRC), i estarà subjecte als mateixos requisits establerts anteriorment. En la mateixa compareixença, l'Encarregat del RC informará el sol·licitant de la rectificació i de les seves conseqüències jurídiques. Una vegada facilitada tota la informació al sol·licitant, l'Encarregat del RC haurà de citar-lo per comparèixer de nou per tal de rectificar la sol·licitud, dins un termini màxim de tres mesos. Un cop rectificada i reiterada la sol·licitud i comprovada la documentació de l'expedient, l'Encarregat del RC dictarà resolució sobre la rectificació registral sol·licitada dins d'un termini màxim d'un mes des de la data de la segona compareixença.

Altrament, l'article 45 de la Llei 4/2023¹¹⁹ determina l'autoritat competent que en aquests casos, la competència correspondrà a l'Encarregat RC de l'Oficina on s'hagi presentat la sol·licitud. L'article 46,¹²⁰ per contra, estableix els efectes de la rectificació. Per altra part, l'article 47, disposa:

---

este requisito se realizará mediante informe de médico o psicólogo clínico, colegiados en España o cuyos títulos hayan sido reconocidos u homologados en España, y que deberá hacer referencia: 1. A la existencia de disonancia entre el sexo morfológico o género fisiológico inicialmente inscrito y la identidad de género sentida por el solicitante o sexo psicosocial, así como la estabilidad y persistencia de esta disonancia. 2. A la ausencia de trastornos de personalidad que pudieran influir, de forma determinante, en la existencia de la disonancia reseñada en el punto anterior. b) Que ha sido tratada médicamente durante al menos dos años para acomodar sus características físicas a las correspondientes al sexo reclamado. La acreditación del cumplimiento de este requisito se efectuará mediante informe del médico colegiado bajo cuya dirección se haya realizado el tratamiento o, en su defecto, mediante informe de un médico forense especializado. 2. No será necesario para la concesión de la rectificación registral de la mención del sexo de una persona que el tratamiento médico haya incluido cirugía de reasignación sexual. Los tratamientos médicos a los que se refiere la letra b) del apartado anterior no serán un requisito necesario para la concesión de la rectificación registral cuando concurran razones de salud o edad que imposibiliten su seguimiento y se aporte certificación médica de tal circunstancia”.

¹¹⁹ L'article 45 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, estableix el següent: "Autoridad competente: La competencia para la tramitación del procedimiento de rectificación registral de la mención del sexo corresponderá a la persona encargada de la Oficina del Registro Civil en la que se hubiera presentado la solicitud."

¹²⁰ L'article 46 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, disposa: "Efectos. 1. La resolució que

Artículo 47.- “Reversibilidad de la rectificación de la mención registral relativa al sexo de las personas. Transcurridos seis meses desde la inscripción en el Registro Civil de la rectificación de la mención registral relativa al sexo, las personas que hubieran promovido dicha rectificación podrán recuperar la mención registral del sexo que figuraba previamente a dicha rectificación en el Registro Civil, siguiendo el mismo procedimiento establecido en este Capítulo para la rectificación registral. En el caso de que, tras haberse rectificado la modificación inicial, se quisiese proceder a una nueva rectificación, habrá de seguirse el procedimiento establecido en el capítulo I ter del título II de la Ley 15/2015, de 2 de julio, de la Jurisdicción Voluntaria.”

De manera que, un cop passats sis mesos des de la inscripció en el RC de la rectificació de la mención registral relativa al sexe, les persones que haguessin promogut aquesta rectificació podran recuperar la mención registral del sexe que figurava prèviament a la rectificació del RC, seguint el mateix procediment esmentat.

Per la seva banda, l'article 48 conclou que els menors d'edat independentment que hagin iniciat o no el procediment de la rectificació relatiu al sexe, també tenen dret a obtenir la inscripció del canvi de nom, a causa de la seva identitat sexual, en tots els casos, complint els requisits establerts en la *Llei 20/2011, de 21 de juliol del Registre Civil*.

Per no estendre-ho massa, els articles 49, 50 de la Llei 4/2023, estableixen tot el que fa referència a l'adequació dels documents a la mención registral relativa al sexe, concretament l'article 49¹²¹ ho regula sobre les persones de nacionalitat

---

acuerde la rectificación de la mención registral del sexo tendrá efectos constitutivos a partir de su inscripción en el Registro Civil. 2. La rectificación registral permitirá a la persona ejercer todos los derechos inherentes a su nueva condición. 3. La rectificación de la mención registral relativa al sexo y, en su caso, el cambio de nombre, no alterarán el régimen jurídico que, con anterioridad a la inscripción del cambio registral, fuera aplicable a la persona a los efectos de la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género. 4. La persona que rectifique la mención registral del sexo pasando del sexo masculino al femenino podrá ser beneficiaria de medidas de acción positiva adoptadas específicamente en favor de las mujeres en virtud del artículo 11 de la Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres, para aquellas situaciones generadas a partir de que se haga efectivo el cambio registral, pero no respecto de las situaciones jurídicas anteriores a la rectificación registral. No obstante, la persona que rectifique la mención registral pasando del sexo femenino al masculino conservará los derechos patrimoniales consolidados que se hayan derivado de estas medidas de acción positiva, sin que haya lugar a su reintegro o devolución. 5. Respecto de las situaciones jurídicas que traigan causa del sexo registral en el momento del nacimiento, la persona conservará, en su caso, los derechos inherentes al mismo en los términos establecidos en la legislación sectorial.”

¹²¹ L'article 49 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, exposa: “Adecuación de documentos a la mención registral relativa al sexo.1. En los documentos oficiales de identificación, la

espanyola i, d'altra banda, l'article 50 ¹²² ho disposa sobre les persones estrangeres. Finalment, l'article 51 regula l'adequació de documents referents a menors d'edat, fent referència al principi de no discriminació, establint:

Artículo 51.- “Adecuación de documentos al cambio de nombre en el Registro Civil de personas menores de edad y principio de no discriminación.1. En virtud del principio de respeto a la dignidad de la persona y al libre desarrollo de la personalidad y del derecho a la intimidad, las personas menores de edad que hayan obtenido la inscripción registral del cambio de nombre por razones de identidad sexual sin modificar dicha mención relativa al sexo en su inscripción de nacimiento, tienen derecho a que las Administraciones públicas, las entidades privadas y cualquier persona natural o jurídica con la que se relacionen expidan todos los documentos de la persona menor de edad con constancia de su nombre tal como aparezca inscrito por la rectificación operada en el Registro Civil. 2. Las mismas Administraciones públicas, entidades y personas estarán obligadas a dispensar a la persona menor de edad que haya cambiado su nombre en el Registro Civil el trato que corresponda a las personas del sexo con el que se

---

determinación del sexo se corresponderá con la registral. Tras la rectificación o anotación registral, las autoridades procederán a la expedición de un nuevo documento nacional de identidad, y, en su caso, un nuevo pasaporte a petición de la persona interesada o de su representante voluntario o legal, ajustado a la inscripción registral rectificada. En todo caso, se conservará el mismo número del documento nacional de identidad.2. La persona interesada o su representante voluntario o legal podrán solicitar la reexpedición de cualquier documento, título, diploma o certificado ajustado a la inscripción registral rectificada, a cualquier autoridad, organismo o institución pública o privada, cualquiera que sea su naturaleza. En la nueva expedición de dichos documentos se garantizará, en todo caso, por las autoridades, organismos e instituciones que los expidieron en su momento, la adecuada identificación de la persona a cuyo favor se expidan los referidos documentos, en su caso, mediante la oportuna impresión en el duplicado del documento del mismo número de documento nacional de identidad o la misma clave registral que figurare en el original.3. Las tasas que graven los trámites para la adecuación a la mención registral relativa al sexo de los documentos previstos en este artículo se adecuarán al principio de capacidad económica previsto en el artículo 8 de la Ley 8/1989, de 13 de abril, de Tasas y Precios Públicos.4. Las Administraciones públicas, en el ámbito de sus competencias, establecerán procedimientos accesibles, ágiles y que garanticen la protección de los datos de carácter personal para la adecuación de documentos a la nueva mención relativa al sexo y, en su caso, al nombre.”

¹²² L'article 50 de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI, estableix el següent: “Adecuación de los documentos expedidos a personas extranjeras.1. Las personas extranjeras que acrediten la imposibilidad legal o de hecho de llevar a efecto la rectificación registral relativa al sexo y, en su caso, al nombre en su país de origen, siempre que cumplan los requisitos de legitimación previstos en esta ley, excepto el de estar en posesión de la nacionalidad española, podrán interesar la rectificación de la mención del sexo y el cambio del nombre en los documentos que se les expidan, ante la autoridad competente para ello. A estos efectos, la autoridad competente instará al Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación a que recabe la información disponible en la representación exterior de España que corresponda sobre si en el país de origen existen impedimentos legales o de hecho para llevar a cabo dicha rectificación registral. Dicho Ministerio comunicará la información disponible a la autoridad solicitante en el plazo máximo de un mes.2. Las Administraciones públicas, en el ámbito de sus respectivas competencias, habrán de habilitar procedimientos de adecuación de los documentos expedidos a los extranjeros que se encuentren en situación administrativa regular en España, que hayan procedido a realizar la rectificación registral correspondiente en su país de origen.”

identifica, sin que pueda producirse discriminación alguna por tal motivo y debiendo prevalecer siempre el principio de igualdad de trato. 3. Sin perjuicio de lo establecido en el apartado anterior, el cambio de nombre en el Registro previsto en este artículo no afectará a los derechos que puedan corresponder a las personas de acuerdo con su sexo registral.”

CAPÍTOL 4: ELS COGNOMS

SUMARI: Règim jurídic dels cognoms 2. Atribució dels cognoms 3. El canvi de cognoms 3.1. Definició 3.2. Supòsits de canvi de cognoms a) canvi de cognoms per llei a.1) Canvi de cognoms per alteració de la filiació a. 2) Canvi de cognoms per raó de la pàtria potestat 3) Canvi de cognoms per adquisició de la nacionalitat espanyola b) Canvi de cognoms per voluntat del interessat b.1) Canvi de cognoms mitjançant la declaració de voluntat b. 2) Canvi de cognoms o identitat mitjançant expedient davant de l'Encarregat del RC b. 2). 1. supòsits especials de canvi de cognoms mitjançant expedient davant l'encarregat del registre civil b.2). 2. Canvi de cognoms o identitat personal en els casos de violència de gènere c) autorització del canvi de cognoms o identitat en circumstàncies excepcionals

Com ara ja sabem, els cognoms són el segon element que juntament amb el nom formen la designació legal d'una persona, de fet si busquem “cognoms” al Diccionari Panhispànic de l'Espanyol Jurídic¹²³ aquest els defineix com:

“1.CIV. Nombre de familia con que se distinguen las personas.”

1. Règim jurídic dels cognoms

En la regulació dels cognoms ha estat menys present la intervenció dels poders públics, alhora que els subjectes hem tingut menys capacitat de decisió, com bé hem esmentat, la regulació d'aquests fins fa poc s'ha fet de forma consuetudinària, potser aquesta és la raó per la qual a Espanya regeix de forma excepcional la duplicitat dels cognoms. Així com de la mateixa manera l'ordre actual dels cognoms -primer cognom el patern i segon el matern-, prové de les inscripcions dels Registres Eclesiàstics. Actualment, l'ordre dels cognoms està establert a l'article 109 del CC i 194 RRC, pel que fa a la regulació estatal i, d'altra banda, a l'article 235-2 referent a la regulació autonòmica.¹²⁴

2. Principis jurídics referents a la imposició dels cognoms i les seves limitacions legals

En l'ordenament jurídic espanyol, actualment regeixen dos principis jurídics, que s'han de complir per tal de donar compliment a l'ordre públic espanyol:¹²⁵

---

¹²³ Diccionario panhispánico del español jurídico: voz "Apellido". <https://dpej.rae.es/lema/apellido> (Data de consulta 21.02.2023)

¹²⁴ DE CASSO Y ROMERO, I. I CERVERA I JIMENEZ-ALFARO, F., *Diccionario de Derecho privado*. Labor, Barcelona, 1961.

¹²⁵ ILUSTRE COL·LEGIUM DE ABOGADOS DE MADRID, UNIDAD TÉCNICA JURÍDICA, ÁREA DE EXTRANJERIA, *Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados*, 2022. Pàg.4.

a) D'una banda, el principi de la duplicitat dels cognoms: referent a l'obligació de tenir dos cognoms, atenent els criteris d'identificació de les persones a l'Estat Espanyol.¹²⁶

b) D'altra banda, el principi d'intangibilitat de les línies de parentesc: establert en aquells casos on es conegui la filiació -per part dels dos progenitors- els cognoms, atenint-nos a l'article 109 del CC. Aquest estableix que el primer cognom provindrà del pare i el segon provindrà de la mare, fins i tot en aquells casos on aquesta sigui estrangera.¹²⁷

Si seguim el sistema actual de l'atribució dels cognoms, podem diferenciar diferents supòsits: 1) un primer supòsit referent a filiació determinada, per part dels dos progenitors; 2) un segon supòsit amb relació a la filiació només determinada per un sol progenitor; 3) un tercer supòsit relacionat amb la filiació adoptiva; 4) un quart supòsit a la filiació desconeguda.¹²⁸

a) Referent al primer supòsit -filiació coneguda per part dels dos progenitors-: Abans de la reforma de la LRC 2011, els fills portaven com a primer cognom el cognom del pare i com a segon el de la mare, però hi havia l'excepció de l'article 109 del CC¹²⁹ correspost també a l'article 235-2 del CCCat.¹³⁰ Aquests permetien als pares si estaven d'acord, decidir l'ordre dels cognoms dels seus fills en el moment de la inscripció del naixement. Ans al contrari, si no arribaven a aquest acord, sempre tenia preferència el cognom del pare, cosa que incomplia el principi d'igualtat i no discriminació per raó de sexe regulat a: l'article 14 CE,

---

¹²⁶ ¹²⁷ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados. Pàg. 4. Op.cit.

¹²⁸ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 278. Op.cit.

¹²⁹ L'article 109 del Real Decret de 24 de juliol de 1889 per el que es publica el Codi Civil, disposa: "La filiació determina los apellidos con arreglo a lo dispuesto en la ley. Si la filiació está determinada por ambas líneas, los progenitores de común acuerdo podrán decidir el orden de transmisión de su respectivo primer apellido, antes de la inscripción registral. Si no se ejercita esta opción, regirá lo dispuesto en la ley. El orden de apellidos inscrito para el mayor de los hijos regirá en las inscripciones de nacimiento posteriores de sus hermanos del mismo vínculo. El hijo, al alcanzar la mayoría de edad, podrá solicitar que se altere el orden de los apellidos."

¹³⁰ L'article 235-2 Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi Civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família estableix: "Efectes de la filiació: 1. Tota filiació produeix els mateixos efectes civils, sens perjudici dels efectes específics de la filiació adoptiva. 2. La filiació determina la potestat parental, els cognoms, els aliments i els drets successoris i comporta l'assumpció de responsabilitats parentals envers els fills menors i els altres efectes establerts per les lleis. 3. El pare i la mare poden establir de comú acord l'ordre dels cognoms en la inscripció del naixement o de l'adopció del primer fill. Els fills, en arribar a la majoria d'edat o en emancipar-se, poden alterar l'ordre dels cognoms."

en diferents tractats internacionals, resolucions de la UE, jurisprudència tant del TEDH com TJUE.¹³¹

A mode d'exemple, trobem jurisprudència recent del TEDH, quan la seva sentència de 26 d'octubre de 2021, en el cas *León Madrid contra Espanya*, va considerar discriminatòria aquesta prevalença. De fet, el TEDH va resoldre contra la llei espanyola la qual defensava aquesta prevalença referent al ordre dels cognoms.¹³²

LINACERO DE LA FUENTE¹³³, en aquest punt, estableix el següent:

“Enroscarse en un tratamiento legal distinto en función de la condición del hombre o de mujer al transmitir los apellidos, significa a efectos jurídicos distintos por razón del sexo, aunque sea con un contenido jurídico mínimo, contradiciendo la moderna doctrina de los estados Civiles.”

D'altra banda, aquests dos articles permetien, en una primera instància, que els majors d'edat poguessin canviar o invertir l'ordre dels seus cognoms. I en una segona instància, també facultava als pares per alterar els cognoms dels seus fills menors d'edat.¹³⁴

Altrament, l'article 49.2 de la LRC 2011¹³⁵, en vigor el 30 de juny de 2017, va significar una nova regulació pel que fa a l'ordre de transmissió dels cognoms als fills. Ja que aquest, en un primer terme, incentiva l'acord dels progenitors, i en un segon estableix que si hi ha desacord, o bé els progenitors no hi diuen res al respecte, estableix un nou criteri per determinar l'ordre de transmissió d'aquests,

---

¹³¹ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 282. Op.cit.

¹³² STEDH de 26 d'octubre de 2021, assumpte “León Madrid contra Espanya” [30306/13].

¹³³ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 282. Op.cit.

¹³⁴ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 282. Op.cit.

¹³⁵ L'article 49.2 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, disposa: “*Contenido de la inscripción de nacimiento y atribución de apellidos: (...) 2. La filiación determina los apellidos. Si la filiación está determinada por ambas líneas, los progenitores acordarán el orden de transmisión de su respectivo primer apellido, antes de la inscripción registral. En caso de desacuerdo o cuando no se hayan hecho constar los apellidos en la solicitud de inscripción, el Encargado del Registro Civil requerirá a los progenitores, o a quienes ostenten la representación legal del menor, para que en el plazo máximo de tres días comuniquen el orden de apellidos. Transcurrido dicho plazo sin comunicación expresa, el Encargado acordará el orden de los apellidos atendiendo al interés superior del menor. En los supuestos de nacimiento con una sola filiación reconocida, ésta determina los apellidos. El progenitor podrá determinar el orden de los apellidos. El orden de los apellidos establecido para la primera inscripción de nacimiento determina el orden para la inscripción de los posteriores nacimientos con idéntica filiación. En esta primera inscripción, cuando así se solicite, podrán constar la preposición «de» y las conjunciones «y» o «i» entre los apellidos, en los términos previstos en el artículo 53 de la presente Ley...*”

consistent en facultar a l'Encarregat del RC, per tal que pugui establir l'ordre d'aquests, sempre respectant l'interès superior del menor. En poques paraules, aquesta reforma suposa una igualtat entre els dos sexes pel que fa a l'ordre de transmissió dels cognoms, ja que el nou criteri, es regeix pel principi de l'interès superior del menor consolidat en la seva corresponent legislació. Aquest s'entén com:¹³⁶

“(...) El interés superior del menor es el factor más importante y condiciona todos los demás para relativizarlos y determinar en qué sentido ha de producirse el pronunciamiento judicial. Servirá tanto para conceder la relación como para impedirla pues la justa causa más relevante de concesión o de denegación de la relación será que sea favorable o perjudicial para el menor. Se protegerá el interés superior del menor cuando se adopten medidas que le sean beneficiosas o cuando con las medidas adoptadas se le eviten perjuicios.(...)”¹³⁷

Un exemple recent, de denegació de la inversió dels cognoms, per no pactar abans de la inscripció del naixement la inversió dels cognoms, és la Resolució de la DGRN de 12 de desembre de 2019: “ (...) IV. El art. 109 CC, párrafo segundo, dispone que, si la filiación está determinada por ambas líneas, el padre y la madre, de común acuerdo, podrán decidir el orden de transmisión de su respectivo primer apellido antes de la inscripción registral. Pero, una vez inscrito el menor, no es posible invertir el orden de los apellidos mediante simple declaración mientras el afectado por el cambio no alcance la mayoría de edad. Examinado el recurso y la documentación obrante en el expediente remitido, no existió una resolución de calificación de la encargada opuesta al deseo de los progenitores expresado por escrito, pues la inscripción se ajusta al contenido del cuestionario de declaración de datos cumplimentado, dando así su conformidad a los datos que allí constaban, sin que conste prueba documental alguna de las alegaciones expuestas en el recurso (...) Desde esta perspectiva la respuesta también ha de ser negativa, al no concurrir uno de los requisitos necesarios en tanto que, para poder autorizar el cambio, ha de probarse que la persona afectada usa y es conocida por los apellidos que se solicitan y que ese uso y conocimiento no ha sido creado con el propósito de conseguir dicho cambio (art. 57.1 LRC y 205.1 RRC). Pues bien, según constante doctrina de este centro, dada la edad del menor, no es posible apreciar en modo alguno la existencia de una situación de hecho en los términos exigidos por la legislación registral, en tanto que, aunque aquella existiera, habría sido necesariamente creada por los progenitores con el fin de conseguir el cambio, y así lo admiten implícitamente los propios recurrentes en este caso”.

¹³⁶ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 282 .Op.cit.

¹³⁷ SAP de Valladolid (secció 1) de 17 de juliol de 2019 [ECLI:ES:APVA:2019:1149]

En aquest punt, es interessant remarcar la unicitat dels cognoms dels germans que tinguin idèntica filiació, establert en el cinquè paràgraf de l'article 49.2 LRC, i també a l'article 109.2 CC, per tal de facilitar la identificació de les persones.¹³⁸

Artículo 49.2 (cinquè paràgraf).- “El orden de los apellidos establecido para la primera inscripción de nacimiento determina el orden para la inscripción de los posteriores nacimientos con idéntica filiación. En esta primera inscripción, cuando así se solicite, podrán constar la preposición «de» y las conjunciones «y» o «i» entre los apellidos, en los términos previstos en el artículo 53 de la presente Ley.”

Artículo 109.2.- “El orden de apellidos inscrito para el mayor de los hijos regirá en las inscripciones de nacimiento posteriores de sus hermanos del mismo vínculo.”

b) Pel que fa al segon supòsit -filiació determinada només respecte d'un dels progenitors-: el mateix article 49.2. LRC en el seu tercer paràgraf, permet al progenitor “conegut”, independentment de si és el pare o la mare, per determinar l'ordre dels cognoms dels seus fills. Per consegüent, aquest també estarà facultat per invertir l'ordre dels cognoms dels seus fills.¹³⁹

Artículo 49.2 (tercer paràgraf).- “En los supuestos de nacimiento con una sola filiación reconocida, ésta determina los apellidos. El progenitor podrá determinar el orden de los apellidos.”

c) Amb relació al tercer supòsit -filiació adoptiva-: Antigament, aquelles persones que es trobaven en aquesta situació, la trobaven la regulada en els articles 201 a 204 del RRC, els quals eren els encarregats de regular la transmissió dels cognoms dels fills adoptats. Actualment, aquests han estat derogats per diferents normes, d'una banda, per l'aprovació de la Llei d'11 de novembre de 1987 i, d'altra banda, per la mateixa LRC de 2011. Ergo, avui en dia, no hi ha cap disposició expressa que reguli de l'ordre de transmissió dels cognoms als fills adoptats, a causa de l'equiparació de la filiació adoptiva amb la filiació natural com a conseqüència les normes generals de la filiació, resulten aplicables en cas de la filiació, ubicades en els articles 108 i següents del CC i al 49 de la LRC 2011.¹⁴⁰

Convindria diferenciar els casos de filiació adoptiva dels casos d'acolliment d'un menor, ja que en aquest últim cas, com que no es produeix un canvi de filiació del menor en qüestió, impossibilita l'alteració dels cognoms. En aquests casos, però, és possible sol·licitar el canvi de cognoms del menor acollit, si seguim les

---

¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.282. Op.Cit.

directrius dels articles 207.b) del RRC ¹⁴¹ i 54.3 LRC ¹⁴² amb la finalitat de que el menor pugui obtenir es cognoms dels qui l'acullen.¹⁴³

d) Sobre el quart supòsit – filiació desconeguda per part dels dos progenitors:- La regulació actual, concretament l'article 50 LRC, habilita a l'Encarregat del RC per realitzar la inscripció del naixement, i per tant imposar al nadó algun dels cognoms "d'ús corrent":

Artículo 50.- "El Encargado impondrá un nombre y unos apellidos de uso corriente al nacido cuya filiación sea desconocida. Igualmente impondrá, tras haberles apercibido y transcurrido un plazo de tres días, un nombre de uso corriente cuando los obligados a su fijación no lo señalaren."

Antigament, l'Encarregat només tenia una limitació per escollir aquests cognoms d'ús habitual consistent en rebutjar: la imposició del cognom "Expòsito", indicatiu d'origen desconegut, noms propis. LINACERO DE LA FUENTE¹⁴⁴ exposa:

"A mi juicio, habra que dar al termino "uso corriente" una interpretación lo suficientemente amplia como para influir en su tenor, no solo aquellos apellidos que tengan una amplíssima difusión (v.gr. López, García...) sino, en general, cualesquiera que no resulten especialmente insólitos o escasos (o que pudieran implicar en su caso una usurpación de la posición social de otra persona)."

Finalment, procedim a explicar l'esmentat supòsit especial contemplat en l'article 111.2 CC:

Artículo 111.2.- "Quedaré excluido de la patria potestad y demás funciones tuitivas y no ostentará derechos por ministerio de la Ley respecto del hijo o de sus descendientes, o en sus herencias, el progenitor: 1.º Cuando haya sido condenado a causa de las relaciones a que obedezca la generación, según sentencia penal firme. 2.º Cuando la filiación haya sido judicialmente determinada contra su oposición. En ambos supuestos el hijo no ostentará el apellido del progenitor en cuestión más que si lo solicita él mismo o su representante legal."

---

¹⁴¹ L'article 207.b) del Decret de 14 de novembre de 1958 per el que s'aprova el Reglament de la Llei del Registre Civil, estableix: "Si el apellido o apellidos solicitados correspondieren a quien tuviere adoptado, prohijado o acogido de hecho al interesado, siempre que aquél, o por haber fallecido, sus herederos, den su consentimiento al cambio. En todo caso se requiere que, por sí o por sus representantes legales, asientan al cambio el cónyuge y descendientes del titular del apellido."

¹⁴² L'article 54 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, disposa: "Cambio de apellidos o de identidad mediante expediente. 3. Bastará que concorra el requisito del uso habitual del apellido propuesto, sin que se cumplan los requisitos b) y c) del apartado 2, si el apellido o apellidos solicitados correspondieran a quien tuviere acogido al interesado, siempre que aquél o, por haber fallecido, sus herederos den su consentimiento al cambio. En todo caso se requiere que, por sí o por sus representantes legales, asientan al cambio el cónyuge y descendientes del titular del apellido."

¹⁴³ ¹⁴⁴ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 282. Op.Cit.

Dejarán de producir efecto estas restricciones por determinación del representante legal del hijo aprobada judicialmente, o por voluntad del propio hijo una vez alcanzada la plena capacidad. Quedarán siempre a salvo las obligaciones de velar por los hijos y prestarles alimentos.”

En atenció a aquest article l'hem d'entendre com una excepció, per la qual tot i que és la filiació sigui coneguda per part dels dos progenitors, en aquest supòsit el fill no ostentarà el cognom del progenitor -condemnat per sentència penal ferma o quan s'hagi determinat la filiació tot i la seva oposició-. En aquest cas "i com a excepció de l'excepció" només portarà els cognoms d'aquest progenitor, quan el fill o bé el seu representant ho sol·licitin.¹⁴⁵

3. El canvi de cognoms

Un cop examinada la regulació referent a la imposició dels cognoms, tractarem el canvi de cognoms, atès que en el nostre ordenament jurídic actual, es contempla la possibilitat d'alterar-los o canviar-los.

3.1. Definició

La pàgina web del Ministeri de Justícia¹⁴⁶ ho defineix com:

“Se trata de un procedimiento por el que una persona puede modificar su nombre o sus apellidos inscritos en el registro civil.”

3.2. Supòsits de canvi de cognoms

Per introduir el canvi de cognoms hem de tenir present dues coses:

1) Primer de tot hem de fer un incís a la doctrina de la DGRN és contundent envers la facultat de l'article 109 del CC, el qual estableix que es concedeix a la persona l'autorització per canviar-se els cognoms només una sola vegada, recolzant-se en les Resolucions de la DGRN de 29 d'octubre de 1984, 18 de febrer de 1988 o 2 de juny de 1990.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 282. Op.Cit.

¹⁴⁶ MINISTERIO DE JUSTICIA. (s.d) Solicitud de cambio de nombre y apellidos. Recuperat de <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/tramite?k=solicitud-cambio-nombre-apellidos> (Data de consulta: 01.03.2023)

¹⁴⁷ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.710. Op.cit.

2) D'altra banda, hi ha tres tipologies de canvi de cognoms: 1) una primera la qual la denominarem, el canvi de cognoms establert per la llei, 2) la segona l'anomenarem, el canvi de cognoms per voluntat de l'interessat. Així doncs, dins la primera tipologia hi trobem: el canvi de cognoms per alteració de la filiació, el canvi de cognoms per raó de la pàtria i potestat i el canvi de cognoms per l'adquisició de la nacionalitat espanyola. Referent a la segona tipologia de canvi de cognoms s'hi troben englobats: el canvi de cognoms per voluntat de l'interessat, el canvi de cognoms o d'identitat a través d'expedient davant de l'Encarregat del RC, hi trobem l'autorització del canvi de cognoms o identitat en circumstàncies excepcionals. I en darrera instància trobem de canvi l'autorització del canvi de cognoms o identitat per circumstàncies excepcionals.¹⁴⁸

a) Canvi de cognoms per llei

En aquest gran primer grup hi trobem ubicats tots els supòsits de canvi de cognoms establerts per llei, això és, aquells supòsits els quals tenen previsió legal i consegüentment els podem trobar regulats en alguna de les diferents disposicions normatives encarregades de regular el nom: LRC, RRC, CC, CCCat.

a.1) Canvi de cognoms per alteració de la filiació:

El canvi de cognoms per alteració de la filiació es produirà en tots aquells casos on la filiació d'una persona es vegi alterada, ergo, comportarà un canvi dels cognoms, ja que molt possiblement algun dels progenitors "canviarà" i inevitablement aquest fet alterarà els cognoms del descendent. Dins aquesta situació -canvi de cognoms per alteració de la filiació- hem de diferenciar-ne tres:
149

1) Un primer supòsit referent al canvi de cognoms a causa del reconeixement tardà de la filiació. El qual es troba regulat a l'article 53.1.5º LRC, i es realitza mitjançant una declaració de conservació davant de l'Encarregat del RC:¹⁵⁰

Artículo 53.- Cambio de apellidos mediante declaración de voluntad.

---

¹⁴⁸ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pág. 283. Op.cit.

¹⁴⁹ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pág. 283-284. Op.cit.

El Encargado puede, mediante declaración de voluntad del interesado, autorizar el cambio de apellidos en los casos siguientes: (...) 5.º Cuando sobre la base de una filiación rectificadora con posterioridad, el hijo o sus descendientes pretendieran conservar los apellidos que vinieren usando antes de la rectificación. Dicha conservación de apellidos deberá instarse dentro de los dos meses siguientes a la inscripción de la nueva filiación o, en su caso, a la mayoría de edad.”

Llavors, ens trobarem en aquesta situació, quan la filiació d'algun dels progenitors sigui corregida de manera posterior a la inscripció del naixement. En aquests casos, els descendents -independentment que siguin majors o menors d'edat- podran conservar els cognoms que utilitzaven abans de la correcció, sempre que, així ho sol·licitin dins del termini dels dos mesos següents a la inscripció de la nova filiació.

Posem per cas, en Joan Capdevila Muñoz que afirma ser el pare de la Cristina -nena de 14 anys-, se li reconeix finalment la seva condició com a tal, per tant, la Cristina que fins ara portava els cognoms de Gimenez Ruiz, podrà decidir si conservar-los, o bé canviar-los adaptant els cognoms que porta en Joan, com podria ser, Cristina Gimenez Capdevila.

2) El segon supòsit, el qual hem de diferenciar, és el relatiu a la modificació dels cognoms per la impugnació de la filiació. Segons la RAE,¹⁵¹ l'acció d'impugnació de la filiació es pot definir com:

“Acción mediante la cual se ejerce la oposición a la filiación inscrita en el Registro. Puede ejercerla el marido, el hijo mayor de edad o la madre cuando justifique la suposición del parto o error en la identidad del hijo.”

De fet, aquesta es troba regulada als articles 135 i següents del CC, per entendre millor el concepte, ens interessa remarcar l'article 136:

Artículo 136. 1.- *“El marido podrá ejercitar la acción de impugnación de la paternidad en el plazo de un año contado desde la inscripción de la filiación en el Registro Civil. Sin embargo, el plazo no correrá mientras el marido ignore el nacimiento. Fallecido el marido sin conocer el nacimiento, el año se contará desde que lo conozca el heredero. 2. Si el marido, pese a conocer el hecho del nacimiento de quien ha sido inscrito como hijo suyo, desconociera su falta de paternidad biológica, el cómputo del plazo de un año comenzará a contar desde que tuviera tal conocimiento. 3. Si el marido falleciere antes de transcurrir el plazo*

---

¹⁵¹ Diccionario panhispánico del español jurídico: Voz “acción de impugnación de la filiación” recuperat de <https://dpej.rae.es/lema/acci%C3%B3n-de-impugnaci%C3%B3n-de-filiaci%C3%B3n> (Data de consulta: 15.03.2023)

señalado en los párrafos anteriores, la acción corresponderá a cada heredero por el tiempo que faltare para completar dicho plazo.”

3) El tercer supòsit fa referència a la modificació dels cognoms a causa de l'adopció regulat, d'una banda, pels articles 108 i 109 del CC, i 235-48 CCCat:

Artículo 108.- “La filiación puede tener lugar por naturaleza y por adopción. La filiación por naturaleza puede ser matrimonial y no matrimonial. Es matrimonial cuando los progenitores están casados entre sí. La filiación matrimonial y la no matrimonial, así como la adoptiva, surten los mismos efectos, conforme a las disposiciones de este Código”.

Artículo 109.- “La filiación determina los apellidos con arreglo a lo dispuesto en la ley. Si la filiación está determinada por ambas líneas, los progenitores de común acuerdo podrán decidir el orden de transmisión de su respectivo primer apellido, antes de la inscripción registral. Si no se ejercita esta opción, regirá lo dispuesto en la ley. El orden de apellidos inscrito para el mayor de los hijos regirá en las inscripciones de nacimiento posteriores de sus hermanos del mismo vínculo. El hijo, al alcanzar la mayoría de edad, podrá solicitar que se altere el orden de los apellidos.”

Article 235-48.- Cognoms de l'adoptat. 1. La persona que és adoptada per dues persones conjuntament porta els cognoms dels adoptants en l'ordre establert per a llur primer fill comú o, si no en tenen, en l'ordre que acordin o en el que disposa la llei. Si els adoptants són del mateix sexe i no tenen cap fill comú ni acorden l'ordre dels cognoms, l'autoritat judicial l'ha de decidir dins el procediment d'adopció. 2. La persona que és adoptada per una sola persona porta els cognoms de l'adoptant, excepte en el supòsit a què fa referència l'article 235-32.1.a, en què conserva el cognom del progenitor d'origen i s'apliquen les normes de l'apartat 1. Tanmateix, aquest progenitor i l'adoptant poden sol·licitar de comú acord que l'adoptat conservi els dos cognoms d'origen com un sol cognom, unint-los amb un guionet i col·locant en primer lloc el del progenitor supervivent. En aquest cas, l'adoptat ha de portar aquest cognom juntament amb el de l'adoptant. Per a dur a terme aquesta unió, cal que el progenitor d'origen substituït per l'adopció hagi mort i que l'adoptat, si ha complert els dotze anys, ho consenti. 3. L'ordre dels cognoms de la persona adoptada per una sola persona es pot invertir a petició d'aquesta en el moment de l'adopció. L'ordre establert per al primer fill regeix per als següents. 4. L'adoptat major d'edat o emancipat pot conservar els cognoms d'origen si ho sol·licita en el moment de l'adopció. 5. En els supòsits d'elecció, petició d'inversió o conservació dels cognoms a què fa referència aquest article, la part dispositiva de la resolució judicial per la qual es constitueix l'adopció ha d'establir expressament els cognoms de l'adoptat.”

a. 2) Canvi de cognoms per raó de la pàtria potestat

El canvi de cognoms per raó de la pàtria i potestat es troba regulat a l'article 57.1 de la LRC, i s'aplicarà quan ens trobem en la conjectura on els pares es canviïn

els cognoms. Conseqüentment, aquest canvi, acabarà produint una modificació automàtica pel que respecta als fills que en aquell moment es trobin sota la seva pàtria i potestat. Referent a la resta de descendents, aquests només es canviaran els cognoms si així ho declaren expressament, ja que el canvi de cognoms és considerat un dret personalíssim, tal com hem vist anteriorment, tant per la doctrina com per la jurisprudència.¹⁵²

Com per exemple, la Resolució de la DGRN de 22 d'abril de 1995 afirma: *“No ha de importar que la petición la haya formulado la propia hija mayor de diciseis años puesto que el cambio de apellidos ha de entenderse comprendido en la excepción del art. 162.1 del CC.”*¹⁵³

En aquest punt podríem arribar a entendre que els menors a partir dels setze anys, haurien de consentir aquest canvi, en virtut de l'article 57.3 de la LRC, el qual faculta als menors de divuit anys, però majors de setze anys, per a sol·licitar per ells mateixos el canvi de noms i cognoms, qüestió que analitzarem més endavant.¹⁵⁴

A manera d'exemple, la Paula Carrasco Peralta -nena de 6 anys-, es filla de la Nuria Peralta Pijuan i l'Enric Carrasco Felip. En algun moment, la mare de la Paula es decideix canviar el segon cognom per Vila, així doncs la seva nova designació legal seria, Nuria Peralta Vila. En aquest cas en concret, els cognoms de la Paula es veurien modificats per llei, configurant-se de la següent manera: Paula Carrasco Vila.

a. 3) Canvi de cognoms per adquisició de la nacionalitat espanyola

Per no estendre'ns massa en una qüestió que serà tractada en el seu capítol corresponent. A grans trets, hem de saber que existeix la possibilitat de canviar-se el cognom en el moment en el qual s'adquireix la nacionalitat espanyola, de la mateixa manera es poden conservar els cognoms d'una forma diferent de la legal, a condició que així ho estableixi el sol·licitant.¹⁵⁵

b) Canvi de cognoms per voluntat del interessat

¹⁵² Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.284. Op.cit.

¹⁵³ L'article 162.1 del Real Decret de 24 de juliol de 1889 por el que es publica el Codi Civil, disposa: *“Los padres que ostenten la patria potestad tienen la representación legal de sus hijos menores no emancipados. Se exceptúan: 1.º Los actos relativos a los derechos de la personalidad que el hijo, de acuerdo con su madurez, pueda ejercitar por sí mismo.”*

¹⁵⁴ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.248 Op.cit.

¹⁵⁵ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados.Pàg.4 .Op. cit.

En aquest segon gran grup tenen tots aquells supòsits de canvi de cognoms per voluntat de l'interessat. Ens trobarem en aquesta situació, quan l'interessat decideixi i consegüentment demani el corresponent canvi de cognoms.

b.1) Canvi de cognoms mitjançant la declaració de voluntat

En la legislació vigent trobem regulat aquest tipus de canvi de cognoms a l'article 53 LRC -vigent des del 30 de juny del 2017-. Aquest precepte és l'encarregat d'unificar totes les disposicions referents al canvi de cognoms per declaració de voluntat de la legislació anterior, les quals es trobaven dispersades:¹⁵⁶

Artículo 53. Cambio de apellidos mediante declaración de voluntad: El Encargado puede, mediante declaración de voluntad del interesado, autorizar el cambio de apellidos en los casos siguientes: 1.º La inversión del orden de apellidos. 2.º La anteposición de la preposición «de» al primer apellido que fuera usualmente nombre propio o empezare por tal, así como las conjunciones «y» o «i» entre los apellidos. 3.º La acomodación de los apellidos de los hijos mayores de edad o emancipados al cambio de apellidos de los progenitores cuando aquellos expresamente lo consientan. 4.º La regularización ortográfica de los apellidos a cualquiera de las lenguas oficiales correspondiente al origen o domicilio del interesado y la adecuación gráfica a dichas lenguas de la fonética de apellidos también extranjeros. 5.º Cuando sobre la base de una filiación rectificada con posterioridad, el hijo o sus descendientes pretendieran conservar los apellidos que vinieren usando antes de la rectificación. Dicha conservación de apellidos deberá instarse dentro de los dos meses siguientes a la inscripción de la nueva filiación o, en su caso, a la mayoría de edad.”

De manera que, podem veure com dins d'aquest tipus de canvi de cognoms - mitjançant la declaració de voluntat-, en podem diferenciar fins a cinc situacions diferents:

a) La primera situació és refereix a la inversió de l'ordre dels cognoms, és a dir, quan capgirem l'ordre dels cognoms.

Per posar un exemple, la Julia Conteras Darnés, decideix invertir l'ordre dels seus cognoms mitjançant la declaració de voluntat, que l'haurà d'efectuar davant l'Encarregat del RC, així doncs, la seva nova designació legal serà Julia Darnés Conteras.

---

¹⁵⁶ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.284. Op.cit.

b) La segona circumstància, tracta en un primer terme, envers en l'anteposició de la preposició "de" abans del primer cognom, en un segon, l'anteposició de les conjuncions "i" i "y" entre els dos cognoms.

Sense anar més lluny, imaginem que la Alba Castro Martínez, escull posar-se la preposició "de" just avans del primer cognom, a través de la declaració de voluntat, per consegüent, el seu nom a partir d'aleshores serà Alba de Castro Martínez). Per la seva banda, en Pere Comalat Teixidor, tria anteposar la conjunció "i" entre els dos cognoms, ergo, la seva nova designació legal serà Pere Comalat i Teixidor.

c) El tercer versa sobre la petició d'acomodació dels cognoms dels fills majors d'edat o emancipats al canvi de cognoms quan aquells expressament ho acceptin, supòsit el qual ja ha estat objecte d'anàlisi anteriorment.

d) El quart supòsit engloba dues possibilitats, la primera referent a la regularització ortogràfica dels cognoms a qualsevol de les llengües oficials corresponents a l'origen o domicili de l'interessat, i la segona respecte a l'adequació gràfica de les llengües de la fonètica de cognoms també estrangers.

A tall d'exemple, la Resolució de la DGRN de 17 de desembre de 2019 la qual disposa: *"No cabe adecuar el apellido "Cañameras" a la grafía catalana "Canyameres" (...) el artículo 55 de la Ley del Registro Civil establece que "el Encargado del Registro, a petición del interesado o de su representante legal, procederá a regularizar ortográficamente los apellidos cuando la forma inscrita en el Registro no se adecue a la gramática y fonética de la lengua española correspondiente". En virtud de esta norma un apellido catalán inscrito incorrectamente puede ser sustituido, sin necesidad de expediente y por la sola voluntad del interesado, por su forma correcta en lengua catalana. Y, como se ha adelantado en el fundamento anterior, solo es posible realizar la corrección gramatical de los apellidos propios de una lengua española que consten incorrectamente inscritos de acuerdo con las directrices ortográficas de dicha lengua, pero no puede realizarse por dicha vía ni la traducción de un apellido ni la adaptación gráfica a otra de las lenguas oficiales de apellidos que sean del acervo nacional, como es el caso de Cañameras, apellido de amplia difusión en el conjunto del territorio español que no puede ser calificado de específicamente catalán. En definitiva, la premisa para realizar la sustitución de los apellidos inscritos por su correcta forma en catalán es que dichos apellidos sean propiamente catalanes, requisito que no concurre en este caso."*

Un altre exemple seria la Resolució de la DGRN de 18 de gener del 2022, on es denega el canvi de cognoms de Cortajarena per Kortajarena: *"No cabe adecuar el apellido "Cortajarena" a la grafía vasca "Kortajarena". (...), doña I. Cortajarena G., con domicilio en la misma localidad, solicitaba, de conformidad con el artículo 55 de la Ley del Registro Civil en la redacción dada por la Ley 40/1999, de 5 de noviembre, la adecuación gráfica de su primer apellido, Cortajarena, a la lengua vasca, de modo que pase a ser "Kortajarena", aportando para ello DNI; certificado*

de empadronamiento y certificado literal de nacimiento de la promotora, nacida en Bilbao el 5 de mayo de 1976. (...) I. Conforme al artículo 55 de la LRC “el encargado del Registro, a petición del interesado o de su representante legal, procederá a regularizar ortográficamente los apellidos cuando la forma inscrita en el Registro no se adecue a la gramática y fonética de la lengua española correspondiente”. En virtud de esta norma un apellido vasco inscrito incorrectamente puede ser sustituido, sin necesidad de expediente y por la sola voluntad del interesado, por su forma correcta en lengua euskera. En este caso, la interesada solicita la adecuación a la lengua vasca de su primer apellido, Cortajarena, por la variante Kortajarena, sin embargo, no ha podido acreditar de ningún modo que ésta sea la forma correcta en euskera del apellido inscrito, constando en el expediente certificado de la Real Academia de la Lengua Vasca (Euskaltzaindia) de fecha 15 de abril de 2021, en el que se indica que la transcripción correcta a la lengua vasca del apellido inscrito es Kortaxarena. y no el solicitado Kortajarena, sin perjuicio de que pueda la interesada solicitar el cambio de apellido mediante el correspondiente expediente gubernativo (...). “

e) L'última conjectura que preveu l'article 53 LRC, tracta sobre els supòsits on les filiacions són rectificades amb posterioritat. Els fills, tant els majors de 16 anys com els majors d'edat, en el cas que volguessin conservar els cognoms que utilitzaven abans de la rectificació, ho hauran de manifestar dins dels dos mesos següents a la inscripció de la nova filiació.

b. 2) Canvi de cognoms o identitat mitjançant expedient davant de l'Encarregat del RC

Dins del segon gran grup, referent als canvis de cognoms per voluntat de l'interessat, trobem la possibilitat del canvi de cognoms o identitat mitjançant expedient davant l'Encarregat del RC. Aquesta conjectura es troba regulada a l'article 54 LRC: ¹⁵⁷

Artículo 54.- “Cambio de apellidos o de identidad mediante expediente.1. El Encargado del Registro puede autorizar el cambio de apellidos, previo expediente instruido en forma reglamentaria.2. Son requisitos necesarios de la petición de cambio de apellidos: a) Que el apellido en la forma propuesta constituya una situación de hecho, siendo utilizado habitualmente por el interesado. b) Que el apellido o apellidos que se tratan de unir o modificar pertenezcan legítimamente al peticionario. c) Que los apellidos que resulten del cambio no provengan de la misma línea. Podrá formularse oposición fundada únicamente en el incumplimiento de los requisitos exigidos. 3. Bastará que concurra el requisito del

---

¹⁵⁷ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.284-285. Op.cit.

uso habitual del apellido propuesto, sin que se cumplan los requisitos b) y c) del apartado 2, si el apellido o apellidos solicitados correspondieran a quien tuviere acogido al interesado, siempre que aquél o, por haber fallecido, sus herederos den su consentimiento al cambio. En todo caso se requiere que, por sí o sus representantes legales, asientan al cambio el cónyuge y descendientes del titular del apellido. 4. No será necesario que concurra el uso habitual del apellido propuesto, bastando que se cumplan los requisitos b) y c) previstos en el apartado 2, para cambiar o modificar un apellido contrario a la dignidad o que ocasione graves inconvenientes. 5. Cuando se trate de víctimas de violencia de género o de sus descendientes que estén o hayan estado integrados en el núcleo familiar de convivencia, podrá autorizarse el cambio de apellidos sin necesidad de cumplir con los requisitos previstos en el apartado 2, de acuerdo con el procedimiento que se determine reglamentariamente. En estos casos, podrá autorizarse por razones de urgencia o seguridad el cambio total de identidad sin necesidad de cumplir con los requisitos previstos en el apartado 2, de acuerdo con el procedimiento que se determine reglamentariamente.”

Aquest supòsit és el que més rellevància té a instàncies pràctiques, ja que s'utilitza habitualment per realitzar diferents modificacions als cognoms, com ara: unió de cognoms, conservació dels cognoms materns... ¹⁵⁸

En relació amb els requisits d'aquest precepte, n'estableix tres d'indispensables per sol·licitar aquest tipus de canvi de cognoms: a) Respecte a la primera exigència, consisteix en l'acreditació de "l'habitualitat" de l'ús dels cognoms, per tal que es pugui considerar com una situació de fet. Amb relació a aquesta última, vol dir que el seu cercle social i familiar sigui coneixedor de l'ús habitual dels cognoms que es volen legitimar. Els mitjans de prova mitjançant els quals poden acreditar aquesta situació són, d'una banda, la pràctica de prova testifical, i, d'altra banda, la prova documental, sense anar més lluny: factures, certificats, targetes de crèdit, documents públics, correspondència, qualsevol document que sigui capaç d'acreditar que l'interessat utilitza els cognoms de forma usual, durant un període de temps suficient per poder considerar com a consolidat l'ús dels cognoms. 2) El segon, estableix que els cognoms que es vulguin unir o modificar han de pertànyer de manera legítima al peticionari, essent aquest qui sol·licita el canvi de cognoms. 3) Pel que fa al tercer requisit, atès el principi d'intangibilitat de les línies, aborda el resultat del canvi de cognoms, prohibint el

---

¹⁵⁸ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.284-285. Op.cit.

resultat del canvi quan els cognoms només provenguin d'una sola línia, independentment que sigui la materna o la paterna.¹⁵⁹

A tall d'exemple, la Sònia Casadevall Macedo, es decideix canviar els cognoms. En aquest punt hem de tenir en compte els cognoms dels seus progenitors: el seu pare es diu Jordi Casadevall Bassas i la seva mare la Josefina Macedo Delgado. Doncs la Sònia mai es podrà dir: Sònia Casadevall Bassas -mateixos cognoms que el pare-, com tampoc, Sònia Macedo Delgado -mateixos cognoms que la mare-, ja que en els dos casos els cognoms només provindrien d'una sola línia. Però en canvi, sí que seria possible canviar-me els cognoms de les següents maneres: Sònia Casadevall Delgado, Sònia Macedo Casadevall, Sònia Delgado Casadevall, Sònia Bassas Delgado, Sònia Bassas Macedo... El motiu de la seva acceptació es que en aquests casos, la Sònia tindria un cognom provinent del pare i un altra de la mare.

b. 2). 1. Supòsits especials

Si ens endinsem una mica més en el canvi de cognoms o identitat mitjançant expedient davant de l'Encarregat del RC, hi trobem una sèrie de supòsits especials. En efecte, l'article 54 LRC -concretament als apartats 3º i 4º-, també preveu règims especials, on no es caldrà complir amb tots els requisits, atès la situació, anem-los a analitzar. Així doncs, l'apartat tercer de l'article 54 de la LRC estableix:

Artículo 54.3.- “Bastará que concurra el requisito del uso habitual del apellido propuesto, sin que se cumplan los requisitos b) y c) del apartado 2, si el apellido o apellidos solicitados correspondieran a quien tuviere acogido al interesado, siempre que aquél o, por haber fallecido, sus herederos den su consentimiento al cambio. En todo caso se requiere que, por sí o sus representantes legales, asientan al cambio el cónyuge y descendientes del titular del apellido.”

En atenció aquest precepte podem concloure que només haurem de complir el requisit de l'ús habitual dels cognoms, si aquests corresponen a qui tinguis acollit l'interessat, sempre que la persona acollidora, o en el cas que aquesta hagi mort, els seus hereus estiguin conformes al canvi. En aquest cas l'interessat podrà esquivar la prohibició referent al resultat del canvi de cognoms.

Altrament, l'apartat quart de l'article 54 de la LRC disposa que:

Artículo 54.4.- “No será necesario que concurra el uso habitual del apellido propuesto, bastando que se cumplan los requisitos b) y c) previstos en el apartado

---

¹⁵⁹ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg. 284. Op.cit.

2, para cambiar o modificar un apellido contrario a la dignidad o que ocasione graves inconvenientes.”

Aleshores, quan vulguem canviar o modificar un cognom contrari a la dignitat o que ocasioni greus inconvenients, només haurem d'acreditar, en un primer terme, que els cognoms que es pretenen unir o modificar són legítims al peticionari de la sol·licitud. En un segon, haurem d'atendre la prohibició del resultat del canvi de cognoms quan només vinguin d'una sola línia.

b.2). 2. Canvi de cognoms o identitat personal en els casos de violència de gènere

Abans d'entrar a analitzar aquest supòsit, hem de tenir present que aquests s'ubiquen dins del grup dels canvis de cognom per voluntat de l'interessat. Conseqüentment, quan ens trobem davant d'un cas de violència de gènere, les víctimes si així ho decideixen, podran optar per canviar-se els cognoms, alterant d'aquesta manera la seva identificació, amb la principal finalitat d'evitar ser reconegudes pel seu agressor. Aquesta possibilitat es troba regulada a l'article 54.5º de la LRC, precepte recentment modificat per *la Llei 6/2021, de 28 d'abril, per la qual es modifica la Llei 20/2011, de 21 de juny del Registre Civil*, donant-li cabuda a aquest supòsit, alhora que simplifica i millora el procediment a seguir en aquests casos.¹⁶⁰ Tal com estableix el diari de *ANTENA 3 NOTICIAS*¹⁶¹:

”Esta ley permitirá agilizar los trámites del cambio de apellido a las víctimas de violencia machista y también a sus hijos. No necesitarán cumplir con todos los requisitos establecidos para el resto de personas que también quieran cambiar sus apellidos. Además, las mujeres en esta situación también podrán cambiar su identidad por motivos de urgencia o absoluta necesidad.”

El citat article disposa:

Artículo 54.5.- “Cuando se trate de víctimas de violencia de género o de sus descendientes que estén o hayan estado integrados en el núcleo familiar de convivencia, podrá autorizarse el cambio de apellidos sin necesidad de cumplir con los requisitos previstos en el apartado 2, de acuerdo con el procedimiento que se determine reglamentariamente. En estos casos, podrá autorizarse por razones

---

¹⁶⁰ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.287 . Op.cit.

¹⁶¹ Anònim. (30/04/2021). “Las víctimas de violencia machista podran cambiar sus apellidos y el de sus hijos antes que el resto”, Antena 3 Noticias, 2021. Recuperat de https://www.antena3.com/noticias/sociedad/victimas-violencia-machista-podran-cambiar-sus-apellido-sus-hijos-antes-que-resto_20210430608c4b48405fd800013db3c2.html (Data de consulta: 15.03.2023)

de urgencia o seguridad el cambio total de identidad sin necesidad de cumplir con los requisitos previstos en el apartado 2, de acuerdo con el procedimiento que se determine reglamentariamente.”

En conclusió, les víctimes de violència de gènere així com els seus descendents, se'ls hi podrà autoritzar el canvi de cognoms, sense haver reunir els requisits anteriorment explicats, referents a: l'acreditació de "l'habitualitat" i situació de fet; l'acreditació de possessió legítima i la prohibició referent al resultat del canvi quan els cognoms només provinguin d'una sola línia. També es preveu que aquestes es puguin canviar totalment la identitat, quan per motius d'urgència o seguretat així ho estimin convenient.

c) Autorització del canvi de cognoms o identitat en circumstàncies excepcionals, provinent d'una Ordre del Ministeri de Justícia

Abans d'entrar en detall sobre aquesta possibilitat de canvi de nom i de l'òrgan que les autoritza, creiem necessari assenyalar l'article 218 del RRC, el qual determina que els canvis autoritzats no desplegaran els seus efectes, en quan no s'inscriu al RC, aquest diu així: ¹⁶²

Artículo 218.- “En las autorizaciones de cambios de nombre o apellidos se expresará que no surten efectos mientras no sean inscritos al margen de la inscripción de nacimiento del peticionario. La inscripción sólo puede practicarse si se solicita antes de ciento ochenta días desde la notificación. Inscrito el cambio, se pondrá de oficio nota marginal con referencia en todos los folios registrales en que consten los antiguos, incluso en los de nacimiento de los hijos, para lo cual el interesado proporcionará los datos no conocidos.”

Tal com estableix el títol de l'epígraf, es tracten situacions excepcionals, les quals es troben regulades a l'article 55 de la LRC, precepte recentment modificat per la Llei 6/2021, de 28 d'abril, per la qual es modifica la Llei 20/2011, de 21 de juny del Registre Civil. ¹⁶³

Artículo 55. “Autorización del cambio de apellidos o identidad en circunstancias excepcionales. Cuando razones de urgencia o seguridad no contempladas en el artículo 54.5 u otras circunstancias excepcionales lo requieran, podrá autorizarse el cambio de apellidos o el cambio total de identidad, por Orden del Ministerio de Justicia, en los términos fijados reglamentariamente.”

---

¹⁶² Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.288 . Op.Cit

¹⁶³ Derecho de la persona y de las relaciones familiares. Pàg.288 . Op.Cit

De fet, aquest es troba complementat pels articles 205 a 208 RRC¹⁶⁴ ubicats en la subsecció quarta, referent als expedients sobre noms i cognoms de la competència del Ministeri de Justícia o Govern, d'aquests ens interessa destacar l'article 208 RRC, ja que és l'únic que tracta les circumstàncies excepcionals:

Artículo 208.- “No será necesario que concorra el primer requisito del artículo 205 para cambiar o modificar un apellido contrario al decoro o que ocasiones graves inconvenientes o para evitar la desaparición de un apellido español. Se entiende que un apellido ocasiona graves inconvenientes cuando, por cualquier razón, lleve consigo deshonra. Cuando se den circunstancias excepcionales, y a pesar de faltar los requisitos que señala dicho artículo, podrá accederse al cambio por Real Decreto a propuesta del Ministerio de Justicia, con audiencia del Consejo de Estado. En caso de que el solicitante de la autorización del cambio de sus apellidos sea objeto de violencia de género, podrá accederse al cambio por Orden del Ministro de Justicia. Para ello deberá acreditarse que quien alegue ser objeto de violencia de género ha obtenido alguna medida cautelar de protección judicial en el citado ámbito. También se podrá acceder al cambio de apellidos en la misma forma en cualquier supuesto en que la urgencia de la situación así lo requiera. La Orden ministerial a que se refiere el párrafo anterior no será objeto de publicación en el "Boletín Oficial del Estado" ni en cualquier otro medio. En todos estos casos la oposición puede fundarse en cualquier motivo razonable. Lo dispuesto en este artículo se entiende sin perjuicio del ejercicio de las acciones que puedan proceder una vez concedida la autorización del cambio y, en particular, en caso de que se

---

¹⁶⁴ L'article 205 del Decret de 14 de novembre de 1958 per el que s'aprova el Reglament de la Llei del Registre Civil, estableix: *“El Ministerio de Justicia puede autorizar cambios de nombre y apellidos, previo expediente instruido en forma reglamentaria: Son requisitos necesarios de la petición de cambio de apellidos: 1.º Que el apellido en la forma propuesta constituya una situación de hecho no creada por el interesado. 2.º Que el apellido o apellidos que se traten de unir o modificar pertenezcan legítimamente al peticionario. 3.º Que los dos apellidos que resulten después del cambio no provengan de la misma línea. Podrá formularse oposición fundada únicamente en el incumplimiento de los requisitos exigidos.”*

L'article 206 del Decret de 14 de novembre de 1958 per el que s'aprova el Reglament de la Llei del Registre Civil, disposa: *Los cambios pueden consistir en segregación de palabras, agregación, trasposición o supresión de letras o acentos, supresión de artículos o partículas, traducción o adaptación gráfica o fonética a las lenguas españolas, y en sustitución, anteposición o agregación de otros nombres o apellidos o parte de apellidos u otros análogos, dentro de los límites legales. Las uniones no podrán exceder de dos palabras, sin contar artículos ni partículas. El cambio de nombre propio requiere justa causa y que no perjudique a tercero.*

L'article 207 del Decret de 14 de novembre de 1958 per el que s'aprova el Reglament de la Llei del Registre Civil, exposa: *“Bastará que se cumpla el requisito del número primero del artículo 206, para que pueda autorizarse el cambio de apellidos en los siguientes casos: a) Si se tratare de apellido a apellidos que no correspondan por naturaleza y el propuesto sea usual o perteneciente a la línea de apellidos conocida. b) Si el apellido o apellidos solicitados correspondieren a quien tuviere adoptado, prohijado o acogido de hecho al interesado, siempre que aquél, o por haber fallecido, sus herederos, den su consentimiento al cambio. En todo caso se requiere que, por sí a sus representantes legales, asientan al cambio el cónyuge y descendientes del titular del apellido.”*

apreciare con posteridad a la autorización del cambio la existencia de simulación o fraude por parte del solicitante.”

En atenció a aquest article, observem varies premisses: a) d'una banda, s'estableix que no caldrà que reuneixin els requisits anteriorment exposats quan es pretengui canviar o modificar un cognom contrari a la dignitat o causi greus inconvenients. A més tampoc caldrà reunir-los quan el que es vulgui sigui evitar la desaparició d'un cognom espanyol.

Com a mostra hem d'exposar la Sentencia 629/2021 de 27 de setembre de 2021 del TS, on s'autoritza a un pare a traspassar a la seva filla l'unió dels seus dos cognoms, formant un primer cognom compost: Rodriguez-Vacelar. Ja que aquest cognom només el portaven 20 persones i gaudeix d'un llinatge de més de 300 anys: *“(…) Los cambios de apellidos se pueden llevar a efecto, como resulta de los preceptos antes reseñados, a través de su agregación a otro. Agregar es acto de unir, juntar o anexar. Esta posibilidad es poco propicia en los casos de cambios de apellidos indecorosos o deshonorosos, si se pretende evitar el carácter pernicioso, que dichos nombres familiares tienen para las personas que los ostentan y se identifican con ellos en el tráfico jurídico, en tanto en cuanto a través su anexión a otro conservan sus características afrentosas, causantes de la vergüenza o deshonor, que justifica la pretensión del cambio. Sin embargo, la agregación es un mecanismo normativo más idóneo y previsto sin salvedades, para la finalidad pretendida de la conservación de un apellido en riesgo de desaparecer, aun cuando sea cierto que un apellido compuesto no es idéntico a uno individual; no obstante de tal forma se puede conservar en el tráfico jurídico identificativo.(…) no está prohibido por el ordenamiento jurídico, sino expresamente contemplado, ni es contrario a derecho, la opción normativa de llevar a efecto tal cambio mediante la agregación de apellidos de la forma interesada por los actores, al amparo de los precitados preceptos de la LRC”*

b) Per la seva part, ídem es fa esment a les circumstancies excepcionals, on encara que no es reuneixin les exigències legals per al canvi de cognoms, aquests es podran autoritzar a través del canvi per Real Decret a proposta del Ministeri de Justícia, amb audiència del Consell d'Estat.

c) Altrament, en aquest precepte també es contemplen els casos de violència de gènere, les quals podran accedir al canvi per Ordre del Ministeri de Justícia -sense donar-li publicitat-, a condició que s'acrediti que ha obtingut alguna mesura cautelar de protecció judicial. A més, també es contempla la possibilitat d'accedir al canvi de cognoms de la mateixa manera en qualsevol supòsit on la urgència de la situació així ho requereixi. Pel que fa a la ordre Ministerial

d) Per acabar, aquest article 208 manifesta que en tots els casos poden ser objecte d'oposició, per qualsevol motiu raonable. De la mateixa manera, aquest article s'entén de manera independent de l'exercici de les accions que puguin procedir una vegada acceptada l'autorització del canvi, en particular, si s'aprecia amb posterioritat a l'autorització del canvi l'existència de frau o simulació per part del sol·licitant. Segons la sentència mencionada anteriorment,¹⁶⁵ hem d'entendre com a frau de llei:

"(...) que el fraude de ley, es sinónimo de daño o perjuicio conseguido mediante un medio o mecanismo utilizado a tal fin, valiendo tanto como subterfugio o ardid, con infracción de deberes jurídicos generales que se imponen a las personas, e implica, en el fondo, un acto "contra legem", por eludir las reglas del derecho, pero sin un enfrentamiento frontal sino, al revés, buscando unas aparentes normas de cobertura o una cobertura indirecta, respetando la letra de la norma, pero infringiendo su espíritu, de forma que el "fraus alterius o fraus homini" implica, con carácter general, un "fraus legis", que requiere como elemento esencial, una serie de actos que, pese a su apariencia de legalidad, violen el contenido ético de los preceptos en que se amparan, ya se tenga o no conciencia de burlar la ley, como, con reiteración ha declarado el Tribunal Supremo en Sentencias de 6 de febrero de 1957, 13 de junio de 1959, 1 de abril de 1965, 2 de mayo de 1984, 1 de febrero de 1990, 20 de junio de 1991 y 17 de marzo de 1992; con lo que se ha de ver si concurre o se halla ausente el presupuesto del denunciado fraude, que no es otro que el logro de un resultado prohibido por el ordenamiento jurídico (...)" (S. 29-7-96)".

Des de la meua visió, dins d'aquests supòsits de canvi de cognoms o identitat en circumstàncies excepcionals, hi tindria cabuda la possibilitat del canvi d'identitat dels testimonis i perits els quals es troben dins un procés penal,¹⁶⁶ ja que es complirien situacions tant d'urgència com de seguretat. Aquesta possibilitat es contempla, a l'article 3.2 de la *Llei Orgànica 19/1994, de 23 de desembre, de protecció de testimonis i perits en causes criminals*, encarregant-se de trobar un equilibri entre els testimonis els quals se'ls ha de brindar protecció i els ciutadans acusats, els quals també se'ls han de respectar els seus drets.¹⁶⁷ Al cap i a la fi, la protecció de testimonis i pèrits és una matèria dotada de notable rellevància pràctica no només a Espanya, sinó també en els països del nostre entorn més pròxim. Així, per exemple, a Colòmbia fa temps que es va assumir com un fet

¹⁶⁵ STS (sala de lo civil) de 27 de setembre de 2021 [ECLI:ES:TS:2021:3628]

¹⁶⁶ Llei orgànica 19/1994, de 23 de desembre, de protecció de testimonis i pèrits en causes criminals, *Butlletí oficial de l'Estat*, núm.307, de 24 de desembre de 1994. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1994-28510>

¹⁶⁷ NAVARRO VILLANUEVA, C., "Protección a testigos y peritos", *Justicia: revista de derecho processal*, núm. 3-4, 2009, pp.87-118. Pàg. 118

quotidià la celebració de judicis penals amb testimonis, els quals la seva identitat es mantenia sota l'anonimat, darrere màscares i distorsions de veu.¹⁶⁸

Artículo 3.2.- *“A instancia del Ministerio Fiscal y para todo el proceso, o si, una vez finalizado éste, se mantuviera la circunstancia de peligro grave prevista en el artículo 1.2 de esta Ley¹⁶⁹, se brindará a los testigos y peritos, en su caso, protección policial. En casos excepcionales podrán facilitárseles documentos de una nueva identidad y medios económicos para cambiar su residencia o lugar de trabajo. Los testigos y peritos podrán solicitar ser conducidos a las dependencias judiciales, al lugar donde hubiere de practicarse alguna diligencia o a su domicilio en vehículos oficiales y durante el tiempo que permanezcan en dichas dependencias se les facilitará un local reservado para su exclusivo uso, convenientemente custodiado.*

Per culminar aquest capítol, en un primer terme, m'agradaria posar èmfasi, sobre la discrepància que exposa l'autora LINACERO DE LA FUENTE,¹⁷⁰ referent als articles 109.3 del CC i l'article 57 LRC, els quals versen sobre l'edat mínima per poder efectuar el canvi de cognoms.¹⁷¹ D'una banda, el primer precepte conclou com a edat mínima els 18 anys, contradient el que manté la segona disposició on s'estableix que l'edat mínima són els 16 anys. Al parer meu, seria d'aplicació el principi d'especialitat normativa (*lex specialis derogat legi generali*), que ha estat catalogat per la nostra jurisprudència com un principi general del dret¹⁷². Llavors, l'article 57 LRC s'imposaria sobre el 109.3 CC, fet que tampoc és precipitat.

En segon terme, com a conclusió, m'agradaria compartir l'opinió de FERNÁNDEZ PÉREZ¹⁷³ on exposa les conseqüències de l'alteració o canvi de cognoms:

“Pensamos nosotros que el cambio de apellidos, máxime si se quiere ejercer dicho derecho, entrada ya la edad adulta supone ciertamente un grave inconveniente. En apariencia es fácil y cómodo: se presenta el interesado ante el Encargado del Registro y expresa su voluntad de cambio, con lo que el mismo se inscribe en dicho Organismo. Pero la praxis es bastante más compleja: hay que documentar

¹⁶⁸ Protección a testigos y peritos. Pàg. 90. Op.cit.

¹⁶⁹ L'article 1.2 de la llei orgànica 19/1994, de 23 de desembre, de protecció de testimonis i pèrits en causes criminals: “2. Para que sean de aplicación las disposiciones de la presente Ley será necesario que la autoridad judicial aprecie racionalmente un peligro grave para la persona, libertad o bienes de quien pretenda ampararse en ella, su cónyuge o persona a quien se halle ligado por análoga relación de afectividad o sus ascendientes, descendientes o hermanos.”

¹⁷⁰ “Derecho de la persona y de las relaciones familiares”. Pàg. 278. Op.Cit.

¹⁷¹ “Derecho de la persona y de las relaciones familiares”. Pàg.279-280 . Op.Cit.

¹⁷² TARDÍO PATO, J. A., “el principio de especialidad normativa (lex specialis) y sus aplicaciones jurisprudenciales”, *Revista de administración pública*, N° 162, 2003. Pp. 189-225. Pàg. 189.

¹⁷³ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado”. Pàg. 409-410. Op.cit.

tal cambio ante, por ejemplo, las autoridades académicas, el colegio profesional en su caso, las autoridades administrativas y gubernativas nacionales (Policía, Hacienda, Tráfico), las laborales (Seguridad Social), las locales y autonómicas (IBI y otros impuestos) y otros organismos diversos, como, por ejemplo, la Oficina del censo electoral. Tampoco hay que olvidar la esfera personal (trabajo, entidades financieras, clubes deportivos o de otro tipo, licencias para realización de actividades deportivas o de ocio, etc.) y familiar (hermanos, o hijos, con distinto apellido, la insatisfacción más o menos manifestada del progenitor que ve pospuesto su apellido, etc.). Pese a todo ello, creemos que la voluntad del interesado es prioritaria en un asunto tan personal e íntimo, aunque nunca deberá prevalecer en materia de orden público. En definitiva, si alguien desea cambiar el orden de sus apellidos (incluso, alterando el que los padres hubieran establecido previamente) puede libremente hacerlo si está dispuesto a soportar todos los inconvenientes antes expuestos; si se nos permite la licencia de acudir al refranero popular, diremos que: “en el pecado lleva la penitencia”. Con todo, si le resultasen insalvables tales inconvenientes, siempre le quedará la opción de solicitar el retorno al orden primitivo, mediante expediente ante el Ministerio de Justicia.”

CAPÍTOL 5: DRET A POSAR UN NOM ESTRANGER

SUMARI: 1. Règim jurídic general dels noms i cognoms de les persones estrangeres 2. Nom de les persones estrangeres 3. Cognoms de les persones estrangeres 2.1. Règim aplicable als estrangers nacionalitzats els quals ostenten només la nacionalitat espanyola 2.2. Règim aplicable als ciutadans comunitaris, plurinacionals espanyols 2.3. supòsits d'interès especial a) Cognoms els quals tenen diferents terminacions depenent del sexe b) Països on la dona pren el cognoms del marit c) Menors estrangers d) Reconeixement de la designació legal dels espanyols nascuts en un altre estat membre

Durant els últims anys, a Espanya, s'ha experimentat un increment molt important del nombre d'estrangers els quals adquireixen la nacionalitat espanyola. Per tal causa, neixen la majoria dels conflictes de Dret Internacional Privat, principalment la majoria dels problemes que s'originen els trobem en l'àmbit del Dret registral, normalment, amb motiu de la inscripció que s'origina, a conseqüència d'haver adquirit aquesta nacionalitat.¹⁷⁴

1. Règim jurídic general dels noms i cognoms de les persones estrangeres

Actualment, cada Estat regula de forma exclusiva els assumptes relacionats amb la determinació del nom i dels cognoms dels seus ciutadans, ja que no existeix cap mena de normativa internacional o Tractat internacional sobre aquest àmbit. Tots els sistemes jurídics atribueixen als seus ciutadans un cognom en funció de la seva filiació en el moment de la inscripció del naixement, però hem de tenir en compte que no tots els ordenaments jurídics contempnen la transmissió de dos cognoms -com és el cas d'Espanya, ja que per una raó d'ordre públic regeix la duplicitat dels cognoms- sinó que n'hi ha d'altres que només contempnen la transmissió de pares a fills només d'un cognom -com és el cas -Itàlia, Bèlgica, Colòmbia, Irlanda, Xina...-.¹⁷⁵

És d'especial interès, però tenir en compte que el dret al nom de les persones físiques s'ha convertit en un tema molt interessant en l'àmbit europeu. Tot i tractar-se d'una matèria on els estats membres gaudeixen d'una competència exclusiva, és una matèria que es pot englobar dins l'àmbit del dret de la UE, ja

---

¹⁷⁴ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados. Pàg. 4 Op.Cit.

¹⁷⁵ ESTÉVEZ LÓPEZ, M. *Ley aplicable al nombre y apellidos en Derecho Internacional Privado español*, Treball de fi de grau, Universidad pontificia, Madrid, 2019. Pàg. 18. Disponible: <https://repositorio.comillas.edu/rest/bitstreams/271701/retrieve> (Data de consulta 16.03.2023)

que està vinculada de manera estreta i indirecte amb la ciutadania europea i les llibertats comunitàries.¹⁷⁶ El cert és que en el panorama europeu mai s'ha produït una harmonització sobre el dret privat -on té cabuda el dret al nom-, pel fet que existeix una diversitat legislativa d'aquelles matèries que estan especialment unides a la configuració social de cada Estat, consegüentment el nom seria una competència exclusiva.¹⁷⁷ No obstant això, el que si és cert, és que lentament s'ha avançat pel que fa al seu tractament i per la influència que té sobre els drets fonamentals, i els drets de la personalitat.¹⁷⁸ En altres paraules, s'ha donat una gran llibertat al Dret intern de cada Estat per regular el dret al nom, però sense prescindir del principi d'igualtat, configurat com un principi central i considerat com un dret fonamental dels ciutadans europeus.¹⁷⁹

Ara bé, si ens fixem en la legislació Espanyola, concretament en l'article 9 LRC, que aquest disposa:

“En el Registro Civil constarán los hechos y actos inscribibles que afectan a los españoles y los referidos a extranjeros, acaecidos en territorio español.”

Així doncs, hem de tenir en compte que el Registre civil ho és respecte de les persones amb nacionalitat espanyola. En conseqüència, només hi constaran aquells fets i actes que afectin els espanyols, ja sigui els que tinguin lloc dins d'Espanya o bé que transcorrin a l'estranger.¹⁸⁰ Respecte d'aquests últims, la seva inscripció es practicarà a l'Oficina Consular de la circumscripció corresponent.¹⁸¹ Tot i això, aquests no són els únics fets inscriptibles, ja que

---

¹⁷⁶ MAGALLÓN ELÓSEGUI, N., “La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos”, REDI, vol. LXII 2, 2010, 149-164.

¹⁷⁷ PÉREZ DE NANCLARES, J.M, *La falta de competencia de la UE para elaborar un código civil europeo: sobre los límites a la armonización en materia de Derecho civil*, Colex, Madrid, 2003. Pàg. 137.

¹⁷⁸ ¹⁷⁹ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.530. Op.cit.

¹⁸⁰ Dret civil: part general i dret de la persona. Pàg. 231. Op.cit.

¹⁸¹ L'article 10 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, disposa: “Reglas de competencia: 1. La solicitud de inscripción y la práctica de la misma se podrán efectuar en cualquiera de las Oficinas Generales del Registro Civil con independencia del lugar en el que se produzcan los hechos o actos inscribibles. Si se producen en el extranjero, la inscripción se solicitará y, en su caso, se practicará en la Oficina Consular de la circunscripción correspondiente. En este último caso, la inscripción también se podrá solicitar y practicar en cualquiera de las Oficinas Generales. 2. Los ciudadanos podrán solicitar en cualquiera de las Oficinas del Registro Civil o por medios electrónicos el acceso a la información contenida en el mismo a través de los medios de publicidad previstos en esta Ley.”

també hi podem trobar aquells actes que hagin tingut lloc al territori espanyol, o els que afectin tant a espanyols com a estrangers.¹⁸²

Per acabar, hem de tenir en consideració que en l'actualitat Espanya està vinculada per una sèrie de Convenis Internacionals en matèria de nom i cognoms. La responsable de totes aquestes normatives és la Comissió Internacional de l'Estat Civil (CIEC), on Espanya és membre i la qual ha donat lloc a l'elaboració de diferents convenis relatius al nom i cognoms com són: el Conveni relatiu al canvi de nom i cognoms, elaborat a Istanbul, el 4 de setembre de 1985;¹⁸³ el conveni referent a l'expedició d'un certificat de diversitat dels cognoms, escrit a la Haia el 8 de setembre de 1982¹⁸⁴ i el conveni número 19 de la Comissió Internacional de l'Estat Civil respecte la Llei aplicable als noms i cognoms, de Munic, en data del 5 de setembre de 1980.¹⁸⁵

1. Nom de les persones estrangeres

Envers l'acceptació dels noms propis de les persones estrangeres o bé la voluntat d'imposar a un nadó un nom estranger, hem de considerar que aquests es regiran per les mateixes disposicions ja esmentades referents als articles 50, 51 LRC i 192 RRC.

Per posar un exemple, el nom de Lenin és molt habitual als Països llatinoamericans. Com ja hem vist anteriorment, aquest nom no és acceptat al nostre país ja que pot dificultar la identificació. En conseqüència, si en Lenin Álvarez Montoya, nacional xilè, adquireix la nacionalitat espanyola, s'hauria de canviar el nom per un altra d'admissible en el nostre ordenament per tal de poder fer efectiva la seva inscripció.¹⁸⁶

---

¹⁸² El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.531. Op.cit.

¹⁸³ Instrument de Adhesió d'Espanya al Conveni relatiu als canvis de cognoms i noms, fet a Istanbul de 4 de setembre de 1958. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 15, de 18 de gener de 1977.

¹⁸⁴ Instrument de ratificació del Conveni relatiu a l'expedició d'un certificat de diversitat de cognoms, fet a la Haia el 8 de setembre de 1982. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 15, de 8 de setembre de 1982.

¹⁸⁵ Instrument de ratificació del Conveni número 19, de la Comissió Internacional de l'Estat Civil (CIEC), relatiu a la Llei aplicable als noms i cognoms, fet a Munic el 5 de setembre de 1980. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 303, de 19 desembre de 1989.

¹⁸⁶ CANARIASAHORA, (05/07/2007), "Los extranjeros nacionalizados deberán tener dos apellidos". Disponible a:
https://www.eldiario.es/canariasahora/sociedad/extranjeros-nacionalizados-espana-deberan-apellidos_1_4801485.html

2. Cognoms de les persones estrangeres

Abans de començar hem de posar èmfasi a la Instrucció de la DGRN, de 23 de maig del 2007 ¹⁸⁷, la qual s'ocupa de clarificar la inscripció dels cognoms tant dels estrangers nacionalitzats espanyols com dels espanyols plurinacionals, abordant els requisits de fons necessaris per realitzar les inscripcions. ¹⁸⁸El principal objectiu d'aquesta és evitar inscripcions o a expedició de certificacions per part d'alguns registres civils en les quals només compti un cognom. Aquesta instrucció va ser el resultat de dos factors: un primer referent a l'increment del nombre d'estrangers que adquirien la nacionalitat espanyola, que va comportar una profusió de la pràctica de la DGRN, consistent en l'aplicació de la llei nacional pel que fa a la inscripció del naixement de ciutadans estrangers nacionalitzats. El segon, provocat per la decisió del TJUE en l'assumpte *García Avello*¹⁸⁹, el qual aborda la inscripció dels cognoms de ciutadans plurinacionals comunitaris, que va afavorir l'aclariment determinats aspectes sobre l'adequació del sistema espanyol. ¹⁹⁰

Els cognoms juntament amb els noms, com ja hem tractat anteriorment, tenen la principal finalitat d'identificar a les persones. En els casos que tractarem a continuació respecte de les persones estrangeres hem de distingir de les normes generals, aquelles normes específiques aplicables a les persones a les persones estrangeres. Dividirem aquest apartat en tres epígrafs, el primer on explicarem el règim aplicable als estrangers nacionalitzats, el segon on tractarem al règim referent als estrangers comunitaris i per finalitzar tractarem alguns supòsits d'interès.

2.1. Règim aplicable als estrangers nacionalitzats els quals ostenten només la nacionalitat espanyola

En aquest epígraf ens centrarem a parlar sobre règim que s'aplica les persones estrangeres les quals han obtingut la nacionalitat espanyola, però alhora han renunciat a la seva nacionalitat anterior, ostentant d'aquesta manera una sola

---

¹⁸⁷ Instrucció de 23 de maig de 2007, de la Direcció General dels Registres y del Notariat, sobre els cognoms dels estrangers nacionalitzats espanyols y la seva consignació en el Registre Civil espanyol. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 159, de 4 de juliol de 2007.

¹⁸⁸ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados. Pàg. 5. Op.Cit.

¹⁸⁹ STJUE de 2 d'octubre de 2003, assumpte C-148/2, "García Avello". [ECLI:EU:C:2003:539].

¹⁹⁰ "La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàg. 149. Op.cit.

nacionalitat. Per començar tractarem la possibilitat de conservació dels cognoms per part dels estrangers nacionalitzats, regulada als articles 56 LRC i 199 RRC. Aquests per poder mantenir els cognoms d'origen han de respectar l'ordre públic espanyol, que com sabem està format per dos principis: el primer, referent a la duplicitat dels cognoms i el segon referit a la intangibilitat de les línies. Altrament, aquest precepte estableix que per poder-los conservar s'ha de fer la corresponent declaració, dins d'un termini màxim de dos mesos des de l'adquisició de la nacionalitat, en el cas dels majors d'edat; i pels menors d'edat, dins el mateix termini des de la majoria d'edat.¹⁹¹ En conseqüència, les autoritats espanyoles de manera excepcional podran no reconèixer els cognoms d'un subjecte, quan es cregui que aquests vulneren els fonaments jurídics bàsics de la societat espanyola.¹⁹²

Com a mostra, trobem Resolució de la DGRN de 3 de desembre de 2019 (18^a) la qual tracta sobre una estrangera nacionalitzada espanyola, la qual la DGRN li denega la conservació dels cognoms per el següent motiu: *“La interesada, brasileña de origen que obtuvo la nacionalidad española por residencia, solicitó la conservación de los apellidos que tiene atribuidos según su ley personal brasileña, de manera que el segundo no es el personal de la madre sino el que esta adquirió por matrimonio con el padre. La encargada denegó la pretensión considerando que contraviene las normas españolas en la materia y contra esa decisión se presentó el recurso estudiado. (...). En consecuencia, los apellidos que corresponden a la interesada de acuerdo con el sistema español son, a su elección, F. d. O. o bien D. O. F. (...) En este caso, la interesada expresó desde el principio su voluntad de acogerse a dicha posibilidad, pero hay que tener en cuenta, en relación con el mencionado artículo, la regla general que establece la excepción en la aplicación de la ley extranjera cuando esta resulte contraria al orden público internacional español (art. 12.3 CC). Esta excepción la ha aplicado este centro directivo, al menos, en relación con dos principios jurídicos rectores de nuestro ordenamiento en materia de apellidos: el principio de la duplicidad de apellidos de los españoles -a salvo de lo que para los binacionales españoles comunitarios resulta de la aplicación del derecho comunitario- y el principio de la infungibilidad de las líneas cuando existí filiación paterna y materna, lo que significa que resulta contraria a nuestro orden público la transmisión exclusiva de los dos apellidos por una sola de las líneas. La recurrente no puede beneficiarse de la excepción prevista en el aludido precepto reglamentario por cuanto su filiación está determinada por ambas líneas, por lo que no es posible que los dos apellidos que corresponde atribuir provengan únicamente de la línea paterna.”*

Altrament, tenim la Resolució de 3 de desembre de 2019 (19^a), versa d'un cas on la interessada demana conservar els seus cognoms en el termini establert però,

¹⁹¹ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados. Pàg. Op.5 Cit.

¹⁹² Ley aplicable al nombre y apellidos en Derecho Internacional Privado español. Pàg. 46-47.Op.cit.

finalment no és possible, ja que aquests van en contra de l'ordre públic, aquesta ho defensa de la següent manera: *“1. Una vez dictada resolución de concesión de la nacionalidad española por residencia el 17 de octubre de 2016, compareció en el Registro Civil de Pamplona el 17 de noviembre siguiente la Sra. S. P., mayor de edad y de nacionalidad rusa, para completar los trámites de adquisición de la nacionalidad española. En el acta de comparecencia, la interesada solicitó la atribución, en su inscripción de nacimiento en España, de los apellidos P. Y. Consta en el expediente la resolución de concesión de la nacionalidad española por la Dirección General de los Registros y del Notariado. (...)Notificada la resolución, se presentó recurso ante la Dirección General de los Registros y del Notariado insistiendo la recurrente en su petición y alegando que en su país de origen tiene atribuido legalmente el apellido P., que es el que usa habitualmente, y que los dos solicitados le pertenecen legítimamente, el primero porque lo tiene atribuido desde que se casó en 2010 con un ciudadano español, y el segundo porque es el de sus progenitores. (...)En consecuencia, de los datos de filiación consignados en la inscripción practicada en España (no consta en el expediente la certificación de nacimiento rusa) se desprende que los apellidos que corresponden a la interesada según el sistema español son los que actualmente tiene atribuidos, Y. Y. (...) En este caso, la petición ha sido planteada desde el mismo momento de la comparecencia para completar los trámites de adquisición de la nacionalidad, pero hay que tener en cuenta, en relación con el mencionado artículo, la regla general que establece la excepción en la aplicación de la ley extranjera cuando esta resulte contraria al orden público internacional español (art. 12.3 CC). (...) al menos, en relación con dos principios jurídicos rectores de nuestro ordenamiento en materia de apellidos: el principio de la duplicidad de apellidos de los españoles -a salvo de lo que para los binacionales españoles comunitarios resulta de la aplicación del derecho comunitario- y el principio de la infungibilidad de las líneas cuando existe filiación paterna y materna, lo que significa que resulta contraria a nuestro orden público la transmisión exclusiva de los dos apellidos por una sola de las líneas. La recurrente no puede beneficiarse de la excepción prevista en el aludido precepto reglamentario por cuanto este permite al nacionalizado conservar “los apellidos” (en plural) que ostente en forma distinta de la legal en España. Pero, conforme a la ley rusa, la interesada era identificada con un solo apellido y el artículo 199 RRC no puede interpretarse en el sentido de permitir la “conservación” de unos apellidos que no son los que le corresponden legalmente según su nacionalidad de origen, sino que constituyen un híbrido del sistema extranjero y el español.”*

Amb relació a la inscripció del naixement d'una persona estrangera amb filiació determinada, hem de considerar la Instrucció de la DGRN de 23 de maig de 2007, ja que en la seva primera directriu ens estableix els criteris per la determinació dels cognoms dels estrangers nacionalitzats, alhora que els

diferència de les inscripcions realitzades mitjançant resolució judicial.¹⁹³ Així doncs, per la determinació dels cognoms dels estrangers nacionalitzats aquesta es regeix per l'establert en l'article 1 del Conveni de Munic de 1980.¹⁹⁴ Aquest disposa, que la llei aplicable en aquests supòsits és la llei nacional, ergo la llei Espanyola.¹⁹⁵

" 1.º Para el extranjero con filiación determinada que adquiere la nacionalidad española han de consignarse, en principio, en su inscripción de nacimiento en el Registro Civil español los apellidos fijados por tal filiación, según las leyes españolas, que se sobreponen a los usados de hecho (cfr. artículo 213, regla 1.ª, RRC). Por esto ha de reflejarse en la inscripción de nacimiento dichos apellidos, primero del padre y primero de los personales de la madre, aunque sea extranjera (cfr. artículo 194 RRC), según resulten de la certificación extranjera de nacimiento acompañada. En caso de que la filiación no determine otros apellidos, o cuando resulte imposible acreditar la identidad de los progenitores del interesado, se mantendrán los apellidos que viniere usando. En ambos casos, si el interesado sólo ostentaba o usaba un apellido, éste se duplicará a fin de cumplir la exigencia legal de duplicidad de apellidos (cfr. artículo 55-V LRC)."

En síntesi, criteris per la determinació dels cognoms dels estrangers nacionalitzats serien: 1) El primer referent a la preferència dels cognoms resultants de la seva filiació segons les lleis espanyoles, sobre els cognoms que eren usats anteriorment. 2) El segon, relacionat a aquelles situacions on la filiació no determini uns cognoms diferents o quan sigui impossible acreditar la identitat dels progenitors, es conservaran els cognoms que aquest utilitzava. 3) El tercer, es l'encarregat d'englobar els dos casos anteriors disposant que si l'interessat només feia ús d'un cognom, aquest serà duplicat per tal de complir amb el principi referent a la duplicitat dels cognoms.

Altrament, l'article 213 RRC engloba tres pressupòsits: el primer referent a la inscripció dels estrangers nascuts els quals adquireixen la nacionalitat espanyola, un segon relatiu als estrangers nascuts però no inscrits dins del termini, i un tercer per aquells estrangers inscrits però sense nom o cognoms. Per aquests tres, s'estableixen dues regles específiques: 1) en un primer terme,

---

¹⁹³ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados. Pàg. Op.6-7 Cit.

¹⁹⁴ Instrument de ratificació del Conveni número 19, de la Comisió Internacional del Estado Civil (CIEC), relativo a la Llei aplicable a los noms y els congoms, fet a Munich el 5 de septiembre de 1980, en el seu article 1 exposa: "1. Los nombres y apellidos de una persona se determinarán por la ley del Estado del cual dicha persona sea nacional. Sólo a este efecto, las situaciones de que dependan los nombres y apellidos se apreciarán según la ley de dicho Estado. 2. En caso de cambio de nacionalidad. se aplicará la ley del Estado de la nueva nacionalidad."

¹⁹⁵ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàg. 153. Op.cit.

es disposa que es mantindrà el nom sempre que la filiació no en determini d'altres, així com de la mateixa manera, es mantindran els cognoms utilitzats anteriorment encara que no fossin d'ús habitual. 2) En segon lloc, s'estipula que podran ser completats o canviats quan infringeixin les normes establertes. De fet, es concreta que el canvi o la imposició es realitzarà seguint les normes. Finalment, aquest article s'encarrega de regular la situació dels estrangers abandonats, els quals si ells ho desitgen, se'ls respectaran els noms i cognoms d'ús corrent indicats.

Artículo 213.-“ Para el que adquiera la nacionalidad, el nacido no inscrito en plazo o el inscrito sin nombre o apellidos, rigen las siguientes reglas: 1.ª Se mantendrá el nombre y, cuando la filiación no determine otros, los apellidos que viniera usando, aunque no fueren, uno u otros, de uso corriente. 2.ª Serán completados o cambiados en cuanto infrinjan las demás normas establecidas. El cambio o imposición se efectuará conforme a las reglas del artículo anterior, y tratándose de abandonados o expósitos, en cuanto éstas lo consientan, se respetarán los nombres y apellidos de uso corriente indicados en escrito hallado con ellos.”

Per tot el que ha estat establert anteriorment, podem concloure que, en el moment en el qual un estranger adquireix a nacionalitat espanyola, els noms i cognoms es regiran per la nova llei nacional del subjecte, de manera que s'administraran per la llei espanyola. Ergo podem establir que l'adquisició de la nacionalitat comporta de manera automàtica una adequació del nom de l'estranger nacionalitzat a la seva nova llei personal. Concretament, els cognoms quedaran subjectes als criteris dels articles 54 LRC i 192 RRC, així com de la mateixa manera quedarà subjecte al règim dels cognoms vigents al nostre ordenament, en els aspectes relatius al número i l'ordre d'aquests.

Com a mostra citarem la Resolució de la DGRN de 30 de setembre de 2020 (49^a), la qual disposa: *“Para el que adquiere la nacionalidad española y su filiación está determinada, deben consignarse los apellidos fijados por tal filiación según resulten de la certificación extranjera de nacimiento. No obstante, conservará los apellidos que ostente en forma distinta de la legal siempre que así lo declare en el acto de adquirirla o en los dos meses siguientes (art. 199 RRC). (...) Los promotores interpusieron recurso contra la calificación realizada alegando que la hermana mayor de la interesada, con idéntica filiación, fue inscrita en el Registro Civil español con los apellidos en la forma solicitada tras la adquisición de la nacionalidad española por residencia el 29 de abril de 2015. Adjuntaban certificado del Consulado General de la República de Filipinas según el cual, el primer apellido de la hermana de la interesada (el materno) es Ba. y el segundo apellido (paterno) Br., conforme a la legislación filipina en materia de apellidos. Respecto de la homopatrimonia entre hermanos del mismo vínculo que los promotores invocan, solamente rige para los hermanos de igual filiación durante su minoría de edad, lo que no sucede en el presente caso, en que la hermana de*

la menor interesada había alcanzado la mayoría de edad en el momento de la inscripción marginal de la opción a la nacionalidad española de la menor interesada. Además, el cambio pretendido para la segunda de los hijos con el objetivo de que las hermanas de igual filiación ostenten los mismos apellidos solo podría haberse obtenido solicitando el cambio de apellidos de la inscrita en primer lugar, de cuya inscripción de nacimiento se desprende que le fueron impuestos con infracción de normas (cfr. arts. 109 CC; 59.2º LRC; 194 y 209.2º RRC). V. No obstante lo anterior, cabe indicar que cuando el interesado está inscrito en otro registro civil extranjero con diferentes apellidos, la legislación española admite que este hecho, que afecta al estado civil de un español según una ley extranjera, pueda ser objeto de anotación registral conforme al artículo 38.3 LRC, si bien no hay que olvidar que el valor de dicha anotación es simplemente informativo. Además, se podría solicitar que, en aplicación de lo previsto en el artículo 137, regla 1ª, RRC, junto al nombre y apellidos oficiales, consten los apellidos usados habitualmente.”

Tot i que per tot el que hem mencionat ens faci una sensació de protecció dels cognoms cap als qui adquireixen la nacionalitat espanyola. Certament, si ho analitzem amb deteniment, per la inscripció d'un estranger nacionalitzat és necessària la transcripció de la certificació estrangera del lloc de naixement de l'interessat, els quals es tracten de supòsits legals problemàtics. Segons l'article 194 RRC, aquesta, té la finalitat d'establir quin és el cognom del pare i la de la mare, per tal d'adequar-los a la legislació espanyola.¹⁹⁶

Finalment, podem deduir que l'única manera d'evitar el canvi forçós dels cognoms és mitjançant l'article 199 del RRC, el qual permet prèvia declaració de l'interessat conservar els cognoms d'una forma diferent de la legal, posant com a única condició que aquests no contradiguin l'ordre públic. Tot això, es troba contemplat en el tercer principi de la Instrucció de la DGRN:

“El principio de la duplicidad de apellidos de los españoles. Hay que recordar que es doctrina constante de este Centro Directivo que, en todo caso, han de consignarse dos apellidos de acuerdo con el sistema español de identificación de las personas (cfr. arts. 53 y 55 LRC y 194 RRC), porque el extranjero, al adquirir la nacionalidad española, queda sujeto desde entonces a esta legislación que es la que ha de regular su estado civil (cfr. artículo 9.1 Cc), sin que esta norma pueda excepcionarse por la vía de la aplicación del mecanismo previsto en el artículo 199 del Reglamento del Registro Civil toda vez que hay que estimar que el principio de que cada español ha de ser designado legalmente por dos apellidos es un principio de orden público que afecta directamente a la organización social y que

---

¹⁹⁶ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàgs. 151-152. Op.cit.

no es susceptible de variación alguna –a salvo de lo que para los binacionales españoles-comunitarios resulta del Derecho comunitario a que se refiere la directriz segunda de esta Instrucción –, so pena de consagrar un privilegio para determinada categoría de españoles que atentaría, al carecer de justificación objetiva suficiente, al principio constitucional de igualdad de todos los españoles ante la Ley (vid. Resoluciones de 7 de octubre de 1991, 29-1.ª de noviembre de 1995 y 4 de mayo de 2002). Por ello, aunque el artículo 199 del Reglamento del Registro Civil obedezca a la finalidad de evitar a quienes adquieren la nacionalidad española eventuales perjuicios en su identificación al quedar sujetos al régimen español sobre apellidos, no puede interpretarse en el sentido de permitir la conservación de un solo apellidos. El precepto faculta al extranjero naturalizado español para mantener, si así lo solicita en determinado plazo, «los apellidos» (en plural) que ostente de forma distinta de la legal española. Otra interpretación, además de vulnerar la letra del artículo, iría en contra de las normas legales sobre imposición de los apellidos. b) El principio de la infungibilidad de las líneas. Nuestra legislación de apellidos está basada, además de en la regla de la duplicidad de apellidos, en el principio concurrente de duplicidad de líneas, con arreglo al denominado principio de infungibilidad de las líneas paterna y materna, en caso de determinación bilateral de la filiación por ambas líneas, principio que no se exceptiona ni siquiera en el ámbito de los expedientes registrales de cambio de apellidos de la competencia de este Ministerio de Justicia (vid. artículo 59 n.º 3 LRC), por lo cual resulta contrario a nuestro orden público la transmisión exclusiva de los dos apellidos por una sola de las líneas, sea la paterna o la materna (cfr. Resolución de 23-4.ª de mayo de 2007). 5.º Por otra parte, el citado artículo 199 del Reglamento del Registro Civil que, como se ha indicado, permite al extranjero que adquiere la nacionalidad española conservar los apellidos que le venían identificando según su anterior estatuto personal, no es aplicable a los casos que no se refieren en rigor a un ciudadano extranjero que se haya naturalizado español, sino a un español que ha consolidado la nacionalidad española por la vía del artículo 18 del Código civil (Resolución 23-4.ª febrero 2006).”

2.2. Règim aplicable als ciutadans comunitaris, plurinacionals espanyols

Aquells ciutadans els quals ostenten doble nacionalitat una d'elles l'espanyola i l'altre d'un estat membre de la UE, quan se sol·licita la inscripció dels cognoms per primera vegada a Espanya, s'acudeix a la llei espanyola per determinar-los, de fet, les autoritats espanyoles aplicaven l'article 9.9 CC. Aquesta és la llei espanyola¹⁹⁷ encarregada de regular els cognoms del subjecte, la qual estableix

---

¹⁹⁷ L'article 1 del Conveni, de Munich de 1980 disposa: “1. Los nombres y apellidos de una persona se determinarán por la ley del Estado del cual dicha persona sea nacional. Sólo a este efecto, las situaciones de que dependan los nombres y apellidos se apreciarán según la ley de dicho Estado. 2. En caso de cambio de nacionalidad, se aplicará la ley del Estado de la nueva nacionalidad.”

que han de ser dos cognoms i l'ordre dels quals podrà ser escollit lliurement pels progenitors del subjecte.¹⁹⁸

La Instrucció de 23 de maig de 2007 reconeix que la jurisprudència del TJUE impedeix que s'apliqui de forma sistemàtica l'article 9.9 CC per determinar els cognoms dels dobles nacionals, ja que aquesta que reafirma que s'ha de deixar als subjectes la llibertat per tirar la llei que desitgen que s'apliqui als noms i cognoms, amb l'objectiu de donar més pes a l'autonomia de la voluntat conflictual -limitada a les lleis nacionals- i consegüentment, permetre als afectats optar per la llei encara que aquesta no sigui la de la "nacionalitat més efectiva". Segons la DGRN, aquesta posició és en la qual s'empara l'ordenament espanyol, mitjançant els expedients registrals de canvi de cognoms, el que en conseqüència suposa -per tal de complir amb les exigències europees- que s'haurà de promoure una interpretació de les normes que regeixen els expedients per tal d'evitar denegacions contràries a les normes comunitàries europees.¹⁹⁹

Per exemple, la Sentència del TJUE de 2 d'octubre de 2003 en l'assumpte C-148/02²⁰⁰, va impedir la aplicació de forma sistemàtica del article 9 CC i que per tant, que s'imposessin al doble nacional espanyol i europeu els cognoms corresponents segons la llei espanyola. Defensant que s'havia de deixar als subjectes llibertat per escollir la llei estatal per la qual volien que es reguessin els seus noms i cognoms.

Amb relació a l'autonomia de la voluntat, des del meu punt de vista, i coincidint amb MAGALLÓN ELÓSEGUI,²⁰¹ una major autonomia de la voluntat s'asseguraria donant prioritat als cognoms establerts conforme a la llei de l'Estat que hagi escollit l'interessat en la primera inscripció.

La mateixa qüestió referent als cognoms dels nacionals de països membres, es va tornar a plantejar en forma de qüestió prejudicial davant del TJUE en la sentència de 14 d'octubre de 2008 en l'assumpte C-353/06 *Grunkin-Paul*²⁰²,

---

¹⁹⁸ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàgs.154-155 Op.cit.

¹⁹⁹ Resolució DGRN de 12 de desembre de 1995 i de 18 de febrer de 2002.

²⁰⁰ STJUE de 2 d'octubre de 2003, assumpte C-148/2, "García Avello". [ECLI:EU:C:2003:539].

²⁰¹ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàg.155. Op.cit.

²⁰² STJUE de 14 d'octubre de 2008, assumpte C-353/06, "Grunkin-Paul" [ECLI:EU:C:2008:559].

sobre la interpretació dels articles 12 i 18 TCE.²⁰³ Aquesta controvèrsia va sorgir davant la negativa d'Alemanya a inscriure al Registre els cognoms d'un nen de nacionalitat Alemanya el qual tenia residència a Dinamarca, de la mateixa manera que tenia els cognoms atribuïts seguint les disposicions d'aquest estat - on l'atribució dels cognoms es regeix per la residència del subjecte, a diferència d'Alemanya on s'atribueixen segons la llei personal-. La decisió de les autoritats alemanyes es basava en les seves disposicions les quals no permetien que el nen ostentés dos cognoms a la vegada provinents dels progenitors, cosa que si permetia Dinamarca.²⁰⁴ En aquest assumpte, el TJUE observa que l'obligació a tenir en l'estat membre del què és nacional un cognom diferent a l'assignat i registrat en un altre estat membre on s'ha nascut i on es resideix pot obstaculitzar l'exercici del dret a circular i residir lliurement en el territori dels estats membres. En atenció als motius mencionats, el TJUE va concloure que el dret dels ciutadans europeus a circular i residir lliurement en el territori dels estats membres s'oposa a que les autoritats alemanyes neguin el reconeixement del cognom tal com va ser determinat i inscrit a Dinamarca, perquè el fet d'estar identificat amb diferents cognoms en diferents estats de la UE pot obstaculitzar el dret a circular i residir en el territori dels estats membres. Finalment, hem de remarcar que aquest pronunciament del TJUE ha provocat que a Espanya s'hagi de reconèixer l'atribució dels cognoms espanyols a la llei d'altres països de la UE, sempre que no resulti contrària al nostre ordre públic internacional, ja que es reconeixerà la situació jurídica existent en un altre estat membre. Conseqüentment en el nostre territori existiran espanyols amb un sol cognom.²⁰⁵ No hem d'oblidar que normalment en els casos dels ciutadans de la UE, sempre s'ha actuat concedint sense dificultats, fins i tot en els casos dels subjectes els quals ostenten dues nacionalitats, l'autorització del canvi de cognoms.²⁰⁶

A mode d'exemple, hem de destacar la Resolució DGRN de 24 de maig de 2021, per la qual una vegada obtinguda la nacionalitat espanyola, es mantenen els cognoms que la persona tenia atribuïts seguint la seva llei personal portuguesa, ja que ella va sol·licitar el manteniment dels seus cognoms: *"Al extranjero con filiación determinada que adquiere la nacionalidad española se le han de consignar, en principio, en su inscripción de nacimiento en el Registro Civil"*

²⁰³ Ley aplicable al nombre y apellidos en Derecho Internacional Privado español. Pàg.35.Op.cit.

²⁰⁴ Ley aplicable al nombre y apellidos en Derecho Internacional Privado español. Pàgs.36-37 .Op.cit.

²⁰⁵ ORTIZ VIDAL , M.D., "El caso de Grunkin-Paul: Notas a la STJUE de 14 d'octubre de 2008", *Cuadernos de derecho transnacional*, vol.1. núm.1, 2009, pp.143-15. Pàgs. 147-148.

²⁰⁶ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàg.159. Op.cit.

español los apellidos fijados por tal filiación según las leyes españolas, que se sobre ponen a los usados de hecho (art. 213, regla 1.ª, RRC). Además, si la filiación está determinada por ambas líneas, el artículo 194 RRC establece la necesaria atribución al nacido —en el orden elegido por los progenitores de común acuerdo o por el propio interesado cuando se trata de inscribir a un mayor de edad— del primer apellido del padre y el primero de los personales de la madre, aunque sea extranjera. En consecuencia, es cierto que los apellidos que, en principio, correspondería atribuir a la interesada de acuerdo con el sistema español son los indicados en la providencia recurrida. Sin embargo, para evitar los posibles inconvenientes derivados de la atribución de unos apellidos distintos de los que la persona nacionalizada ostentaba según su estatuto personal anterior, además de otros mecanismos legales, el artículo 199 RRC permite la conservación de los anteriores siempre que así se declare en el momento de adquirir la nacionalidad o dentro de los dos meses siguientes a la adquisición o a la mayoría de edad. A estos requisitos se añade, según reiterada doctrina de la DGRN, el de que los apellidos pretendidos no resulten contrarios al orden público español, lo que en la práctica se traduce en la necesidad de atribuir dos apellidos (el mismo artículo 199 RRC se refiere a los apellidos) y en que estén representadas tanto la línea materna como la paterna (cfr. art. 53 LRC). Pues bien, es evidente que los apellidos originales de la recurrente cumplen todas las condiciones mencionadas y debió admitirse su petición desde el principio..."

Un altre exemple seria la Resolució de la DGRN de 12 de desembre de 2019 (7ª), que segueix la mateixa línia i defensa que els cognoms que la persona tenia atribuïts conforme el seu estatut personal no infringen els principis de duplicitat i intangibilitat de línies i per tant la DGRN opta per la conservació dels cognoms prèvia sol·licitud, en aquest cas dels representants legals del subjecte al tractar-se d'una menor.

En últim terme, el punt tercer de la Instrucció de la DGRN, incrementa notablement -tant pels estrangers nacionalitzats com pels plurinacionals- els impediments referents a la inscripció dels cognoms conforme a una llei estrangera, ja que s'afegeix l'al·lusió de l'ordre públic com una excepció, a l'eventual conservació dels cognoms conforme a les lleis estrangeres. Ergo, l'autonomia de la voluntat vindrà condicionada per aquest ordre públic, així com de la seva delimitació. Hem d'incidir en particular, en el fet que la duplicitat dels cognoms deixarà de ser una excepció d'ordre públic pels ciutadans plurinacionals, si aquests sol·liciten que el seu canvi de cognoms es regeixi per la llei de la seva altra nacionalitat.²⁰⁷

---

²⁰⁷ ²⁰⁸ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàg.156. Op.cit.

Resumidament, en els casos dels espanyols plurinacionals, l'ordre d'atribució dels cognoms es regirà per la llei espanyola. D'altra banda, si l'interessat està inscrit en un país estranger amb uns cognoms diferents, pot demanar l'anotació registral corresponent. Finalment, es decreta la incompatibilitat entre la facultat de conservar els cognoms anteriors a l'adquisició de la nacionalitat espanyola i l'exercici posterior de la facultat d'invertir el seu ordre. Des del meu arbitri, i compartint criteri amb MAGALLÓN ELÓSEGUI, l'adaptació de l'ordenament jurídic espanyol a la doctrina europea, duta a terme mitjançant aquesta Instrucció de la DGRN, gairebé no modifica el procediment emparat dels encarregats dels Registres Civils Espanyols, gairebé tot el contrari, ja que ha servit per donar suport a encara més l'actitud seguida per la majoria i corregir l'actitud d'aquells que no la seguien.²⁰⁸

2.3. Supòsits d'interès especial

Per acabar aquest capítol m'agradaria tractar sobre alguns supòsits d'interès, els quals són registralment problemàtics.

a) Cognoms els quals tenen diferents terminacions depenent del sexe

Hi ha països estrangers -per exemple Rússia, Bulgària, Bielorússia...- on els cognoms tenen terminacions diferents depenent del sexe del subjecte, a saber, el cognom tindrà una terminació femenina en aquells casos on l'ostenti una dona, i de la mateixa manera, quan es tracti d'un home el seu cognom tindrà una terminació masculina.

A manera d'exemple, si un nen té el cognom de Petrov, la seva germana tindrà el mateix cognom però amb la corresponent declinació femenina, És a dir, Petrova. Aquests països sovint també quan les dones es casen, aquestes adopten el cognom del seu marit, però en la declinació femenina, per exemple, la dona de Vladimir Putin, mentre estaven casats la dona es deia Lyudmila Aleksándrovna Putina²⁰⁹

---

²⁰⁹ MARTÍNEZ, J., (02/05/2021) “¿Petrov o Petrova? ¿Putin o Putina? Los problemas de los inmigrantes al pedir un apellido para sus hijos según el sexo”, 20 minutos, 2021. Disponible a: <https://www.20minutos.es/noticia/4677138/0/problemas-inmigrantes-registro-civil-apellidos-hijos-segun-sexo/> (Data de consulta: 14.02.2023)

En aquests casos s'ha de permetre la consignació de la variant -masculina o femenina-, en la seva inscripció de naixement, independentment del sexe del seu progenitor. Per aclarir l'actuació respecte a aquests casos, el Ministeri de Justícia va publicar la Resolució-Circular de la Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública, de 19 d'abril de 2021.²¹⁰ Aquesta establí un canvi de criteri interpretatiu de l'article 200 del RRC i fixava com a nova interpretació que, en aquells casos on els cognoms atribuïts a germans del mateix vincle admetin diferents terminacions -femenina i masculina- i els pares així ho decideixin, es podrà autoritzar l'adequació de la variant que correspongui en cada cas, atenent sempre del sexe dels menors. Ja que es considera que no implica un canvi de cognoms, sinó una petita modificació envers el cognom dels afectats:²¹¹

“(...) Por todo lo expuesto, este Centro Directivo considera que no puede mantenerse, actualmente, la negativa sistemática a variar la terminación del apellido de origen extranjero de un menor en función de su sexo si tal es el deseo de los progenitores, siempre que se acredite convenientemente la existencia de dicha variante en el país del que se trate y, en consecuencia, ha acordado modificar el criterio interpretativo actual del artículo 200 RRC (...) En aplicación de la nueva interpretación expuesta en esta Resolución-Circular, cuando el apellido atribuido a hermanos del mismo vínculo tenga terminaciones distintas, masculinas o femeninas, en el país del que el progenitor es nacional, se podrá autorizar la adecuación de la variante que corresponda en cada caso, según el sexo de los menores, considerando que este cambio no implica un cambio de apellido sino una pequeña modificación de un apellido que legalmente pertenece a los menores afectados. (...) No obstante, cabe destacar que, como el artículo 200 RRC deja claro que los hijos de españoles fijarán los apellidos en la forma que en el uso haya prevalecido, la regla para la atribución inicial de los mismos no varía, debiendo, en consecuencia, acceder a esta modificación en la terminación del apellido que corresponda, una vez hecha la inscripción inicial en Registro Civil, según lo establecido en la legislación española, mediante un expediente distinto de la competencia general atribuida al Ministerio de Justicia (...) La autorización de este tipo de modificaciones en un apellido no exigirá la necesidad de acreditar el cumplimiento del primero de los requisitos generales de los artículos 57 LRC y 205 RRC, no obstante, sí deberá quedar debidamente acreditado que la forma pretendida es la que corresponde al inscrito según el país del que el progenitor es nacional.”

---

²¹⁰ MINISTERIO DE JUSTICIA. (19/04/2021). Resolución-circular de la dirección general de seguridad jurídica y fe pública, sobre cambio de criterio interpretativo del artículo 200 del reglamento del registro civil. 2021. Disponible a: <https://www.mjusticia.gob.es/es/Ciudadano/EstadoCivil/Documents/Resoluci%C3%B3n%20Circular%20apellidos.pdf> (Data de consulta: 15.03.2023)

²¹¹ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados”. Pàg.10. Op. cit.

b) Països on la dona pren els cognoms del marit

També hem de tenir en compte les situacions d'aquells països – Alemanya, Suïssa, Japó, Regne Unit, Estats Units...- on la dona agafa el cognom del marit, que en cap cas pot optar pel cognom del cònjuge ni mantenir aquest cognom com a persona espanyola, de fet, inclús en aquells casos on sigui el cognom que després del matrimoni figura a la targeta de residència o en el passaport, necessàriament la persona que obté la nacionalitat espanyola, haurà de tenir els cognoms dels progenitors segons consta en la legislació espanyola, en aquells casos on no consti el cognom de la mare, es repetirà el del pare, però en cap cas es podrà mantenir el cognom del marit.²¹²

c) Menors estrangers

Sobre dels menors d'edat els quals adquireixen la nacionalitat espanyola, quan no hi hagi acord -entre els progenitors- sobre l'ordre dels cognoms que legalment s'han d'atribuir al nadó, una vegada escoltats, serà l'encarregat qui decideixi l'ordre d'atribució tenint en compte l'interès superior del menor.²¹³

Per posar un exemple, la Resolució de la DGSJFP de 13 d'octubre de 2021 (13ª) la qual tracta sobre aquests supòsit i estableix: " (...) *En este sentido, el Tribunal Supremo ya sostenía reiteradamente desde la sentencia de 17 de febrero de 2015 que dicha norma no debía interpretarse literalmente cuando lo que está en juego es el interés superior de un menor, debiendo ser este el criterio determinante siempre que se trate de adoptar cualquier medida que le afecte. Así, la exposición de motivos de la Ley del Registro Civil 20/2011, de 21 de julio, se refiere expresamente a la configuración del nombre y apellidos como un elemento de identidad del nacido derivado del derecho de la personalidad que, como tal, se incorpora a la inscripción de nacimiento, prescindiendo, con el fin de avanzar en la igualdad de género, de la histórica prevalencia del apellido paterno frente al materno y permitiendo que ambos progenitores decidan el orden de los apellidos. De manera que es el interés superior del menor el que inspira a la nueva ley para resolver los conflictos en esta materia, confiando en que sea el encargado del registro, en caso de desacuerdo, el que valore tal interés y tome la decisión. Lo relevante, en definitiva, no es el deseo de los progenitores, sino el interés protegible de la menor en relación con el orden de atribución de los apellidos. Y, en cualquier caso, no debe olvidarse que, una vez alcanzada la mayoría de edad,*

---

²¹² ²⁰⁸ Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados. Pág.10. Op. Cit.

la propia interesada podrá modificar el orden de sus apellidos por simple declaración ante el encargado del registro".

Com a reflexió, m'agradaria destacar que en aquesta situació de desacord tant els menors estrangers com els nacionals gaudeixen dels mateixos criteris. Altrament, també hem de dir que en aquestes situacions l'actuació dels encarregats també és idèntic.

d) Reconeixement de la designació legal dels espanyols nascuts en un altre estat membre

L'últim supòsit especial que m'agradaria tractar és el referent al reconeixement dels noms dels espanyols nascuts en un altre estat membre, sobre aquest assumpte s'hi pronuncia la Instrucció de la DGRN de 24 de febrer de 2010. Aquesta és l'encarregada únicament de fer referència als noms i cognoms dels espanyols nascuts en un altre estat membre. Fins la sentència del TJUE en l'assumpte Grunkin-Paul, no era possible conservar els cognoms de la mateixa manera haurien estat inscrits en el país del naixement en aquells casos on el resultat no es correspongués amb el resultat de l'aplicació de la llei espanyola.²¹⁴ Arran d'aquesta sentència del TJUE es va impulsar de forma definitiva el reconeixement dins del territori de la UE, a aquells cognoms inscrits en un estat membre, almenys quan aquest coincideixi amb l'estat de la seva nacionalitat, lloc de residència o naixement independentment de què el subjecte tingui la nacionalitat de més d'un Estat membre.²¹⁵

En aquest sentit, els espanyols nascuts a l'estranger tenen l'obligació d'inscriure's al Registre Local, el Registre Consular espanyol o en el Registre Central, quan així ho estableixin les lleis. Per aquest motiu, la certificació estrangera ha de reunir les garanties anàlogues a les que s'exigeixen per la inscripció per la llei contemplada RRC, a més de complir amb els requisits

---

²¹⁴ LARA AGUADO, A., *El nombre en el Derecho internacional privado*, Granada, Comares, 2016.

²¹⁵ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàgs. 158-159. Op.cit.

d'autenticitat i regularitat establerts en els Convenis de la CIEC²¹⁶, i en les directrius de la Instrucció de la DGRN de 20 de maig de 2006.²¹⁷

En conclusió, els espanyols nascuts en el territori d'un Estat de la UE en el qual el seu naixement haig estat inscrit en el RC local del referit país amb els cognoms establerts segons les seves pròpies normes, es podran inscriure en el Registre consular espanyol competent, sempre que un dels progenitors tingui la seva residència habitual en aquell país. Així doncs, en determinades circumstàncies els registres espanyols hauran de reconèixer els cognoms dels nacionals espanyols inscrits en l'estat del seu naixement encara que no coincideixin amb el resultat de l'aplicació de la llei espanyola. D'aquesta forma la DGRN evita la diversitat dels cognoms alhora que també defuig els inconvenients que pogués comportar l'exercici de les llibertats comunitàries a la normal aplicació dels articles 53 a 62 LRC, que com també el Conveni de Munich deixen d'aplicar-se en els supòsits intracomunitaris.²¹⁸

Finalment i per acabar aquest capítol, m'agradaria incidir, sobre una conclusió que s'ha deixat entreveure al llarg del treball, referent la sorprenent capacitat de l'adaptació del RC davant l'evolució de la societat espanyola, amb l'actualització i modernització dels instruments, funcionament i organització.²¹⁹

---

²¹⁶ Instrument de Ratificació de 27 de gener de 1981 del Conveni número 17 de la Comissió Internacional del Estado Civil, sobre dispensa de legalització de certs documents, fet en Atenes el 15 de setembre de 1977, *Butlletí Oficial del Estat*, núm. 112, de 11 de maig de 1981.

²¹⁷ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàg. 158. *Op.cit.*

²¹⁸ La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos. Pàgs. 158-159. *Op.cit.*

²¹⁹ BLANCO-MORALES LIMONES, P. CABALLUD HERNANDO, A., "Inmigración y Registro Civil", *Butlletí del Ministeri de Justícia*, núm. 2059, 2008, pp. 1271-1299. Pàg. 1298.

CAPÍTOL 6: FORMES DIFERENTS D'INDIVIDUALITZACIÓ DE LES PERSONES: EL PSEUDÒNIM I ELS TÍTOLS NOBILIARIS

SUMARI: 1.El pseudònim 1.1.Definició 1.2. Regulació del Pseudònim i la seva vinculació als drets d'autor 2. Els títols nobiliaris 2.1. Definició 2.2. Contextualització històrica de l'origen dels títols nobiliaris 2.3.Característiques dels títols nobiliaris i principals diferències entre els títols nobiliaris i el dret al nom 2.4. Règim jurídic actual dels Títols nobiliaris i la seva relació amb el Registre Civil

Un cop acabat el nostre repàs referent al nom de les persones, la seva definició, els seus trets característics i la seva importància. Entrem a analitzar algunes de les altres formes d'individualització de les persones que han estat presents al llarg del temps, que perduren en major o menor intensitat, fins avui dia.²²⁰

1. El pseudònim

El pseudònim ha estat àmpliament utilitzat al llarg del temps per una multitud d'individus -principalment escriptors i artistes-, per aquest motiu, i perquè es una de les formes més conegudes d'individualització de les persones, el tractarem en el primer apartat d'aquest capítol.²²¹

1.1. Definició

Si seguim allò establert en el diccionari de la Real Acadèmia Espanyola²²², un "pseudònim" es aquell nom adoptat per una persona en lloc del seu nom real, especialment trobem present l'ús dels pseudònims en el cas dels escriptors i artistes. Seguint aquesta línia, CARBONIER defensa que el pseudònim es pot entendre com "*un nom fals que l'individu s'imposa i que ve a ser d'ús habitual entre escriptors i artistes*". Així doncs, es tracta bàsicament d'un nom fictici -escollit deliberadament-, que en cap cas té semblança amb el nom propi, amb l'objectiu de representar a aquella persona, en determinats camps, especialment artístics i literaris. Tot i que la Llei de propietat intel·lectual reconeix el pseudònim, actualment hi ha una manca de regulació legal referent al pseudònim. Cal que tinguem present, que si un pseudònim aconsegueix un reconeixement tan estès que esdevé tan utilitzat com el nom d'una persona -equiparant-lo de tal manera com un nom- es pot protegir sota els mateixos

---

²²⁰ "El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado". Pàg.483. Op.cit.

²²¹ CARBONIER, J. *Derecho Civil*. Tomo I. Casa Editora Bosch. Barcelona, 1960. Pàg. 261.

²²² Diccionari RAE. Voz "seudonimo". <https://www.rae.es/dpd/seud%C3%B3nimo>. (Data de consulta: 15.03.2023)

mecanismes legals que el nom, atorgant-li les accions de reclamació i impugnació.²²³

A mode d'exemple això passarà quan la persona que utilitza el pseudònim ho faci de manera habitual, sistemàtica i perllongada en el temps de tal forma que comenci a ser coneguda per tal pseudònim, és a dir, quan la societat identifiqui la seva obra amb el pseudònim en qüestió.²²⁴

Recapitulant, la finalitat del pseudònim és amagar la identitat d'una persona, tot i que el seu ús serà limitat a l'àmbit de l'activitat en el que s'utilitza.

Per posar un exemple, el pseudònim de Nathy Peluso, només podrà ser utilitzat en l'àmbit de la música, ja que per la resta d'actes jurídics relacionats amb la vida civil, com per exemple, per contractar o contraure matrimoni, la Nathy Peluso, haurà d'utilitzar el seu verdader nom propi que és, Nathalia Beatriz Dora Peluso.

També hauríem de saber diferenciar el pseudònim, de l'àlies o el sobrenom. Així doncs, d'una banda, la RAE,²²⁵ defineix el sobrenom de la manera següent:

"1. m. Nombre que se añade a veces al apellido para distinguir a dos personas que tienen el mismo. 2. m. Nombre calificativo con que se distingue especialmente a una persona."

*D'altra banda, defineix l'àlies com:*²²⁶

"(Del lat. alías). 1. m. Apodo o sobrenombre. 2. adv. Por otro nombre. Alfonso Tostado, alias el Abulense. 3. adv. desus. De otro modo."

Essencialment, l'àlies o el sobrenom, sovint es refereix a alguna qualitat corporal o alguna altra característica que ens diferencia de la resta. Sovint no l'escollim nosaltres, sinó que és la resta de persones amb els quals ens relacionem que ens l'escullen. Contràriament, el pseudònim és aquell nom que escull la mateixa persona el qual l'utilitza en certs àmbits, en substitució del seu nom propi.

Alguns exemples de pseudònims molt coneguts actualment podrien ser: Bad Gyal, en substitució de Alba Farelo; C. Tangana, en comptes d'Antón Álvarez Alfaro; Guitarricadela Fuente, en lloc d'Álvaro Lafuente Calvo; Kidd Keo en comptes de Padua Keoma Salas Sánchez; Lola Índigo, reemplaçant el nom de Miriam Doblas Muñoz; Yung Beef en substitució de Fernando Gálvez Gomez; La Zowi en comptes de Zoe Jeanneau Canto; Maikel Delacalle en lloc de Mikel Cabello Negrín, entre d'altres.

²²³ Dret civil: part general i dret de la persona. Pàgs, 275-276 . Op. cit.

²²⁴ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.483. Op.cit.

²²⁵ Diccionari RAE, voz: "sobrenombre". Disponible a: <https://www.rae.es/drae2001/sobrenombre> (Data de consulta: 12.03.2023)

²²⁶ Diccionari RAE: Voz "alias". Disponible a: <https://www.rae.es/drae2001/alias> (Data de consulta: 12.03.2023)

1.2. Regulació del pseudònim i la seva vinculació amb els drets d'autor

Una vegada ja explicat el concepte de pseudònim i el que això comporta, anem a veure on es troba regulat al pseudònim i el motiu pel qual aquest es vincula amb els drets a la moral d'autor. Així doncs, a diferència d'altres països -Portugal, Itàlia, Perú, Argentina...- ni el nostre CC, ni tampoc la LRC o el seu Reglament, contempen la tutela del dret al pseudònim. Pel que fa a la jurisprudència sobre aquesta matèria, no existeix, de fet no hem pogut trobar cap sentència que es refereixi per exemple a la utilització dels pseudònims.²²⁷

Podem trobar alguna referència a aquests, sobretot en les regulacions de noms comercials o la protecció de marques.²²⁸ Als autors els autors se'ls reconeixen una sèrie de drets: d'una banda, els morals com ara: drets de divulgació, drets de paternitat, drets d'integritat, drets de modificació de l'obra, drets de retirada, drets d'accés..., pel fet haver creat una obra protegida sota drets d'autor, regulats als articles de l'1 al 5 del *Real Decret llei pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de la Propietat Intel·lectual, regularitzant, aclarint i harmonitzant les disposicions legals vigents sobre la matèria de 1996*.²²⁹ D'altra banda, trobem els drets patrimonials, reconeguts també a l'article 17 del mateix Real Decret. Aquests últims a diferència dels altres si que són transmissibles, per tant es podran cedir els drets de la propietat intel·lectual a altres subjectes. Amb tot, podem afirmar que els drets morals seran els únics on el titular serà l'autor de l'obra, així doncs, només aquest tindrà capacitat per decidir sobre ells.²³⁰ Altrament, hem de concretar l'article 6 del Real Decret, el qual és l'encarregat atorga a tots els autors, independentment, que hagin escollit utilitzar pseudònim o no, els mateixos drets:²³¹

Artículo 6.- "Se presumirá autor, salvo prueba en contrario, a quien aparezca como tal en la obra, mediante su nombre, firma o signo que lo identifique. 2. Cuando la obra se divulgue en forma anónima o bajo seudónimo o signo, el ejercicio de los derechos de propiedad intelectual corresponderá a la persona natural o jurídica

²²⁷ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.484. Op.cit.

²²⁸ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.485. Op.cit.

²²⁹ Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm.97, de 22 d'abril de 1996.

^{230 134} Sistema de derecho civil I. Pàg. 206. Op.cit.

que la saque a la luz con el consentimiento del autor, mientras éste no revele su identidad.”

A tall de conclusió, el pseudònim en cap cas el podem considerar integrat dins del dret el nom, si de cas, aquest forma una manera alternativa d'identificació de les persones. Referent a la seva regulació, aquesta inexistente tant en el CC, la LRC, com al RRC. Finalment, la protecció del pseudònim, en tant que és considerat un nom artístic o fins i tot una marca, pot tutelar-se en l'àmbit estatal a través de la seva inscripció a l'Oficina Espanyola de Patents i Marques, com un nom comercial.²³²

2. Els títols nobiliaris

De totes les formes alternatives d'individualització que existeixen, el títol nobiliari és la més pròxima a una denominació "oficial" de la persona, la qual va ser durant molts anys un mitjà comuns d'identificació per aquells que l'ostentaven, fins a tal punt que es troben definits actualment a l'article 135.3 del RRC.²³³

2.1. Definició i naturalesa dels títols nobiliaris

Segons la RAE ²³⁴, podríem definir el concepte de "títol" d'una banda, com:

“Dignidad nobiliària, otorgada por el rey, normalmente transmissible, como la de conde, marqués, Duque.” “Persona que posee un título nobiliario.”

D'altra banda, la RAE ²³⁵ defineix "nobiliari" de la manera següent:

“Perteneciente o relativo a la nobleza”.

El títol nobiliari el podríem definir com aquell títol atorgat per la reialesa a una persona, aquest títol hem de destacar que només el poden adquirir les persones físiques, però, per altra banda, aquests poden o no ser ciutadans o nacionals del país. Aquests títols se solen atorgar com una mena de "reconeixement" per mèrits, en qualsevol àmbit de la vida, tot i que també hi ha altres maneres

---

²³² “Dret civil: part general i dret de la persona”. Pàgs, 206-207. Op. cit.

²³³ “El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado”. Pàg. 475. Op.cit.

²³⁴ Diccionari RAE, voz: “título”. Disponible a: <https://dle.rae.es/t%C3%ADtulo> (Data de consulta: 05.03.2023)

²³⁵ Diccionari RAE, voz: “nobiliario”. Disponible a: <https://dle.rae.es/nobiliario?m=form> (Data de consulta: 05.03.2023)

d'adquisició d'aquests títols, com poden ser, l'herència del títol o bé mitjançant el matrimoni.²³⁶

Així doncs, els títols nobiliaris són un privilegi de caràcter legal, els quals han estat concedits des de l'antiguitat, i que consisteixen en una marca distintiva.

Respecte a la naturalesa d'aquests títols honorífics, una de les teories que defensa BATLLE²³⁷ és que la seva naturalesa correspon a la mateixa naturalesa que té al dret al nom, és a dir, el considera un dret de la personalitat, pertanyent a l'esfera espiritual. LUCES GIL²³⁸, però defensa que aquests no poden ser considerats com a tal, ja que existeixen diverses diferències entre aquests, les quals seran exposades en el corresponent epígraf d'aquest capítol.

2.2. Contextualització històrica de l'origen dels títols nobiliaris

A continuació veurem una breu panoràmica sobre l'origen dels títols nobiliaris i la seva evolució a Espanya. De fet, la facultat de concedir honors i distincions d'acord amb les lleis, és un principi el qual encara es troba vigent, i s'ha vist inalterat al llarg de la història, present actualment a article 62.f de la CE.²³⁹ Hem de posar èmfasi en el fet que tots els sistemes polítics, és a dir, totes les monarquies, des dels seus orígens més primitius, han seguit aquesta metodologia de compensar els col·laboradors dels diferents estats amb distincions honorífiques o amb béns materials, com una mena de "retribució" pels seus serveis a la corona.²⁴⁰

Per consegüent, el que avui dia coneixem com a "títols nobiliaris", neixen durant l'època visigoda, com uns càrrecs corresponent l'aula regia o *Palatium*. Tot i que aquestes creacions no eren invenció d'aquesta època, sinó que fins i tot els trobem a la Roma imperial, per tant, era una institució que copiava a l'imperi romà. Aquest *Palatium*, no només fa referència a l'edifici on s'allotjava el sobirà

---

²³⁶ RODRÍGUEZ DE ESPONA, R. J., "El erróneo concepto de " título nobiliario"", Anuario da Facultade de Dereito da Universidade da Coruña, vol XII, 2008, pp.247-268. Pàg. 247.

²³⁷ BATLLE. "El derecho al nombre", Revista General de Legislación y Jurisprudencia, Año LIII. Septiembre de 1931. Pàg. 289.

²³⁸ El nombre civil de las personas naturales en el Ordenamiento jurídico español. Pàg.28. Op.cit.

²³⁹ PERALTA Y CARRASCO, M. D., *La sucesión "mortis causa" en los títulos nobiliarios*, Madrid, Dykinson. 2007. Pàg.337.

²⁴⁰ El erróneo concepto de " título nobiliario. Pàg. 249. Op.Cit.

i la seva família, sinó que també fa referència d'una forma més àmplia, a tot l'entorn del monarca, als magnats -tant els civils com els eclesiàstics- i a tots els seus òrgans de govern. Així, aquest *Palatium*, estava configurat per un grup de subjectes que formaven part de l'entorn del monarca, formant el braç executiu, o bé es tractava dels seus acompanyants permanents o dels encarregats de donar compliment als seus mandats. A conseqüència de l'evolució d'aquesta institució, durant el S. VII, dins del *Palatium*, hi trobàvem els *seniores palatii*, que eren aquells individus -normalment magnats- que no exercien càrrecs dins del palau, però que formaven part gràcies al pes o la importància que tenien en la societat. Aquests en qualsevol moment podien rebre algun encàrrec per part del monarca, així com estaven facultats per ser els delegats del Rei en alguna ciutat o província. Aquesta organització es va perllongar fins a la conquesta d'Espanya per part dels musulmans, així i tot, hi va haver alguna conservació d'aquesta als Regnes cristians del nord.²⁴¹

A partir de la Reconquesta, es va intentar realitzar una transposició de l'ens anterior, tot i que d'una forma més senzilla, per tal causa, el palau estava format, a més dels membres de la família reial i dels alts eclesiàstics, pels magnats, tots ells units per una relació de vassallatge amb el Rei. Aquests formaven part de la comitiva reial i eren els auxiliars del consell i també de les funcions militars. Hem de prendre en compte, d'una banda, que aquests títols comtals primitius no són l'antecedent immediat dels títols nobiliaris, ja que aquests no gaudeixen de la principal característica d'aquests títols, atès que no eren hereditaris sinó que eren vitalicis. D'altra banda, aquests títols se solien atorgar a tota la família, fins i tot a les dones, conservant-lo quan enviudaven, inclús quan aquestes contreïen matrimoni amb un home independentment que gaudís d'un títol nobiliari o no. Hem d'esmentar que aquest títol honorífic no suposava cap avantatge ni pel que fa a la resta de la societat ni tampoc estava vinculat a la pertinença de cap terra.

242

Entre els anys 1369 i 1372 es va produir un procés d'aristocratització, que va consistir en l'atorgament per part del Monarca, de grans terrenys al grup de vencedors. Aquestes concessions van suposar la configuració d'una nova classe denominada com a la Nova Noblesa. Aquestes eren de caràcter patrimonial,

---

²⁴¹ El erróneo concepto de " título nobiliario. Pág. 252. Op.Cit.

²⁴² El erróneo concepto de " título nobiliario. Pág. 254. Op.Cit.

moltes vegades anaven acompanyades d'un títol nobiliari de caràcter hereditari, pel qual es concedia al beneficiari aquesta dignitat, malgrat que al cap de poc temps la gran part d'aquestes concessions van ser confiscades, a causa de les problemàtiques polítiques d'aquella època. En conclusió, el privilegi consistia en la donació d'una gran propietat independentment de la manera en la qual es conferia el títol. Aquestes, durant el regnat d'Enric IV, seran molt nombroses i de fet afectaran la renda real, en conseqüència, les concessions s'efectuaven al simple honor, però posteriorment les concessions es van haver de retornar a la Corona, llavors, aquests títols retornats seran substituïts per altres de similars, els quals ja estaven en el poder de la família o bé es veuran compensats per algun altre tipus de rendes.²⁴³

Actualment a l'Estat Espanyol els títols nobiliaris que s'han reconegut són: Duc, Marqués, Comte, Bescompte, i Baró -molt freqüent a Aragó i molt estrany a Castella-. Pel que fa al títol de Príncep, a Espanya ha estat inexistent, tot i estar molt present a la resta d'Europa, de fet, l'únic príncep ha estat sempre l'hereter de la Corona, excepte dues ocasions, els altres títols de prínceps han estat ostentats per espanyols, però eren títols estrangers. Així doncs, es troben reconeguts un total de 2738 títols dels quals 153 son Ducs, 1349 són Marquesos, 922 són Comtes, 145 Bescomptes, 162 són Barons, i 7 són Senyors.²⁴⁴ Alguns d'aquests títols fins i tot gaudeixen de ser "Grande de Espanya", característica que ostenten els Ducs.²⁴⁵

Aquests privilegis de ser portador d'un títol nobiliari, van ser abolits per la Segona República i posteriorment restaurats per la Llei de 4 de maig de 1948²⁴⁶ i el Decret de 4 de juny de 1948²⁴⁷. Després de la promulgació de la CE de 1978, es van anar reduint aquests títols, així, el Real Decret de 1023/1984, de 23 de maig, sobre passaports diplomàtics²⁴⁸, va eliminar de la relació de persones amb dret a ostentar-lo als portadors de títols nobiliaris amb Grandesa d'Espanya, privilegi

---

²⁴³ El erróneo concepto de " título nobiliario. Pàg. 255 Op.cit.

²⁴⁴ El erróneo concepto de " título nobiliario. Pàg.256. Op.cit.

²⁴⁵ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado". Pàg. 475. Op.cit.

²⁴⁶ Llei de 4 de maig de 1948 per la qual es restableix la legalitat vigent amb anterioritat al 14 d' abril de 1931 a les Grandeses i Títols del Regne. Butlletí Oficial de l'Estat, núm 126, de 5 de maig de 1948.

²⁴⁷ Decret de 4 de juny de 1948 pel qual es desenvolupa la Llei de 4 de maig de 1948 sobre Grandeses i Títols nobiliaris, *Butlletí Oficial de l'estat*, núm. 168, de 16 de juny de 1948.

²⁴⁸ Reial Decret 1023/1984, de 23 de maig, sobre passaports diplomàtics, *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm 129, de 30 de maig de 1984.

que havien gaudit inclús, en els seus viatges particulars. Posteriorment, el Real Decret 222/1988, d'11 de març²⁴⁹ va limitar el termini per rehabilitar qualsevol títol nobiliari fins a un màxim de 40 anys, des de la mort del seu anterior portador, a la vegada establí que només estaven legitimats per iniciar l'expedient els familiars fins a sisè grau. Finalment, la *Llei 33/2006, de 30 d'octubre, sobre la igualtat de l'home i la dona en l'ordre de successió dels títols nobiliaris*²⁵⁰ va declarar abolida la prevalença de l'home sobre la dona, que tot i ser inconstitucional es va anar mantenint.²⁵¹

2.3. Característiques dels títols nobiliaris i principals diferències entre els títols nobiliaris i el dret al nom

Quan parlem de títols nobiliaris podríem pensar que estem parlant d'un dret de la personalitat -com pensen alguns autors anteriorment mencionats-, però hem de subratllar que els títols nobiliaris no comparteixen totes les característiques que ostenten els drets de la personalitat. De fet, en algunes èpoques de la història, els títols nobiliaris s'han arribat a confondre amb els cognoms, ja que els dos, es remeten a la família o ascendència dels seus posseïdors. Així doncs, les principals característiques que es troben presents en els títols nobiliaris són les següents:²⁵²

- a) Títol de caràcter hereditari: és la principal característica comuna entre els títols nobiliaris del món occidental.²⁵³
- b) Privilegi de caràcter legal: la possessió d'un títol nobiliari implica que ens trobem davant d'un dret personal de caràcter especial, ja que és un dret inherent a la persona.²⁵⁴

---

²⁴⁹ Reial Decret 222/1988, d'11 de març, pel qual es modifiquen els Reials Decrets de 27 de maig de 1912 i 8 de juliol de 1922 en matèria de Rehabilitació de Títols Nobiliaris. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm.67, de 18 de maig de 1988.

²⁵⁰ Llei 33/2006, de 30 d'octubre, sobre la igualtat de l'home i la dona en l'ordre de successió dels títols nobiliaris. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 260, de 31 d'octubre de 2006

²⁵¹ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàgs. 475-476. Op.cit.

²⁵² El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàgs. 476-478. Op.cit.

²⁵³ SALAZAR ACHA, J., "La concesión de títulos nobiliarios" ESCUDERO LÓPEZ, J.A. (ed.), *El Rey, Historia de la monarquía*, vol.2, Grupo Planeta, 2008. Pàgs. 5-6.

²⁵⁴ La concesión de títulos nobiliarios. Pàg. 6 .Op. cit.

c) Caràcter perpetu: A diferència del dret al nom, el qual és un dret personalíssim -ja que ningú pot viure sense un nom-, el títol nobiliari està subjecte a un ordre consanguini, ergo, es transmet indefinidament, seguin l'ordre establert en la Carta de Successió. Tot i que els títols nobiliaris siguin imprescriptibles i, per tant, perpetus, no significa que no el puguem renunciar o transmetre. En atenció a això, aquest es podrà cedir, sempre que es doni compliment a les normes legislatives. De l'article 1271 del CC ²⁵⁵ podríem arribar a la conclusió que els títols nobiliaris es trobarien fora del comerç -com és el cas dels drets de la personalitat-. En qualsevol cas hem de destacar aquesta intransmissibilitat no està present dins l'àmbit dels títols nobiliaris, perquè que la llei permet expressament, tant la distribució dels títols, com la renúncia i de la mateixa manera la cessió dels títols nobiliaris.²⁵⁶

d) Són béns immaterials: ja que són resultat de la creació de l'intel·lectual del poder públic -concretament dels monarques-, per tant, aquests no tenen corporeïtat tangible o manifesta. Així doncs, aquests, no poden compartir les característiques que tenen les coses materials. ²⁵⁷

e) No poden ser considerats com a béns essencials de les persones: ja que en el cas que una persona no ostentés un títol nobiliari en cap cas afectaria, ni en el plànol físic ni tampoc el plànol jurídic, l'individu. En contraposició, el nom sí que és necessari en un sentit jurídic per fer efectiva la identificació del subjecte. En conclusió, els títols nobiliaris no faciliten la identificació d'una persona, consegüentment no són necessaris per a la identificació, ans al contrari, aquests pretenen individualitzar el subjecte. ²⁵⁸ Tal i com exposa BONET²⁵⁹:

“El título nobiliario está tan íntimamente ligado al nombre, que su función honorífica asume un aspecto secundario y accesorio, frente a la función principal que es la de individualizar a aquella determinada persona a quién legítimamente corresponde”

---

²⁵⁵ L'article 1271 del Real Decret de 24 de juliol de 1889 por el que es publica el Codi Civil, disposa: *“Puede ser objeto de contrato todas las cosas que no estén fuera del Comercio de los hombres, aún las futuras”*

²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ La concesión de títulos nobiliarios. Pàg. 5- 6 .Op. cit.

²⁵⁹ BONÉT RAMON, F., *Compendio de Derecho Civil*, Tomo I, RDP, Madrid, 1959. Pàg. 489.

f) No tenen un caràcter d'únic: millor dit, una mateixa persona pot ostentar dos títols nobiliaris a la vegada, cosa que no passa amb el nom, atès que ningú pot comptar amb dos noms a la vegada.²⁶⁰

g) No poden ser considerats com un dret subjectiu: amb motiu que no poden ser contemplats com a propis en el moment del naixement. En tot cas, les persones que els ostenten només compten amb el dret al seu ús. Ans al contrari, els títols nobiliaris podrien arribar a ser considerats com inherents a la persona que els ostenta, ja que sense la persona, no existiria el títol honorífic.²⁶¹

2.4. Règim jurídic actual dels Títols nobiliaris i la seva relació amb el Registre Civil

Avui dia, encara existeixen països els quals compten amb una regulació nobiliària vigent, com és el nostre cas. En concret, a Espanya, els títols nobiliaris actualment es troben regulats a *la Llei 33/2006, de 30 d'octubre, sobre la igualtat de l'home i la dona en l'ordre de la successió dels títols nobiliaris*. Tradicionalment, el títol nobiliari ha estat objecte d'inscripció registral, tant dels registres civils com anteriorment els eclesiàstics, de fet, el *Real Decret de 28 de juny de 1915*²⁶², en la seva exposició de motius, establia el següent:

“El reconocimiento y la efectividad del derecho que todas las personas que ostentan Títulos nobiliarios tienen a que se haga constar la denominación de los mismos en los actos sujetos a inscripción en el Registro Civil”.

De fet, no va ser fins al *Decret de 25 de maig de 1973* el que va establir que aquests no es poguessin inscriure al RC, així com tampoc utilitzar-los en

²⁶⁰ La concesión de títulos nobiliarios. Pàgs. 5- 6 .Op. cit.

²⁶¹ La concesión de títulos nobiliarios. Pàg. 6 .Op. cit.

²⁶² Real Orden de 29 de mayo de 1915 relativa a caducidad de Títulos y Grandezas de España. Disponible a la revista Hidalguía, núm.44, 1961. Pàg. 100:

https://books.google.es/books?id=HGdfo-2DE7wC&pg=PA100&lpg=PA100&dq=%E2%80%9CEI+reconocimiento+y+la+efectividad+del+derecho+que+todas+las+personas+que+ostentan+T%C3%ADtulos+nobiliarios+tienen+a+que+se+haga+constar+la+denominaci%C3%B3n+de+los+mismos+en+los+actos+sujetos+a+inscripci%C3%B3n+en+el+Registro+Civil%E2%80%9D.&source=bl&ots=RAPJ9M0-W2&sig=ACfU3U0-CoL8HQ6S_ugtZm2PqwiXxlnsMw&hl=ca&sa=X&ved=2ahUKEwi3yO3pweb-AhUKhP0HHeCcDcAQ6AF6BAgLEAM#v=onepage&q=%E2%80%9CEI%20reconocimiento%20y%20la%20efectividad%20del%20derecho%20que%20todas%20las%20personas%20que%20ostentan%20T%C3%ADtulos%20nobiliarios%20tienen%20a%20que%20se%20haga%20constar%20la%20denominaci%C3%B3n%20de%20los%20mismos%20en%20los%20actos%20sujetos%20a%20inscripci%C3%B3n%20en%20el%20Registro%20Civil%E2%80%9D.&f=false

documents oficials o qualsevol dels escrits, actes o cerimònies on interactués l'Estat. Posteriorment, es va restablir les pràctiques nobiliàries tradicionals i, per tant, van deixar sense efecte l'anterior Decret.

Ara per ara, des de l'aprovació de la *Llei 33/2006, de 30 d'octubre, sobre igualtat de l'home i la dona en l'ordre i successió dels títols nobiliaris*, aquests són considerats com una distinció merament honorífica, sense capacitat d'atorgar un estatut de privilegi. Precisament l'exposició de motius d'aquesta llei, segueix les mateixes línies:

“Actualmente la posesión de un título nobiliario no otorga ningún estatuto de privilegio, al tratarse de una distinción meramente honorífica cuyo contenido se agota en el derecho a usarlo y a protegerlo frente a terceros”.

Mereix atenció fixar-nos en l'article 4 de la LRC ²⁶³ el qual no contempla com a inscriptibles els títols nobiliaris, atès que el simple fet de tenir possessió i ostentar un títol nobiliari, no es considera prou per motivar la seva inscripció en el RC. Per la seva banda, l'article 135 RRC en el seu tercer paràgraf, estableix el següent:

“En los asientos se expresarán los títulos nobiliarios o dignidades cuya posesión legal conste o se justifique debidamente en el acto.”

Aquesta disposició admet que existeix la possibilitat d'inscriure el títol nobiliari, quan hi hagi una compareixença i justificació documental de la possessió d'aquest davant del corresponent encarregat del RC. Altrament, l'article 130 del mateix reglament, s'encarrega de classificar les inscripcions del RC en dos grups d'inscripcions: les principals -on en cap moment es mencionen les de possessió d'un títol nobiliari- i les marginals -tota la resta-:

---

²⁶³ L'article 4 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, disposa: *“Hechos y actos inscribibles. “Tienen acceso al Registro Civil los hechos y actos que se refieren a la identidad, estado civil y demás circunstancias de la persona. Son, por tanto, inscribibles: 1.º El nacimiento. 2.º La filiación. 3.º El nombre y los apellidos y sus cambios. 4.º El sexo y el cambio de sexo. 5.º La nacionalidad y la vecindad civil. 6.º La emancipación y el beneficio de la mayor edad. 7.º El matrimonio. La separación, nulidad y divorcio. 8.º El régimen económico matrimonial legal o pactado. 9.º Las relaciones paterno-filiales y sus modificaciones. 10.º Los poderes y mandatos preventivos, la propuesta de nombramiento de curador y las medidas de apoyo previstas por una persona respecto de sí misma o de sus bienes. 11.º Las resoluciones judiciales dictadas en procedimientos de provisión de medidas judiciales de apoyo a personas con discapacidad. 12.º Los actos relativos a la constitución y régimen del patrimonio protegido de las personas con discapacidad. 13.º La tutela del menor y la defensa judicial del menor emancipado. 14.º Las declaraciones de concurso de las personas físicas y la intervención o suspensión de sus facultades. 15.º Las declaraciones de ausencia y fallecimiento. 16.º La defunción.”*

Artículo 130.- “Las inscripciones de nacimiento, matrimonio, defunción y la primera de cada tutela o representación legal, son principales; las demás, marginales.”

És per això que, de totes aquestes disposicions, en podríem arribar a deduir que els títols nobiliaris podran ser objecte de nota marginal en el RC. Al cap i a la fi, les notes marginals, tot i estar contemplades al RRC, el cert és que a la nova LRC no estan previstes, aquesta només preveu la inscripció de l'article 39. El motiu pel qual la nova LRC no contempli la inscripció d'aquestes podria ser la supressió del títol nobiliari com a element d'identificació de les persones, fet que es va veure reforçat amb la derogació del quart paràgraf de l'article 4 del Decret 196/1976, el qual disposava:

“(…)Como complemento de los datos que se señalan en el primer párrafo de este artículo, podrá hacerse constar, a solicitud del interesado, exclusivamente un título nobiliario reconocido en España y que legítimamente ostente, y el grupo sanguíneo que posea”.

Segons la doctrina, diferents autors entre ells, LÓPEZ VILAS²⁶⁴ es pronuncien seguint la mateixa directriu:

“suponen el medio fundamental e idóneo de identificación de la persona, a la que le corresponde el derecho y la obligación de llevar el suyo, en cambio el título nobiliario tiene por objeto y finalidad no el individualizar a la persona, sino hacer a su titular una especial distinción honorífica en razón a los derechos legítimos que le asisten para su uso y disfrute, aunque indirectamente el título suponga y signifique una ulterior especificación de la persona”

Pel que fa a la jurisprudència, segueix el mateix criteri, el TC, així ho va establir a la seva sentència 126/1997, de 3 de juliol²⁶⁵:

“los títulos nobiliarios son hoy un simple nomen honoris cuya trascendencia es escasamente significativa, ya que desde la perspectiva jurídico-pública, cumplen una función meramente simbólica y, desde la privada, tienen el valor que la sociedad decida otorgarles; por ello, se dice, la discriminación de la mujer se produce en una relación jurídica prácticamente irrelevante. Este planteamiento requiere, a nuestro entender, alguna matización. En primer lugar, los efectos jurídicos y sociales no son ni inexistentes ni irrelevantes; aunque jurídicamente sólo se redujeran en hipótesis a los derechos relacionados con la adquisición y

---

²⁶⁴ LÓPEZ VILAS, R., *Régimen jurídico de los títulos nobiliarios (Sucesiones y rehabilitaciones)*, Madrid, Universidad Complutense, 1974. Pàgs. 23 i 24.

²⁶⁵ STC (Ple) Sentència 126/1997, de 3 de juliol. Qüestió d'inconstitucionalitat 661/1996. En relació amb l' art. 1 de la Llei de 4 de maig de 1948, art. 5 del Decret de 4 de juny de 1948, art. 13 de la Llei Desvinculadora de 1820, les Lleis 8 i 9 del Títol XVII del Llibre X de la Novíssima Recopilació i la Llei 2 del Títol XV de la Partida II. Vots particulars. Butlletí Oficial de l'Estat. Núm.171, de 18 de juliol de 1997.

defensa del nomen honoris, ya tendrían sólo por ello suficiente relieve como muestra, entre otras circunstancias, la importante litigiosidad judicial que suscitan.”.

En el mateix sentit hi trobem la Resolució de la DGRN de 6 de maig de 2009 (1º), on uns pares pretenen inscriure el títol nobiliari en el moment de la inscripció de naixement del seu fill:

“En efecto, la exégesis indicada de los citados preceptos legal y reglamentario no se desprende sólo de su literalidad, sino que es igualmente la que resulta de la naturaleza jurídica de los títulos nobiliarios y de los precedentes normativos en la materia. Así, hay que recordar que la condición nobiliaria no tiene trascendencia alguna en el estado civil de la persona, ni otorga cualidad de eficacia jurídica alguna, más allá del singular tratamiento que atribuye y su valor honorífico y simbólico, y desde luego carece de toda relevancia en lo relativo a la capacidad de obrar de la persona que ostenta la posesión legal del título.”

Seguint aquesta mateixa línia també hi trobem la Sentència núm. 262/2012 de 20 d'abril de 2012, de l'Audiència Provincial de Madrid ²⁶⁶ on estableix:

" (...) En los asientos se expresarán los títulos nobiliarios o dignidades cuya posesión legal conste o se justifique debidamente en el acto", entendiendo que la dicción literal del precepto es clara en orden a admitir únicamente que en la inscripción de nacimiento se hagan constar los títulos nobiliarios cuya posesión legal conste al inscrito, sin que quepa hacer una interpretación extensiva de la misma en el sentido de que se pueda constar en la inscripción de nacimiento los títulos nobiliarios que corresponden a los progenitores del nacido o a otros parientes de la línea recta ascendente. (...) se impone igualmente una interpretación restrictiva del artículo 135-3º del Reglamento del Registro Civil , al no hacerse referencia alguna a los títulos nobiliarios en el proyecto del Reglamento si bien en su redacción final se introdujo la previsión de la mención en los asientos registrales de los títulos nobiliarios o dignidades cuya posesión legal conste o se justifique debidamente, como mención complementaria de la identidad de la persona a que se refiere el acto o hecho del estado civil que tenga por objeto (...)."

Amb tot plegat, a parer meu, en cap cas podem admetre que els títols nobiliaris formin part dels drets de la personalitat. Tal com estableix CASTÁN TOBEÑAS²⁶⁷:

“Los signos de identificación personal son muy variados. Pero entre todos ellos destaca por su importancia ...el nombre...»; afirmando: —Con razón advierte DE CUPIS que: «entre los varios signos distintivos personales, el nombre es el único con relación al cual el derecho a la identidad personal se eleva a derecho esencia;... todos los demás ...pseudónimos, ...título, ...aún realizando el bien de la

---

²⁶⁶ SAP de Madrid (secció 10) de 20 d'abril de 2012 [ECLI:ES:APM:2012:5099]

²⁶⁷ CASTÁN TOBEÑAS (REVISADO POR EL DR. DE LOS MOZOS), *Derecho civil común y foral*, tomo I, vol. 2.º, Reus, Madrid, 1987. Pàg. 377.

identidad personal no son sometidos a una disciplina jurídica que permita hablar con respecto a ellos de un derecho esencial.”

Altrament, els títols nobiliaris avui en dia, no són res més que una “tradicció” del passat, els quals només tenen un valor simbòlic dins la societat actual, els quals només es podran inscriure en els assentaments corresponents, sempre que estiguin degudament justificats degudament en l’acte corresponent davant l’encarregat del RC.²⁶⁸

---

²⁶⁸ El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado. Pàg.482 Op. Cit.

CONCLUSIONS

PRIMERA.- Existeix una necessitat universal en totes les comunitats, per tal d'individualitzar i identificar a les persones a través dels noms i cognoms tot i que poden tenir característiques diferents, que variaran en funció del lloc on es trobin.

SEGONA.- En l'àmbit internacional es reconeix el dret al nom en la DUDH, de la mateixa manera que al PIDCP, en forma de drets humans. Entesos com unes exigències ètiques amb vocació immanent cap a la positivació jurídica. Ans al contrari, els drets fonamentals -on no té cabuda el dret al nom- sí que formen part de l'ordenament jurídic, atès que els podem trobar a la CE.

TERCERA.- El Registre Civil és una institució de servei, la qual s'ha d'adaptar a l'evolució de la societat espanyola, amb l'actualització i modernització dels instruments, funcionament i organització. A més la principal finalitat d'aquest és contribuir a la necessària ordenació i control de la població.

QUARTA.- Els noms i cognoms són un element d'identitat de tota persona, que s'estableix en el moment de la inscripció del seu naixement i prové dels drets a la personalitat.

CINQUENA.- La regulació del dret al nom no es troba en una sola norma, sinó que té una dispersió normativa, ja que es troba regulat tant al CC, com el CCCat, com a la LRC i també al RRC.

SISENA.- Avui dia, les restriccions que existien envers les llengües del territori espanyol no castellanés -com era el cas de la llengua catalana-, s'han desplaçat cap a les estrangeres, principalment sobre els estrangers nacionalitzats espanyols.

SETENA.- Els criteris o requisits que estableixen els diferents cossos normatius -tot i que cada vegada n'existeixen menys- que s'encarreguen de regular el nom, no és que ens quartin la nostra llibertat d'elecció del nom, sinó que hem de tenir la perspectiva del respecte als drets dels altres, és a dir, que els nostres drets acaben quan comencen els de les altres persones.

VUITENA.- Actualment, a l'Estat Espanyol, regeix el principi de la llibertat a l'hora d'imposar el nom, amb la condició que es compleixin les limitacions que

s'estableixen a les diferents disposicions normatives. Però es pot observar que l'Encarregat del RC decideix conforme a la llei si accepta o denega la inscripció del nom escollit, tot i que a vegades és aquest encarregat, que utilitzant criteris totalment subjectius denega la inscripció del nom. En conjunt, podem veure una certa absència de línies clares en les decisions de la matèria d'imposició del nom.

NOVENA.- L'adaptació del RC mitjançant la nova regulació referent al canvi de nom per raó d'identitat sexual -*Llei 4/2023, de 28 de febrer per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI*- facilita al canvi de nom i sexe d'aquelles persones transsexuals, les quals vulguin adequar el seu nom i sexe en el RC per fer-los coincidir amb la seva identitat sentida.

DESENA.- A hores d'ara, gràcies a la nova redacció de l'article 49.2 LRC, en vigor des del juny del 2017, existeix una igualtat entre els dos sexes pel que fa a l'ordre de transmissió dels cognoms, ja que l'ordre de transmissió dels cognoms es regeix bàsicament pel principi de l'interès superior del menor.

ONZENA.- En les últimes dècades, a Espanya, s'ha experimentat un increment molt important del nombre d'estrangers els quals adquireixen la nacionalitat espanyola. Causant la majoria, dels problemes en l'àmbit del Dret registral, normalment, amb motiu de la inscripció que s'origina, a conseqüència d'haver adquirit aquesta nacionalitat.

DOTZENA.- Referent al pseudònim, podem disposar que aquest ha estat àmpliament utilitzat al llarg de la història, principalment per escriptors i artistes, amb el principal objectiu d'identificar-se en l'àmbit concret de la seva activitat. Altrament, és cert que aquest ha estat i és objecte de protecció jurídica, de manera diferenciada respecte a els drets de la personalitat, pel fet que es considerat per la doctrina un mitjà alternatiu d'identificació, en cap cas integrable dins el dret al nom.

TRETZENA.- Els Títols nobiliaris no són un element identificador de la personalitat d'un subjecte, la identitat d'un individu la proporcionen el nom i els cognoms. Per tant, no podem confondre el dret al nom amb el dret al títol nobiliari, ja que aquest últim dret, ni tan sols forma part dels drets de la personalitat. Conseqüentment, els títols no es consideren suficients per ser inscriptibles als assentaments, amb

l'excepció de poder-los inscriure a condició que estiguin degudament justificats degudament en l'acte corresponent davant l'encarregat del RC.

CATORZENA.- En l'actualitat existeixen molt pocs recursos (documents, manuals, llibres...) que tractin sobre el dret al nom, altrament, els pocs recursos disponibles, molt sovint versen sobre les regulacions les quals ja no estan vigents.

QUINZENA.- El qüestionari en línia a través de l'aplicació *Google Forms* -vid. annexos 4 i 5-, ha comportat l'abandonament de la meva idea inicial referent al fet que la majoria de la població no sabia de l'existència del dret al nom. Alhora, m'ha demostrat que tot i que la societat sàpiga de l'existència d'aquests, molts afirmen que si es trobessin en la tessitura d'haver-se de canviar el nom o cognoms, no sabia com fer-ho. Al respecte, observo, una necessitat de donar més publicitat tant, a la possibilitat de canviar-se el nom, com també, els tràmits a seguir. Consegüentment, es conscienciaria a la societat sobre aquesta possibilitat, alhora que s'agilitzarien els tràmits del RC, evitant d'aquesta forma consultes innecessàries.

BIBLIOGRAFIA

- ÁLVAREZ RODRÍGUEZ, A. “Nombres y apellidos extranjeros (I)”, *Revista Carta de España*, núm. 516, 1997.
- AMADES, J., *La màgia del nom*, 1ª, Barcelona, Deriva Editorial, 1992.
- AMNISTIA INTERNACIONAL. (s. d.) *La Declaració Universal del Drets Humans*. <https://www.amnistiacatalunya.org/edu/cat/historia/dh-caracteristiques.html>
- Anònim. (30/04/2021). “Las víctimas de violencia machista podran cambiar sus apellidos y el de sus hijos antes que el resto”, Antena 3 Noticias, 2021. Recuperat de https://www.antena3.com/noticias/sociedad/victimas-violencia-machista-podran-cambiar-sus-apellido-sus-hijos-antes-que-resto_20210430608c4b48405fd800013db3c2.html (Data de consulta: 15.03.2023)
- BATLLE. “El derecho al nombre”, *Revista General de Legislación y Jurisprudencia*, Año LIII. Septiembre de 1931.
- BENAVENTE MOREDA, P., “Identidad y contexto inmediato de la persona (identidad personal, el nombre de la persona, identidad sexual y su protección)”, *Anuario de la Facultad de Derecho de la Universidad Autónoma de Madrid*, núm. 17, 2013, pp. 105-162
- BERCOVITZ RODRÍGUEZ I CANO, R. (DIRECTOR), *Comentarios al Código Civil tomo I*, 1ª, València, Tirant lo Blanch, 2013.
- BLANCO-MORALES LIMONES, P. CABALLUD HERNANDO, A., “Inmigración y Registro Civil”, *Butlletí del Ministeri de Justícia*, núm. 2059, 2008, pp. 1271-1299.
- BONÉT RAMON, F., *Compendio de Derecho Civil*, Tomo I, RDP, Madrid, 1959. Pàg. 489.
- CARBONIER, J. *Derecho Civil*. Tomo I. Casa Editora Bosch. Barcelona, 1960. Pàg. 261.
- CASTÁN TOBEÑAS (REVISADO POR EL DR. DE LOS MOZOS), *Derecho civil común y foral*, tomo I, vol. 2.º, Reus, Madrid, 1987.
- Concepto Definición. (s.d). Apellido. Disponible a: <https://conceptodefinicion.de/apellido/>
- DE MIGUEL BÁRCENA, J., GAVARA DE CARA, J.C. I CAPODIFERRO CUBERO, D., *El control judicial de los medios de comunicación*, 1ª, Barcelona, J.M Bosch, 2015.
- DE PREPERIER, R.S., “El Derecho a la identidad en el Derecho internacional privado”. *Foro Jurídico*, núm.11, 2010, pp. 39-46. Recuperat a partir de <https://revistas.pucp.edu.pe/index.php/forojuridico/article/view/18572>
- Defensor del Pueblo. (s. d.). *Derechos humanos*. <https://www.defensordelpueblo.es/el-defensor/derechos-humanos/>
- DERECHO UNED. (s.d). Características de las inscripciones registrales del Registro Civil. Recuperat a partir de <https://derechouned.com/civil/persona/8255-caracteristicas-de-las-inscripciones-registrales-del-registro-civil>

- Diccionari RAE: Voz “alias” <https://www.rae.es/drae2001/alias> (Data de consulta: 12.03.2023)
- Diccionari RAE. Voz “seudonimo”. <https://www.rae.es/dpd/seud%C3%B3nimo>
- Diccionari Termcat: voz “dret a la integritat de la persona” <https://www.termcat.cat/ca/diccionaris-en-linia/228/fitxa/NDA1OTI3NA==>. (Data de consulta 14.04.2023)
- Diccionari panhispanic del espanyol jurídic: voz “Apellido”. <https://dpej.rae.es/lema/apellido> (Data de consulta 21.02.2023)
- Diccionari panhispanic de l’español jurídic: Voz “acción de impugnación de la filiación” recuperat de <https://dpej.rae.es/lema/acci%C3%B3n-de-impugnaci%C3%B3n-de-filiaci%C3%B3n> (Data de consulta: 15.03.2023)
- Diccionari panhispanic del espanyol Jurídic, Voz: “cambio de nombre” <https://dpej.rae.es/lema/cambio-de-nombre> (Data de consulta 14.02.2023)
- Diccionari RAE: voz “Pseudónimo”. Disponible a: <https://www.rae.es/dpd/seud%C3%B3nimo> (Data de consulta: 14.4.2023).
- Diccionario RAE. Voz: “Identidad” <https://dle.rae.es/identidad> (Data de consulta: 02.03.2023)
- Diccionari RAE, voz: “nobiliario”. Disponible a: <https://dle.rae.es/nobiliario?m=form> (Data de consulta: 05.03.2023)
- Diccionari RAE, voz: “sobrenombre”. Disponible a: <https://www.rae.es/drae2001/sobrenombre> (Data de consulta: 12.03.2023)
- Diccionari RAE, voz: “título”. Disponible a: <https://dle.rae.es/t%C3%ADtulo> (Data de consulta: 05.03.2023)
- ESTÉVEZ LÓPEZ, M. *Ley aplicable al nombre y apellidos en Derecho Internacional Privado español*, Treball de fi de grau, Universidad pontificia, Madrid, 2019. Pàg. 18. Disponible: <https://repositorio.comillas.edu/rest/bitstreams/271701/retrieve> (Data de consulta 16.03.2023)
- FERNÁNDEZ PÉREZ, E.A., *El nombre y los apellidos, su regulación en derecho español y comparado*, Tesis doctoral, Universidad de Sevilla, Sevilla. 2015. Pàg. 370. Disponible: <https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/32106/TEISIS%20definitiva.pdf;sequence=1> (Data de consulta: 27.04.2023).
- GITRAMA GONZÁLEZ, M., “Imagen, derecho a la pròpia”, en *Nueva Enciclopedia Jurídica Seix*, T. IX, Barcelona, 1962. Pàg. 307.
- GUÍAS JURÍDICAS. (s.d). *Nombre civil*. Recuperat de https://guiasjuridicas.laley.es/Content/Documento.aspx?params=H4sIAAAAAAAEAC1OwU7DMAz9GnJE6QoHDrm05YDEEBoR4uqmprXI4pE4ZeHryegsWfZ7frbfd8ZYLJ7FQBaO9AuObrLWn21QqQQO5WshzKqExmS0AicZ_MDO7HZ3F0QrWhjr hOOEsSu1ExbwB0ymafSDSgv_vMBKMwhx6CBu92iazOOHvkTTtveNWjGmKjDv NGMQVAvNy3NN2fSQEqWeg0T2T3V1ZP6yQ7_xtpzQ7FFggwclM1YjCSG65RUq

[6GkIfwvdpdL6yXRap30YJb_9YOV_rAll9eAzT1ecfAumO1yABAAA=WKE](https://www.boe.es/boe/2023/04/14/6GkIfwvdpdL6yXRap30YJb_9YOV_rAll9eAzT1ecfAumO1yABAAA=WKE) (Data de consulta: 14.04.2023)

- ILUSTRE COL·LEGIO DE ABOGADOS DE MADRID, UNIDAD TÉCNICA JURÍDICA, ÁREA DE EXTRANJERIA, *Régimen de los apellidos de los extranjeros nacionalizados*, 2022.
- LARA AGUADO, A., *El nombre en el Derecho internacional privado*, Granada, Comares, 2016
- LINACERO DE LA FUENTE, M., *Derecho de la Persona y de las Relaciones Familiares*, 2ª, València, Tirant lo Blanch, 2022.
- LINACERO DE LAFUENTE. *El nombre y los apellidos*. Madrid, Tecnos, 1992.
- LÓPEZ VILAS, R., *Régimen jurídico de los títulos nobiliarios (Sucesiones y rehabilitaciones)*, Madrid, Universidad Complutense, 1974.
- LUCES GIL, F., *Derecho Registral Civil*, 4ª, Barcelona, Bosch, 1991. Pàg. 128
- LUCES GIL. *El nombre civil de las personas naturales en el Ordenamiento jurídico español*. Barcelona. Bosch, 1977.
- MAGALLÓN ELÓSEGUI, N., “La DGRN ante la jurisprudencia europea en materia de nombre y apellidos”, REDI, vol. LXII 2, 2010, 149-164.
- MARTÍNEZ, J., (02/05/2021) “¿Petrov o Petrova? ¿Putin o Putina? Los problemas de los inmigrantes al pedir un apellido para sus hijos según el sexo”, 20 minutos, 2021. Disponible a: <https://www.20minutos.es/noticia/4677138/0/problemas-inmigrantes-registro-civil-apellidos-hijos-segun-sexo/> (Data de consulta: 14.02.2023)
- MERINO NORBERTO, M. (12/2003). Sinopsis del artículo 10 CE. <https://app.congreso.es/consti/constitucion/indice/sinopsis/sinopsis.jsp?art=10&tip o=2>
- MINISTERIO DE JUSTICIA. (19/04/2021). Resolución-circular de la dirección general de seguridad jurídica y fe pública, sobre cambio de criterio interpretativo del artículo 200 del reglamento del registro civil. 2021. Disponible a: <https://www.mjusticia.gob.es/es/Ciudadano/EstadoCivil/Documents/Resoluci%C3%B3n%20circular%20apellidos.pdf> (Data de consulta: 15.03.2023)
- MINISTERIO DE JUSTICIA. (s.d) Solicitud de cambio de nombre y apellidos. Recuperat de <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/tramite?k=solicitud-cambio-nombre-apellidos> (Data de consulta: 01.03.2023)
- ORDÁS ALONSO, “Imposición al menor del apellido paterno: igualdad, derecho a la propia imagen, interés del menor”. *Derecho privado y Constitución*, núm. 28, 2014, pp. 47-92.
- PARADELA AREAN, P. “Nota. Resolución DGRN, 23 de maig de 2007”. REDI, vol. LXI, 2007, pp. 781-784.
- PARDEIRO, (02/05/2022). “Desde cuando existent los apellidos y por qué en España usamos dos”, *La Razón*, 2022. (Data de consulta 14.04.2023) <https://www.larazon.es/cultura/historia/20220502/mgobulmhybecloumkuzobl632y.html>

- PERALTA Y CARRASCO, M. D., *La sucesión "mortis causa" en los títulos nobiliarios*, Madrid, Dykinson. 2007.
- PÉREZ DE NANCLARES, J.M, *La falta de competencia de la UE para elaborar un código civil europeo: sobre los límites a la armonización en materia de Derecho civil*, Colex, Madrid, 2003.
- PLATAFORMA PER LA LLENGUA (s.d.). És el català una llengua minoritària? I minoritzada?. <https://www.plataforma-llengua.cat/campanyes/llengua-minoritaria-o-minoritzada/>
- POU PUJOLRAS I BOSCH CAPDEVILA, "El nom propi i la llengua catalana", *Revista de Llengua i Dret*, núm 29, 1998, pp. 107-146. Disponible a: <http://revistes.eapc.gencat.cat/index.php/rld/article/view/689/n29-pou-bosch-ca.pdf>
- REDONDO GARCÍA, A. M.: "El derecho constitucional al nombre", *Revista Jurídica de Castilla León*, núm. 7. Octubre 2006, pp. 68-80.
- RODRÍGUEZ DE ESPONA, R. J., "El erróneo concepto de " título nobiliario"", *Anuario da Facultade de Dereito da Universidade da Coruña*, vol XII, 2008, pp.247-268.
- SORIANO DIAZ, "Derechos lingüísticos y derechos fundamentales", *Persona y Derecho*, núm 41, 1999, pp 197-209. <https://doi.org/10.15581/011.32150>
- VAQUER ALOY, A. (COORDINADOR), *Dret civil: part general i dret de la persona*, 5ª, Barcelona, Atelier, 2022. Pàgs. 247-248.

LEGISLACIÓ

1. Normes, Declaracions, Convenis i Tractats internacionals:

Nacions unides:

- Convenció sobre els Drets de l' Infant. Nova York, 20 de novembre de 1989.
- Convenció sobre l' Eliminació de tota forma de Discriminació contra la Dona. Nova York, 18 de desembre de 1979
- Declaració de Ginebra de 1924
- Declaració Universal dels Drets Humans. París, 10 de desembre de 1948.
- Pacte internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. Guernsey, 16 desembre 1966.
- Pacte Internacional dels Drets civils i polítics. Nova York, 29 de desembre de 1966

Comissió internacional de l'Estat Civil

- Conveni nº 4 sobre el canvi de nom i cognoms. Istanbul, 4 de setembre de 1958.
- Conveni nº 19, sobre la llei aplicable als noms i cognoms. Munic, de 5 de setembre de 1980.

- Conveni nº21, relatiu a l'expedició dels certificats dels cognoms la Haia, , 8 de setembre de 1982

Consell d'Europa:

- Conveni per a la protecció dels Drets Humans i Llibertats Fonamentals o altrament dit, Conveni Europeu de Drets Humans, Roma, 1950.

Unió Europea:

- Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea.
- Carta Social Europea. Turí, 18 d'octubre 1961.

2. Legislació Espanyola:

- Constitució espanyola. Butlletí Oficial de l'Estat, 29 de desembre de 1978, núm. 311, de 29 de desembre de 1978.
- Decret de 14 de novembre de 1958, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei del Registre Civil. Butlletí Oficial de l'Estat. núm. 296, de 11/12/1958.
- Decret de 4 de juny de 1948 pel qual es desenvolupa la Llei de 4 de maig de 1948 sobre Grandeses i Títols nobiliaris, *Butlletí Oficial de l'estat*, núm. 168, de 16 de juny de 1948.
- Llei 15/2015, de 2 de juliol, de Jurisdicció Voluntària. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 158, de 03 de juliol de 2015.
- Llei 20/2011, del 21 de juliol, del Registre Civil. Butlletí Oficial de l'Estat. núm. 175, de 22/07/2011.
- Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones. Butlletí Oficial de l'Estat, núm 65, de 16 de març de 2007.
- Llei 33/2006, de 30 d'octubre, sobre la igualtat de l'home i la dona en l'ordre de successió dels títols nobiliaris. Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 260, de 31 d'octubre de 2006.
- Llei 4/2023, de 28 de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI. *Boletín Oficial del Estado*. Núm. 51, de 01 de març de 2023.
- Llei de 4 de maig de 1948 per la qual es restableix la legalitat vigent amb anterioritat al 14 d' abril de 1931 a les Grandeses i Títols del Regne. Butlletí Oficial de l'Estat, núm 126, de 5 de maig de 1948.
- Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret al honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge, Butlletí Oficial de l'Estat, núm. 115, de 14 de maig de 1982.

- Llei Orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 313, de 29 de desembre de 2004.
- Llei orgànica 19/1994, de 23 de desembre, de protecció de testimonis i pèrits en causes criminals, *Butlletí oficial de l'Estat*, núm.307, de 24 de desembre de 1994.
- Llei Orgànica 4/2000, de 11 de gener, sobre els drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social , *Butlletí oficial de l'Estat*, núm. 10, de 12 de gener de 2000.
- Real Decret 1023/1984, de 23 de maig, sobre passaports diplomàtics, *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm 129, de 30 de maig de 1984.
- Real Decret 222/1988, d'11 de març, pel qual es modifiquen els Reials Decrets de 27 de maig de 1912 i 8 de juliol de 1922 en matèria de Rehabilitació de Títols Nobiliaris. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm.67, de 18 de maig de 1988.
- Real decret de 24 de juliol de 1889 pel qual es publica el Codi Civil. Gaceta de Madrid núm. 206, de 25 de juliol de 1889
- Real Decret Legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Propietat Intel·lectual, regularitzant, aclarint i harmonitzant les disposicions legals vigents sobre la matèria. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm.97, de 22 d'abril de 1996.
- Real Ordre de 29 de maig de 1915 relativa a caducitat de Títols i Grandeses d' Espanya. Disponible a la revista Hidalguía, núm.44, 1961. Pàg. 100: https://books.google.es/books?id=HGdfo-2DE7wC&pg=PA100&lpg=PA100&dq=%E2%80%9CEI+reconocimiento+y+la+efectividad+del+derecho+que+todas+las+personas+que+ostentan+T%C3%ADtulos+nobiliarios+tienen+a+que+se+haga+constar+la+denominaci%C3%B3n+de+los+mismos+en+los+actos+sujetos+a+inscripci%C3%B3n+en+el+Registro+Civil%E2%80%9D.&source=bl&ots=RAPJ9M0-W2&sig=ACfU3U0-CoL8HQ6S_uqtZm2PgwixXInsMw&hl=ca&sa=X&ved=2ahUKEwi3yO3pweb-AhUKhP0HHeCcDcAQ6AF6BAgLEAM#v=onepage&q=%E2%80%9CEI%20reconocimiento%20y%20la%20efectividad%20del%20derecho%20que%20todas%20las%20personas%20que%20ostentan%20T%C3%ADtulos%20nobiliarios%20tienen%20a%20que%20se%20haga%20constar%20la%20denominaci%C3%B3n%20de%20los%20mismos%20en%20los%20actos%20sujetos%20a%20inscripci%C3%B3n%20en%20el%20Registro%20Civil%E2%80%9D.&f=false

Direcció general dels registres i del notariat

- Instrucció de 23 de maig de 2007, de la Direcció General dels Registres y del Notariat, sobre els cognoms dels estrangers nacionalitzats espanyols y la seva consignació en el Registre Civil espanyol. *Butlletí Oficial de l'Estat*, núm. 159, de 4 de juliol de 2007.

- Instrucció de 24 de febrer de 2010, de la Direcció General de los Registros y del Notariat, sobre reconeixement de los cognoms inscrits en los Registros Civils d'altres països membres de la Unió Europea, *Butlletí Oficial de l'Estat*, Núm 60, de 10 de març de 2010.
- Resolució-Circular de la Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública, de 19 d'abril de 2021. Disponible a: <https://www.mjusticia.gob.es/es/Ciudadano/EstadoCivil/Documents/Resoluci%c3%b3n%20circular%20apellidos.pdf>

3. Legislació Autònoma: Catalunya:

- Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família. *Butlletí Oficial de l'Estat*. núm. 203, de 21/08/2010.

JURISPRUDÈNCIA

Tribunal Europeu de Drets Humans:

- STEDH de 26 d'octubre de 2021, assumpte "León Madrid contra Espanya" [30306/13].

Tribunal de Justícia de la Unió Europea:

- STJUE de 2 d'octubre de 2003, assumpte C-148/2, "García Avello". [ECLI:EU:C:2003:539].
- STJUE de 14 d'octubre de 2008, assumpte C-353/06, "Grunkin-Paul" [ECLI:EU:C:2008:559].

Tribunal Constitucional:

- STC (Sala segona) Sentència 117/1994, de 25 d'abril de 1994. Recurs d'empara 2016/1990. Contra la sentència de la Sala primera del TS per la que es declara no haver-hi lloc al recurs de cassació interposat contra la dictada per la Audiència Territorial de Barcelona, en els autos de protecció civil del dret al honor, a la intimitat i a la pròpia imatge. Suposada intromissió en l'àmbit protegit per l'article 18 CE: efectes de la revocació del consentiment prestat per la recurrent.
- STC (Ple) Sentència 126/1997, de 3 de juliol. Qüestió d'inconstitucionalitat 661/1996. En relació amb l' art. 1 de la Llei de 4 de maig de 1948, art. 5 del Decret de 4 de juny de 1948, art. 13 de la Llei Desvinculadora de 1820, les Lleis 8 i 9 del Títol XVII del

Llibre X de la Novíssima Recopilació i la Llei 2 del Títol XV de la Partida II. Vots particulars. *Butlletí Oficial de l'Estat*. Núm.171, de 18 de juliol de 1997.

- STC (Sala Segona) Sentència 167/2013, de 7 d'octubre de 2013. Recurs d' empara 614-2010. Promogut per la senyora Mireia L. Q. respecte de les Sentències de l' Audiència Provincial de Barcelona i un Jutjat de Violència sobre la Dona declaratives de filiació no matrimonial. Vulneració del dret a la pròpia imatge: resolucions judicials que no ponderen suficientment l' interès del menor a seguir mantenint el seu primer cognom matern, pel qual era conegut en els àmbits familiar, social o escolar. *Butlletí Oficial de l'Estat*. núm. 267, de 7 de novembre de 2013.

Tribunal Suprem:

- STS (Sala de lo Civil) de 21 de desembre del 2000 [ECLI:ES:TS:2000:9503]
- STS (Sala de lo Civil) de 30 de novembre de 2020 645/2020 [ECLI:ES:TS:2020:4482]
- STS (Sala de lo Civil) de 27 de setembre de 2021 [ECLI:ES:TS:2021:3628]

Audiències Provincials:

- SAP de Valladolid (secció 1) de 17 de juliol de 2019 [ECLI:ES:APVA:2019:1149]
- SAP de Madrid (secció 10) de 20 d'abril de 2012 [ECLI:ES:APM:2012:5099]

Direcció General dels Registres i del Notariat:

Com que hem fet indagació en diferents recursos, Anuaris, butlletins Ministeri de justícia, bases de dades... Es complicat citar d'una manera homogènia tota la jurisprudència utilitzada.

- RDGRN de 29 d' octubre de 1984
- RDGRN de 8 de febrer de 1988
- RDGRN de 2 juny de 1990
- RDGRN de 17 de desembre de 1991
- RDGRN de 22 d'abril de 1995
- RDGRN de 12 de desembre de 1995
- RDGRN de 18 de maig de 1994
- RDGRN de 31 d'octubre de 1994
- RDGRN de 7 de setembre de 2001
- RDGRN de 18 de febrer de 2002
- RDGRN de 30 de gener de 2003
- RDGRN de 27 de febrer de 2008
- RDGRN de 2 de febrer de 2008 (1^a)

- RDGRN de 16 de març de 2008
- RDGRN de 11 de febrer del 2009 (13^a) BMJ, any LXIV, Març, 2010. Núm. 2114.
- RDGRN de 6 de maig de 2009 (1^a) BMJ, any LXIV, Agost 2010. Núm. 2114
- RDGRN de 1 de juny de 2009 (4^a) BMJ, any LXIV, Agost 2010, Núm. 2114
- Resolució de la DGRN de 23 de gener de 2015 (50^a) BMJ, any LXIX, Agost de 2015. Núm. 2181
- RDGRN de 28 d'agost del 2015 (12^a) BMJ, any LXX, Gener de 2016, núm 2185.
- RDGRN de 22 d'agost de 2016 (1^a)
- RDGRN de 30 de desembre de 2016 (5^a) BMJ, any LXXI, Desembre de 2017 núm 2203.
- RDGRN de 22 d'agost de 2016 (1^a) BMJ, any LXXI, de 29 de Setembre de 2017, núm. 2200
- RDGRN de 11 de maig de 2018 (32^a) BMJ, any LXXIII, Març 2019, núm2217
- RDGRN de 17 de desembre de 2019 (17^a) BMJ, any LXXV, Gener 2021, núm.2.236
- Resolució de la DGRN de 3 de desembre de 2019 (18^a) BMJ, any LXXV, Gener 2021, núm.2236
- Resolució de 3 de desembre de 2019 (19^a) BMJ, any LXXV, Gener 2021, núm.2236
- Resolució de la DGRN de 12 de desembre de 2019 (3^a) BMJ, any LXXV, Gener 2021, núm.2236
- DGRN de 12 de desembre de 2019 la DGRN de 12 de desembre de 2019 (7^a), BMJ, any LXXV, gener 2021, núm.2236
- DGSJFP de 30 de setembre de 2020 (49^a) BMJ, any LXXV, Juliol 2020, núm. 2232.
- DGSJFP de 13 d'octubre de 2021 (13^a) BMJ, any LXXVI, Maig 2022, núm. 2251

ANNEXOS**Annex 1: formularis: canvi de nom i canvi de cognoms****Registre Civil
de****Sol·licitud de canvi de nom****Persona que compareix**

Cognoms i nom		DNI / NIE	
Localitat de naixement		Data de naixement	
Estat civil		Nacionalitat	
Adreça			
Localitat	Codi postal	Telèfon	

Fets

- Al tom _____, pàgina _____, de la secció 1a del Registre Civil de _____, hi ha inscrit el naixement de _____, nascut/uda el dia _____ a _____.
- Com consta al certificat del foli a què fa referència el número anterior i com consta a la sol·licitud, la persona inscrita legalment té el nom de _____.
- Tot i això, habitualment fa servir el nom de _____.
- Per justificar els fets al·legats aporta la documentació que s'adjunta amb aquesta sol·licitud.
- Aporta prova testifical.
- Les persones interessades en aquest expedient són la persona que subscriu i _____.

Fonaments de dret

Únic. Articles 59 i següents de la Llei del Registre Civil, articles 209 i següents i 365 i altres de concordants del reglament que la desenvolupa; altra legislació aplicable.

La persona encarregada del Registre Civil pot autoritzar canvis de nom i de cognoms sempre que concorrin determinades circumstàncies com les que es donen en aquest cas; la instrucció i la resolució de l'expedient correspon, en primera instància, al/a la jutge/essa encarregat/ada del registre civil del domicili de la persona sol·licitant.

Sol·licitud

Sol·licito que es dicti una resolució que autoritzi _____ a canviar el nom pel de _____

La persona compareixent _____

Localitat i data _____

**Registro Civil
de**

Solicitud de cambio de apellidos

Persona que comparece

Apellidos y nombre		DNI / NIE	
Localidad de nacimiento		Fecha de nacimiento	
Estado civil	Nacionalidad		
Dirección			
Localidad	Código postal	Teléfono	

Hechos

1. En el tomo _____, página _____, de la sección 1ª del Registro Civil de _____ se halla inscrito el nacimiento de _____, nacido el día _____ en _____.
2. Como se advierte por la certificación del folio a que se refiere el número anterior y se acompaña a la solicitud, el inscrito ostenta legalmente el nombre de _____ y los apellidos de _____.
3. Pese a lo anteriormente expuesto, el citado inscrito es conocido habitualmente con el nombre de _____ y los apellidos de _____, habiéndose creado tal situación de derecho con la de hecho, para evitar los perjuicios que la actual disparidad ocasiona al inscrito.
4. A los efectos de justificar los hechos alegados aporta la documentación que se adjunta a la presente solicitud.
5. Aporta prueba testifical.
6. No hay más interesados en el expediente que el que suscribe y

Fundamentos de derecho

Único. Con arreglo a los artículos 57 y siguientes de la Ley del Registro Civil y demás concordantes de la propia Ley y Reglamento que la desarrolla, el Ministerio de Justicia puede autorizar cambios de nombres y apellidos siempre que concurran las circunstancias previstas en dichos preceptos, circunstancias que se dan en el caso del presente expediente, cuya instrucción corresponde al encargado del registro civil del solicitante.

Solicitud

Solicito que se dicte una resolución autorizando a _____ a cambiar sus apellidos por los de _____.

La persona compareciente

Localidad y fecha

Annex 2: formularis: sol·licitud canvi de nom per raó d'identitat sexual (majors i menors de 16 anys)

SOLICITUD DE CAMBIO DE NOMBRE POR RAZÓN DE IDENTIDAD SEXUAL
MENOR DE EDAD CON MÁS DE 16 AÑOS

AL REGISTRO CIVIL DE

Datos de la persona menor de edad:

Nombre registral y apellidos

Datos registrales del nacimiento

RC de nacimiento:	<input type="text"/>	Tomo:	<input type="text"/>	Página:	<input type="text"/>
Fecha de nacimiento:	<input type="text"/>	Sexo registral:	<input type="text"/>		

Domicilio (Calle y localidad)

D.N.I.

Teléfono

Correo electrónico

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

La persona promotora arriba indicada, actuando en su propio nombre

EXPONE:

1. Que su identidad sexual no coincide con el sexo que consta en su inscripción de nacimiento, por lo que al ser identificada con un nombre que no se corresponde con dicha identidad, se le está generando una vulneración de su dignidad personal, integridad moral, derecho a la intimidad y del derecho al libre desarrollo de su personalidad conforme a su identidad sexual.

2. Que el artículo 48 de la Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI, establece que *“Las personas trans menores de edad, hayan iniciado o no el procedimiento de rectificación de la mención relativa al sexo, tienen derecho a obtener la inscripción registral del cambio de nombre por razones de identidad sexual, cumpliendo con los requisitos establecidos en la Ley 20/2011, de 21 de julio, del Registro Civil”*, advirtiendo el artículo 51 de la citada LRC que *“A efectos de determinar si la identificación resulta confusa no se otorgará relevancia a la correspondencia del nombre con el sexo o la identidad sexual de la persona”*.

3. Que con arreglo al principio de despatologización de la transexualidad y en consecuencia el respeto al derecho a la autodefinición de la identidad sexual que inspira a la citada Ley 4/2023, su artículo 3 define la identidad sexual como la *“vivencia interna*

e individual del sexe tal y como cada persona la siente y autodefine, pudiendo o no corresponder con el sexo asignado al nacer”.

4. Que el artículo 48 de la Ley 4/2023 tipifica una nueva causa de cambio de nombre por razón de identidad sexual, distinta a la causa de cambio de nombre por uso habitual del solicitado que prevé el artículo 52 de la Ley del Registro Civil.

5. Que con arreglo a lo previsto en el artículo 57 de la Ley del Registro Civil, el cambio de nombre “*podrá(n) ser solicitados por el propio interesado si es mayor de dieciséis años*”. A mayor abundamiento, la Ley 4/2023 incluso legitima a las personas mayores de 16 años para solicitar en su propio nombre la rectificación de la mención registral relativa al sexo.

En virtud de lo expuesto, por medio del presente escrito se presenta solicitud de **cambio del nombre propio** impuesto en su inscripción de nacimiento, **por razón de identidad sexual**, solicitando que previo los trámites oportunos, se dicte Auto autorizando el cambio de nombre de [REDACTED] por el de [REDACTED].

Por ser de Justicia que respetuosamente pide y confiadamente espera, en [REDACTED], a [REDACTED] de [REDACTED] de 20[REDACTED].

Fdo.: [REDACTED]

OTROSÍ DIGO: Que dado que el cambio nombre solicitado afecta a derechos fundamentales de una persona menor de edad, se solicita se dé a la solicitud **tramitación preferente**.

Es Justicia que se reitera en fecha y lugar *ut supra* indicado

Documentación a adjuntar:

1. Certificado literal de nacimiento de la persona menor de edad (en algunos registros se puede solicitar online)
2. Certificado de empadronamiento de la persona menor de edad (en los Registros LRC57, dado que en ellos la competencia la determina el domicilio)
3. Copia del DNI de la persona menor de edad
4. En caso de disponer de documentación oficial en la que se refleje el nombre usado (del centro escolar, tarjeta sanitaria, etc.), es aconsejable adjuntar copia

SOLICITUD DE CAMBIO DE NOMBRE POR RAZÓN DE IDENTIDAD SEXUAL
MENOR DE 16 AÑOS

AL REGISTRO CIVIL DE

Datos de la persona menor de edad:

Nombre registral y apellidos

Domicilio (Calle y localidad)

Datos registrales del nacimiento

RC de nacimiento:	<input type="text"/>	Tomo:	<input type="text"/>	Página:	<input type="text"/>
Fecha de nacimiento:	<input type="text"/>	Sexo registral:	<input type="text"/>		

Datos de la persona o personas titulares de su patria potestad:

Nombre y apellidos

D.N.I.

Teléfono

Correo electrónico

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

Nombre y apellidos

D.N.I.

Teléfono

Correo electrónico

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

La/s persona/s promotora/s, titular/es de la patria potestad de la persona menor de 16 años arriba indicada, actuando en representación de la misma

EXPONE/N:

1. Que la persona menor de 16 años cuyos datos constan en el encabezado, manifiesta que su identidad sexual no coincide con el sexo que consta en su inscripción de nacimiento, por lo que al ser identificada con un nombre que no se corresponde con dicha identidad, se le está generando una vulneración de su dignidad personal, integridad moral, derecho a la intimidad y del derecho al libre desarrollo de su personalidad conforme a su identidad sexual.

2. Que el artículo 48 de la Ley 4/2023, de 28 de febrero, para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI,

Es Justicia que se reitera en fecha y lugar *ut supra* indicado

Documentación a adjuntar:

1. Certificado literal de nacimiento de la persona menor de edad (en algunos registros se puede solicitar online)
2. Certificado de empadronamiento de la persona menor de edad (en los Registros LRC57, dado que en ellos la competencia la determina el domicilio)
3. Copia del DNI de progenitores/tutores y de la persona menor de edad, caso de tenerlo
4. En caso de disponer de documentación oficial en la que se refleje el nombre usado (del centro escolar, tarjeta sanitaria, etc.), es aconsejable adjuntar copia

Annex 3: sol·licitud de registre del nom comercial oepm

Oficina Española de Patentes y Marcas

Página N.º 1

SOLICITUD DE REGISTRO DE NOMBRE COMERCIAL

NÚMERO SOLICITUD:

(1) DATOS A CUMPLIMENTAR EN CASO DE SOLICITUD DIVISIONAL DE NOMBRE COMERCIAL NOMBRE COMERCIAL DIVISIONAL	FECHA, HORA Y MINUTO DE PRESENTACIÓN EN OEPM:
(2) EXPEDIENTE DIVIDIDO NÚMERO: _____ F. SOLICITUD: _____ DIVISIÓN N.º: ____ DE ____ CLASES:	LUGAR, FECHA, HORA Y MINUTO DE PRESENTACIÓN EN LUGAR DISTINTO OEPM:

1. DATOS DEL SOLICITANTE

(3) SOLICITANTE: APELLIDOS O DENOMINACIÓN SOCIAL	NOMBRE	D.N.I./N.I.F.	CNAE	PYME
Segue en página anexa				
(4) ESTADO NACIONALIDAD DEL SOLICITANTE	ESTADO DE RESIDENCIA DEL SOLICITANTE	ESTADO DE ESTABLECIMIENTO DEL SOLICITANTE		
(5) DIRECCIÓN DEL SOLICITANTE: CALLE, PLAZA, NÚMERO, PISO ETC.	CÓDIGO POSTAL Y LOCALIDAD	PROVINCIA	PAÍS	
(6) DIRECCIÓN NOTIFICACIONES: CALLE, PLAZA, NÚMERO, PISO, ETC.	CÓDIGO POSTAL Y LOCALIDAD	PROVINCIA	PAÍS	
(7) DIRECCIÓN CORREO ELECTRÓNICO DEL SOLICITANTE	Nº TELÉFONO	INDICACIÓN DEL MEDIO DE NOTIFICACIÓN PREFERENTE		
		CORREO ELECTRÓNICO	CORREO POSTAL	
(8) INDICACIÓN DEL ESTABLECIMIENTO DEL SOLICITANTE SITO EN EL TERRITORIO DE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA DEL LUGAR DE PRESENTACIÓN:				

2. DATOS DEL REPRESENTANTE

(9) REPRESENTACIÓN:				
EL SOLICITANTE NO ESTÁ REPRESENTADO	EL SOLICITANTE ESTÁ REPRESENTADO POR:	AGENTE PROPIEDAD INDUSTRIAL	EMPLEADO DE LA EMPRESA	OTRO REPRESENTANTE
(10) APELLIDOS DEL REPRESENTANTE (Y Nº DE COLEGIADO, SI FUERA AGENTE DE LA PROPIEDAD INDUSTRIAL)	NOMBRE	CÓD. AGENTE P.I./N.I.F.		

3. ÍNDICE DE DOCUMENTOS QUE SE ACOMPAÑAN Y FIRMAS

(11) ÍNDICE DE DOCUMENTOS QUE SE ACOMPAÑAN:	FIRMA DEL SOLICITANTE O REPRESENTANTE	(12) NÚMERO DE PÁGINAS DE SOLICITUD:
PODER DEL REPRESENTANTE	CERTIFICADO PRIORIDAD UNIONISTA	
JUSTIFICANTE PAGO TASA SOLICITUD	TRADUCCIÓN CERTIFICADO DE PRIORIDAD	
JUSTIFICANTE PAGO TASA PRIORIDAD	CERTIFICADO PRIORIDAD EXPOSICIÓN	
ADQUISICIÓN CARÁCTER DISTINTIVO	TRADUCCIÓN CERTIFICADO P. EXPOSICIÓN	
	FIRMA DEL FUNCIONARIO	CONFIRMACIÓN Nº PÁGINAS FUNCIONARIO

Mod. 43011

NO CUMPLIMENTAR LOS RECUADROS EN ROJO

OFICINA ESPAÑOLA DE PATENTES Y MARCAS, O.A.
informacion@oepm.es www.oepm.es

PSO. CASTELLANA, 75 - 28071 MADRID

Annex 4: enquesta personal

20/4/23, 0:47

El dret al Nom

El dret al Nom

Sóc la Janina Homs, estudiant de dret de la UdG de 4rt curs de carrera, estic realitzant el meu TFG sobre el dret al nom.

* Indica que la pregunta és obligatòria

1. Saps que és el dret al nom? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

2. On creus que es troba regulat el dret al nom? *

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

Al Codi Civil (tant català com espanyol)

A la Constitució com a dret fonamental

Al Reglament del Registre Civil

A la Llei del Registre Civil

3. Creus que existeixen requisits a l'hora d'escollir els noms propis? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

4. Si algun dia t'haguessis de canviar el nom o els cognoms sabries com fer-ho? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

20/4/23, 0:47

El dret al Nom

5. Creus que s'hauria de donar més coneixament a la població sobre aquest dret? *

Marqueu només un oval.

Sí

No

Google no ha creat ni aprovat aquest contingut.

Google Formularis

Annex 5: recull de respostes a l'enquesta personal

Recull de respostes de l'enquesta personal, formulada a 123 persones, de forma totalment anònima a data de 20 d'abril de 2023.

El dret al Nom

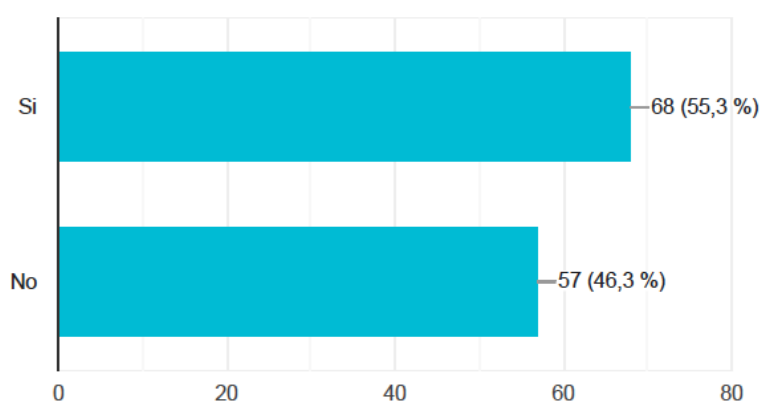
123 respostes

[Publica les estadístiques](#)

Saps que és el dret al nom?

 Copia

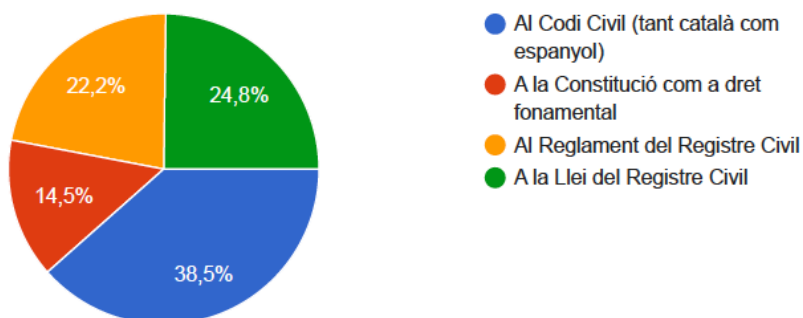
123 respostes

On creus que es troba regulat el dret al nom?

 Copia

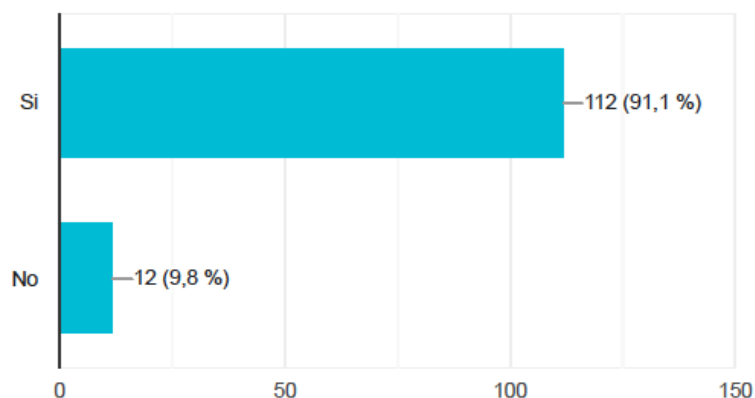
117 respostes

Creus que existeixen requisits a l'hora d'escollir els noms propis?

[Copia](#)

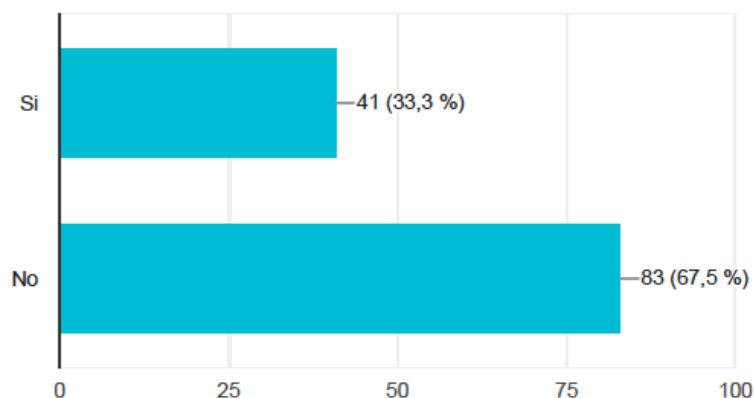
123 respostes

Si algun dia t'haguessis de canviar el nom o els cognoms sabries com fer-ho?

[Copia](#)

123 respostes

Creus que s'hauria de donar més coneixament a la població sobre aquest dret?

[Copia](#)

123 respostes

